

Mircea: s-a aiurit toată numerotarea automat (nu știu de ce) !

Verifică numărătoarea de la 1 în sus... și în sumar și pe documente

Fă plan document ;urcă subtitlurile în sumare ;șterge subtitlurile puse de mine

Du textele la cap de rând scoate și săgețile Într-un cuvânt. fă-l curat .

MINORITĂȚI II

1931-1933

MINORITĂȚI II.....	1
1931-1933.....	1
-----	4
Guvern Iorga-Argetoianu . Legislatura I .Sesiunea extraordinară .iun.-iul. 1931.....	5
-----	5
1.)Rudolf Brandsch , subsecretar de Stat la minorități ,26 apr.'31.....	5
2.) Planul de activitate al Subsecretariatului pentru minorități, 10 iunie.'31.....	5
▫ Activitatea teoretică.....	5
▫ Activitatea practică.....	7
3.) Octavian Goga (P.P.-Averescu) , discurs la Mesaj, 25 iunie 1931.....	7
Goga- Iorga / '31.....	7
▫ Minorități.....	7
▫ Stat național unitar.....	7
4.) Gh.Brătianu, declarația la mesaj, 25 iunie 1939.....	8
▫ Minorități.....	8
5.) IGDuca , Declarație la mesaj, 25 iun.'31.....	8
▫ Minoritățile.....	9
6.) G.Bethlen / '31.....	9
7) Eduard Mirto,(PNȚ) declarație la mesaj, 26 iunie 1931.....	9
▫ Minorități.....	9
8.) George Grigorovici (PSD) , discurs la mesaj, 26 iun.'31.....	9
▫ Minoritățile.....	10
9) H.Otto Roth (PNG) , discurs la mesaj, 26 iun.'31.....	10
▫ Minorități.....	10
10) Teodor Fischer * (P.N.Evreesc) , declarație la mesaj, 1iul.'31.....	10
▫ Popor, națiune,minoritate.....	10
▫ Minoritățile.....	11
11) Emil Ottulescu (Liga "Vlad Țepeș " , raportor la Răspuns la mesaj) ,.....	11
12) Senator Traian Alexandrescu (? raportor la Mesaj) , 21 iul.'31.....	12
▫ Statul național unitar - minorități.....	12
▫ Minoritățile	13
13.) M.Manoilescu ("migrator" , ex-PNȚ, ex- PP; ministru la Comerț și industrie) ,.....	13
14.) Sabin Mănuilă, "Evoluția demografică a orașelor și minorităților etnice" , august '31	14
-----	14
Guvern Iorga-Argetoianu .Legislatura I.Siunea ordinară 1931/ 1932.....	14
-----	14
15.)Teodor Fischer (P.Evr.) , declarație la mesaj, 25 nov.'31.....	14
▫ Minorități.....	14
16.) Samuel Singer (P.Evreesc) , discurs la mesaj , 3 dec.'31.....	15
17.)) Vladimir Zaloziecki , (P.Ucrainean) , discurs la mesaj, 3 dec.'31.....	15
18.) C.Ifrim (raportor la Mesaj) , discurs –concluzie , 3 dec.'31.....	16
▫ Minorități.....	16
▫ Dacă ... dacă	16
▫ Scăderile partidelor politice.....	16
19.) Congresul V al P.C.din România , lângă Moscova, 3-24 dec.'31.....	16
(Vezi pe larg la fișier PCR).....	17
▫ Partidele politice.....	17
▫ Iredentism bolșevic.....	18
Mihai Topa / Congr.V , 1931.....	18
▫ Sarcinile PCR în " problema națională "	18

Rezoluția Congresului V PCR / 1931.....	19
▫ Problema Națională.....	19
Elena Filipovici ("Smaranda").....	19
▫ Lozincile PCR.....	19
20) "Scînteia" (an II , nr 1 - 6).....	19
▫ Social --democrația trădătoare, fascistă// ian.'32.....	19
▫ Guvernul fascist Iorga // , febr.'32.....	19
▫ Argetoianu pune la cale planul de atacare a URSS , febr.'32.....	19
▫ Litvinoff demască la Geneva planurile agresive ale burgheziei , 15 mart.'32.....	19
▫ 14 ani de robie colonială a Basarabiei , apr.'32.....	20
21.) Todor Avram * , colaborări cultural-literare româno -maghiare , 1931/ 1932.....	20
▫ Încercări de apropiere.....	20
22.) Campania partidului liberal pentru răsturnarea guvernului, 8 mai.'32.....	21
Duca / 8 mai'32.....	21
▫ Minoritățile naționale.....	21
23.) Congresul PȚ-Bucovina , dr.Lupu , Cernăuți, 15 mai.'32.....	21
24.) Congresul liberal din Ardeal, Declarații IG Duca și Gh.Tătărescu, 22 mai'32.....	22
Tătărescu / 22 mai'32.....	22
▫ "Autonomie" și "separatism" ardelenesc.....	22
Duca / 22 mai'32.....	22
▫ Mișcările centrifugale	22
▫ Minorități etnice.....	23
-----	23
Căderea gov.Iorga.....	23
Guvern de alegeri Vaida.....	23
-----	23
25.) Rezultatul alegerilor din 17 iul.'32.....	23
MUNTENIA ȘI OLTENIA , 17 județe.....	23
MOLDOVA - 14 județe.....	24
TRANSILVANIA, 20 județe.....	25
BANAT , 3 județe.....	29
BASARABIA , 9 județe.....	29
BUCOVINA , 5 județe.....	32
DOBROGEA, 4 județe.....	34
-----	35
Guvern Al.Vaida Voevod .Legislatura II .Sesiunea extraordinară, 10aug -11oct '32.....	35
-----	35
26.) Status-ul catolic - cordul de la Roma (Valer Pop) (30 mai '32, gov.Iorga) -.....	35
Valjean / 19 aug.'32.....	36
▫ Acordul de la Roma.....	36
27) Al. Lapedatu (PNL-1) , discurs la mesaj, 18 aug.'32.....	37
▫ Ardeleni - Regățeni.....	37
28.) Iosef Șandor de Paché * (PNM) , Declarație la mesaj, Senat, 19 aug.'32.....	38
* Notă .Iosef Șandor -Virg.Madgearu.....	38
29.) Gh.Bethlen , Declarație la mesaj, Cameră, 19 aug.'32.....	39
30) H.Otto Roth , declarație la mesaj, 24 aug.'32.....	40
▫ PNG-PNȚ.....	40
▫ Problema minoritară.....	41
31.) I.Hudiță (PȚ-Lupu) , discurs la mesaj, 24 , 26 aug.'32.....	41
▫ Minorități.....	42
32.) Octavian Prie (PNȚ, ardelen) , discurs la mesaj, Senat , 20 aug.'32.....	42
33) P.Bardos (" Bloc Economic Maghiar) , declarație la mesaj, Senat, 24 aug.'32.....	42
34) Imre Rety (Bloc Economic Maghiar) , Declarație la la mesaj , 20 aug.'32.....	43
▫ Apel la colaborare.....	43
▫ Doleanțe secuiești.....	43
▫ Subsecretariat pentru minorități.....	44
35) Michel Weissman (P.Evreesc) , discurs la mesaj, 20 aug.'32.....	44
▫ Regimul politic românesc.....	44
▫ Evreii.....	45
▫ Partidul Evreesc.....	45
▫ P.Evreesc în sistemul de partide	45

▫ Răspunsul la mesaj.....	47
36)C.Z.Codreanu (G de F) , discurs la mesaj, 30 aug.'32.....	47
▫ Programul G de F.....	47
▫ Stat etnic național.....	48
37.) ACCuza (LANC) , discurs la mesaj, 30 aug.'32.....	48
38) G.Serbeniuk , (P.N.Ucrainean, cartelat cu PNȚ , Rădăuți ,) , discurs la mesaj , 31 aug.'32.....	49
▫ Revizuirea reformei agrare !.....	49
▫ Ucrainenii , sub regim românesc.....	49
39) IGDuca (PNL-1) , discurs la mesaj, 31 aug.'32.....	50
▫ Problema minorităților.....	50
40.) IGDuca , discurs la Congresul național bisericesc, 16- 17 oct.'32.....	51
41.) Gaspar Muth, (P.German) la modificarea legii administrative , 7 sept.'32.....	52
42.) Lot.Rădăceanu (PSD) , discurs la mesaj, 31 aug.'32.....	52
* Notă .L.Rădăceanu, 3 oct.'32.....	52
43.) C.Toma (PNL-2) , discurs la mesaj , 31 aug.'32.....	52
44.) G.Serbeniuk , (P.Ucrainean, cartelat cu PNȚ) , discurs la mesaj , 31 aug.'32.....	53
45.) Al.Vaida -Voevod (premier, ministr.de Externe, ad int. la Comerț) , discurs -conclusiv, Cameră, 2 sept.'32.....	53
▫ Consens la partidele de guvernământ.....	53
▫ Consens : chestiunea minorităților.....	53
▫ Ardeleni-Regățeni.....	55
46.) Hegedus Nandor (PNM) , intervenție // modificări la legea administrativă // ,.....	56
47) Marcu Ilie (PNȚ-bulgar) , Comunicare : Bulgarii din Cadrilater , 21 sept.'32.....	56
48.)V.Rădulescu (raportor) , discurs-concluzie mesaj, 1 sept.'32.....	57
49.) Victor Papacostea (PNL-georgist). Interpelare : declarațiile lui Șt.Pencoff , 2 sept '32 Replică -lămuriri : Ștefan Pencof (cartelat cu PNȚ).....	57
50.) Victor Papacostea (PNL-georgist) , Comunicare : Turcii , 7 oct.'32 '32.....	59
51.) Lotar Rădăceanu (PSD) , interpelare : Ucrainenii , 3 oct.'32.....	59
52.) Legea ptr. prelungirea termenului de înscriere ulterioară.....	60
a) M.Landau / 8 oct.'32.....	60
▫ Legea naționalității(p. 1892-1905).....	60
b) Gaspar Muth / 8 oct.'32.....	61
▫ Legea naționalității	61
c.) I.Willer / 8 oct.'32.....	62
▫ Legea naționalității.....	62
d.) Solomon Rozenberg -Basarabia / 8 oct.'32.....	62
▫ Legea naționalității.....	62
e.) Michel Weissman / 8 oct.'32.....	63
▫ Legea naționalității	63
f.) N.Moscăuțeanu - Basarabia / 8 oct.'32.....	63
▫ Legea naționalității.....	63
g.) M.Stelescu / 8 oct.'32.....	63
▫ Legea.....	63
▫ Stat național unitar.....	63
▫ Minoritățile - " cetățenia ".....	64
▫ Ideologia rev.franceze.....	65
▫ Ideologia hitleristă.....	65
▫ Legea.....	66
54.)Campania antirevizionistă inițiată de " Universul " , oct.'32 - ian.1933.....	66
55.) A III-a Conferință interbalcanică , București, 23 oct.'32.....	66
Titulescu /.....	67
▫ Discurs la deschidere.....	67
Ștefan Cicio Pop.....	68
▫ Cuvântarea.....	68
-----	68
Guvern lul.Maniu .Legislatura II.Sesiunea ordinară . 15 nov.- dec. '32.....	68
-----	68
56.) Hans Otto Roth , discurs la mesj, 13 dec.'32.....	68
V.Serdici / 13 dec.'32.....	69
▫ Subsecretariatul pentru minorități.....	69

▣ Conferința de la Versailles.....	69
▣ Clauzele pentru minorități.....	69
▣ Dezbateri la Liga Națiunilor.....	69
Dr.Lupu / 13 dec.'32.....	70
▣ Partidele minorităților.....	70
▣ Evreii	71
V.Serdici / 13 dec.'32.....	71
▣ Intenția lui Maniu : statutul minorităților.....	71
57.) *Notă : N.Petrescu Comnen (delegat permanent la Societatea Națiunilor).....	71
Comnen / Berna , 1927, retro 1919.....	72
▣ Tratatul pentru minorități.....	72
▣ Atitudinea lui Brătianu.....	72
▣ Consecințele " Tratatului pentru minorități".....	72
▣ Pericolul revizionismului.....	72
-----	73
Guvern Al.Vaida .Legislatura II.Sesiunea ordinară - continuă - ian.-apr.'33.....	73
-----	73
58.) .prof.M.Șerban (subsecretar de stat la Minorități), Declarații , 3 febr.'33.....	73
▣ Chestiunea minorităților.....	73
▣ Mentalitate "kantiană" ardelenescă.....	73
▣ Un ex- minoritar , în fruntea Subsecretariatului.....	74
▣ Problema minoritară - interesul național.....	74
▣ Stat democrat = Stat de drept.....	74
▣ Iuliu Maniu - "Problema minorităților ".....	74
▣ Atribuțiile Subsecretariatului de stat.....	75
▣ Program minoritar interpolitic.....	75
▣ Statutul minorităților.....	75
▣ Iuliu Maniu - vizionar : confederații statale.....	76
59.) dr.Ernest Marton (deputat) , poziția față de Subsecretariat , 3 febr.'33.....	76
▣ Desființarea -reînființarea Subsecretariatului.....	76
▣ Poziția minorităților.....	77
▣ Eșecul misiunii Subsecretariatului.....	77
▣ Mentalitățile românilor.....	77
Notă . * Școli finanțate de la buget în l.minoritare , în 1933 :.....	77
60.) Andrei Mathis (Bloc Economic Maghiar) , Comunicare , Senat , 10 febr.'33.....	77
▣ Minoritatea maghiară voluntară.....	78
▣ Lege pentru minorități !.....	78
61.) Adunarea profesională PNL .Conferința a V-a , 10 apr.'33.....	78
IGDuca / 10 apr.'33.....	78
▣ Minoritățile.....	79
Valeriu Roman (raportor) / 15 apr.'33.....	79
▣ Probleme minoritare.....	79
Șerbescu.....	79
▣ Minoritățile și revizionismul.....	79
Dna Glogoveanu.....	79
▣ Femeile și minoritățile.....	79
I.Nistor (ex ministru).....	79
▣ Moțiunea.....	79
62) Întrunirea Comitetului Executiv al Partidului Liberal , 14 mai'33.....	80
IGDuca / 14 mai'33.....	80
▣ Ordinea publică.....	80
▣ Pericolul extremismului de stânga și de dreapta.....	80
▣ Minoritățile.....	80
63.) Adunarea națională antirevizionistă din Capitală, 28 mai '33.....	81
64.) Congresul IX al minorităților europene, Berna , 16- 19 sept.'33.....	81
▣ Dezasimilarea evreilor	81

**Guvern Iorga-Argetoianu . Legislatura I .Sesiunea extraordinară .iun.-iul.
1931.**

1.) Rudolf Brandsch , subsecretar de Stat la minorități ,26 apr.'31

("Dimineața, XXVII, nr.8742, 27 apr.'31)

Comentariul ziarului:

26 apr. R.Brandsch și-a început activitatea .

Numirea lui a dat loc la vii discuții. Majoritatea țării a primit cu satisfacție.

" Numai **ziarele** cunoscute pentru **șovinismul** lor, fără margini,

aceia care consideră pe minoritari ca pe niște sclavi,

au pornit o vie campanie contra înființării subsecretariatului de stat.[...]

Este interesant însă că **partidul liberal aprobă măsura luată.**

În "Viitorul" de ieri se spune că nimeni nu poate fi principial împotriva înființării

subsecretariatului [...] Avînd în vedere **relațiile strînse dintre liberali**

și d. Hans Otto Roth, era natural ca "Viitorul" să vorbească astfel. [...]

De sigur **d.Iorga s-a adresat d-lui Brandsch** pentrucă știe că, înainte de război , acesta

era **partizanul politicii de apropiere de români** ;

că după război d.Brandsch a fost acela care **a condus pe sași în politica de**

recunoaștere a unirii și că în ultimul timp, tot d-sa este acela care

se opune ideii de a se forma un bloc al minorităților."

Brandsch declșară :

/ " Titularul acestui Subsecretariat **va raporta personal d-lui prim-ministru orice**

chestiune și problemă minoritară. Prin aceasta se garantează rezolvarea dreaptă și

urgentă a acestor probleme.[...]

/ **Interesele minorităților îmi sunt deopotrivă de prețioase** și simt o datorie sufletească

să le servesc

/ **Scopul** nostru va fi **armonizarea vieții de Stat între români și minorități** [...]

înțelegerea între poporul majoritar și minorități [...]

/ **Voi lua contact cu conducătorii minorităților.** Am chiar nevoie de concursul lor și al

tuturor oamenilor de bunăvoință." R.Brandsch / apr.'31

2.) Planul de activitate al Subsecretariatului pentru minorități, 10 iunie.'31

(Dimineața",11 iun.'31)

10 iun.1931.Rudolf Brandsch a convocat la Președinția Consiliului

de miniștri, pe reprezentanții presei cărora le-a făcut **următoarele declarații :**

" Acum că alegerile au trecut, **guvernul pășește la înfăptuiri.**

Fiind **delegat de guvern** a mă ocupa cu **problema minorităților,**

og presa să ne dea tot concursul său , ajutîndu-ne cu **o colaborare leală.**

Problema minorităților e o chestiune gingașă în care contează și

imponderabilul , unde este vorba și de **psihologie.**

Ar fi de dorit dar ca **problema minorităților să nu fie tratată ca o chestiune**

de partid, ci ca o chestiune de stat, care stă **pe deasupra partidelor** și

în tratarea căreia se cere **precauție și înțelegere."**

Brandsch a precizat că **Planul de activitate** a fost elaborat cu **asentimentul**

președintelui de Consiliu, **N.Iorga.**

PLANUL DE ACTIVITATE .

Subsecretariatul de stat al minorităților fiind **organul consultativ** al guvernului pentru

chestiunile minoritare , activitatea sa va fi îndreptată în două direcții :

teoretică și b) practică

▫ **Activitatea teoretică.**

" Problema minoritară este de la război încoace una din **problemele cele mai**

discutate.În jurul ei s-a dezvoltat **o bogată literatură ; savanți** cu renume și prestigiu

mondial i-au dedicat **sute de monografii și de studii** , analizând-o sub toate aspectele și din toate punctele de vedere.Nu există adunare a **Societății Națiunilor** ori a **Consiliului ei** , în care această problemă să nu formeze **obiect de discuții**. Ea se discută în adunările **Uniunii Interparlamentare** , ale **Uniunii Asociațiilor** pentru Societatea Națiunilor, în **adunările diferitelor asociații de juriști** și, mai ales, face obiectul statornic al preocupărilor **congreselor minorităților europene** și al secretariatului general permanent al acestor congrese.

" De altă parte, pentru soluționarea diverselor probleme minoritare, s-au luat în statele interesate diferite **măsuri concrete**. Astfel, este **autonomia culturală în Estonia, autonomia școlară în Letonia, Convenția școlară** dintre Germania și Polonia, Cehoslovacia și Austria, Cehoslovacia și Polonia, privitoare la **minoritățile cehe, germane și polone** din statele respective, etc.**[LD: România, nu !]**

" Apoi , **minoritățile însăși** se organizează în vederea acțiunilor comune pentru revendicare drepturilor cari cred că li se cuvin. Astfel, în afară de congresele generale ale delegațiilor tuturor **minorităților europene**, congrese care-și au secretariatul general la **Viena**, **minoritățile germane** își au un Verband al lor, înființat în 1922 , care publică revista " Nation und Staat" ; **minoritățile polone** s-au organizat și ele într-o astfel de uniune, la 1929, și, în același an , și-au înființat uniunea lor și cele **rusești** . **Minoritatea maghiară** din România , Jugoslavia și Cehoslovacia, fără să constituie o uniune oficială, este în permanent contact.

[LD: Românii , nu !]

"Importanța problemei minoritare și proporțiile pe cari le-a luat după război, au determinat înființarea unor **organizații speciale pentru studierea și urmărirea ei**.

/ Astfel, afară de marele **Institut fur das Auslandsdeutschum** din **Stuttgart**, care, între altele, urmărește cu o deosebită atențiune și situația minorităților de pretutindeni ; azi în Germania de probleme minoritare se ocupă **Institutul** de pe lângă Universitatea din **Marburg**, apoi **Institut fur grenzund auslandsstudien** și **Deutsche Gessellschaft fur Nationalltatenrecht**, din **Berlin**.

/ **La Viena**, funcționează **Institut fur statistik der Minderheilsvolker**, sub conducerea prof.W.Winkler.

/ **Polonii** au un **Institut** pentru studiul problemei minoritare la **Varșovia**, care publică revista " *Questions minoritaires*"

/ Un **institut** similar s-a înființat anul trecut și la **Praga**, cu o **revistă de specialitate**.

/ **La Budapesta**, pe lângă Direcția generală de statistică, s-a înființat o **Secție pentru studiul problemei minoritare** și un **Oficiu de studii** , afiliat Academiei din Budapesta.

/ "La noi în țară, **Partidul Maghiar** are o **Secțiune specială** minoritară , sub conducerea d-lui **E.Iacabffy**, directorul revistelor "*Magyar Kisebseg*" [Minoritatea maghiară] și "*Glasul minorităților*". Această secțiune urmărește **mișcările minoritare de pretutindeni**; prin ea, maghiarimea ține relații cu **organizațiile minoritare din străinătate** , dar, mai ales, secțiunea are menirea de a aduna tot **materialul informativ** privitor la **viața minorităților maghiare din țară**.

/ "**Kulturamt-ul**" **germanilor** din **Sibiu** , organizat după sistemul Institutului din Stuttgart, urmărește, și el, **problemele minoritare** de pretutindeni.

/ La începutul anului 1930, s-a înființat pe lângă **Direcția presei și propagandei** de la **Președinția** Consiliului de Miniștri, un **Oficiu pentru studiul problemei minoritare** .

Acest Oficiu urmează să treacă la **Subsecretariatul pentru minorități**.

Prin acest Oficiu, Subsecretariatul va urmări :

Discuțiile în jurul **problemei minoritare în străinătate** (studii, art. din reviste, dezbaterile de la Societatea Națiunilor, activitatea institutelor străine) și repercusiunile asupra minorităților din țară.

Soluțiunile practice cari s-au dat diferitelor probleme minoritare **din străinătate** , urmările lor și repercusiunile asupra minorităților din țară;

Tot ce se scrie în **presa străină despre România** , în materie de minorități;
Va urmări **mișcările minoritare din țară, curentele de idei, mișcările lor culturale, sociale, economice și politice;**
Va urmări **situația minorităților române din străinătate** (situația culturală, socială, economică și politică) [LD: în sfârșit !]

▣ **Activitatea practică**

Avînd prin **Oficiul de studii** întreg materialul informativ,
se va constitui o **Comisie de specialiști** , fără deosebire de partide , și **reprezentanți ai minorităților.**

Subsecretariatul de stat va lua inițiativa unor măsuri :

/ **Coordonarea** măsurilor de ordin general și principial , de la toate **Departamentele guvernamentale** (proiecte de legi, ordonanțe, regulamente) , care vor avea nevoie de **avizul Subsecretariatului de stat.**

/ Proiectele de **legi noi** sau de modificare a **legilor actuale**, privind minoritățile ;

/ **Chestiunile** de interes minoritar , care i se supun din partea Președintelui Consiliului de miniștri și reprezentanții minorităților;

/ Trimiterea **delegaților români la congresele internaționale;**

Întrebat de proiecte imediate, Brandsch a spus că se au în vedere :

/ **Modificarea legii privind înv.particular ;**

/ **Modificarea legii pentru obținerea cetățeniei ;**

R.Brandsch / 10 iun.'31

3.) Octavian Goga (P.P.-Averescu) , discurs la Mesaj, 25 iunie 1931.

(DAD, MO 9 , șed. din 25 iun.'31, p. 288-300)

N.lorga - replici, intervenții .

[LD: text integral xeroxat .Dispersat problematic .Supratitlurile, parantezele, colorările , îmi aparțin. Un veritabil dialog **Goga -lorga**, deosebit de clarificator]

Goga, primit cu aplauze de deputații PP și PT-Lupu, uneori PNL-2, rareori PNȚ, în funcție de obiectul criticii]

Goga- lorga / '31

▣ **Minorități**

Situația din Ardeal este turbure.Pe lângă viața economică cu aceleași dureri ca ale țării,
ÎnArdeal există și " **o specială configurație sufletească zbuciumată.[...]**

cu mijloacele și cu oamenii de care dispuneți, nu puteți domina situațiunea particulară din Ardeal. Acesta este adevărul.

Ați făcut un subsecretariat al minorităților." [...]

/ "Cu toții recunoaștem rolul minorităților din țară.Acest rol însă este complex;

el nu poate fi urmărit de la un subsecretariat sau de la un Minister.;

problema minorităților este o problemă de ansamblu.**Ea trebuie urmărită de la toate ministerele** [...] mai bine putea să fie urmărită **de un român pur sînge "** (aplauze PP)

De ce ? Pentrucă ar putea să privească problema de ansamblu.

Un minoritar , în această chestiune. În judecata lui,va fi totdeauna îndrumat de **particularismul minorității din care face parte."**

Pe de lată parte, ungurii pot pretinde că sunt minoritatea cea mai numeroasă.

"Al treilea (ca o chestiune personală) , **nu aș da secrete de stat pe mîna d-lui Rudolf Brandsch "** [este contrat de Șeicaru și părintele Manu] [.....] (p. 292)

Goga - lorga / 31

▣ **Stat național unitar.**

"[...] după părerea mea , la mijloc a fost **o eroare de concepție** [...]

în Mesaj , cele două cuvinte **<popoarele Mele >care au trezit** în opinia publică o oarecare **turburare** . D-voastră o avansați, dați-mi voie să o justific.

Am văzut totdeauna în linia istorică a străduințelor noastre politice , de cînd există istoria noastră, tendința de a întemeia **un stat național.**

Și în ordinea noastră istorică, și în ordinea noastră continentală , noi am tras concluzia definitivă a **ideii de naționalitate**, și ne-am luptat , **nu ca să întemeiem un stat eteroclit**, ci **să unim granițele noastre politice cu granițele noastre etnice**.

Dle prim ministru, când citesc < **popoarele mele** > ei bine, în sufletul meu reînvie **dicționarul vechi** , antebelic, **al Austro-Ungariei** : < **Meine Vo"lker** > (aplauze la PP și PNȚ)

"Eu sunt dintre aceia care **știu ce înseamnă un stat eteroclit**, știu ce înseamnă **tendințele centrifuge** ale celor cari nu vor să trăiască împreună și mai știu că, pentru liniștea țării noastre și pentru liniștea Europei, **noi trebuie să menținem nealterat caracterul național al acestui stat.[!!!!]**

Asta nu înseamnă o intoleranță față de **minorități**, care nu sunt **popoare**, așezate în cursul istoriei pe teritoriul nostru național." (apaluze la PP)

Iorga : " Eu cred că **afirmațiile în domeniul istoric** față de cineva , care predă istoria de vreo jumătate de veac, **pot fi , în unele cazuri, riscate** și, mai ales, **nu este bine să mă atragi pe un teren pe care istoricul s-ar găsi în conflict cu omul** care dorește tot binele , în toate timpurile , poporului său.Chestiunile acestea de state, de care vorbiți dvs., sunt lucruri foarte complicate.

Ideea de stat , este un lucru de **epocă modernă**.[...]

Asupra părții acesteia eu sunt silit să nu vă răspund nimic. "

" În ce privește **fraza din Mesajiu**, dvs.întrebuințați **nuanțe de subtilitate infinită** , care n-au ce căuta aici.

Adevărul este că **în România se găsesc oameni, cetățeni** ai României , **membri ai națiunii politice românești** , care au **altă limbă**, care au **alt trecut**, și care , fiind cetățeni credincioși ai statului român , pe lângă aceasta **au și aspirațiuni care nu sunt ale noastre**.

" Acum dvs. **recomandați o politică de struț**.

Îmi pare foarte rău , că **nu o pot practica**. (**Și să punem noi că nu există popor** , **în sensul etnografic al cuvîntului**, și nu constituțional-politic,

ci în sensul unei **tradițiuni istorice deosebite** , aceasta nu înseamnă una din acele crime pentru care totuși va trebui să merg cîndva la Curtea de Casație.

[.....] (Consider însă că **a mă acuza cineva pe mine , că nu-mi iubesc nația**...

și **că nu pot înțelege** cum se poate servi Nația mea, că adică **sunt un fel de imbecil** care **n-am cunoștința termenilor** și care **deservesc Națiunea mea** ,

aceasta este un lucru de care orice copil de pe stradă [...]are voie să rîdă [.....]

Cum adică , eu nu vreau stat național românesc ? "

Goga : " Dar este deosebire de metode în viața politică și dați-mi voie să accentuez că **această metodă** a d-voastră **de a pune o noțiune etnografică sau etnică în Mesaj**,

este, după părerea mea **o greșală** , fiindcă **în Mesaj** nu se fac

cercetări istorice ci **politice** " [...] (aplauze prelungite pe băncile opoziției)

[.....] (p 292-293)

Goga -Iorga / iun.'31

4.) Gh.Brătianu, declarația la mesaj, 25 iunie 1939.

(DAD, MO 9, șed. din 25 iun.'31, p. 287-288)

Gh.Brătianu / '31

▣ Minorități.

"În legătură cu necesitatea acestei dezvoltări [...] numai în cadrul **statului unitar național** .Avînd **toată sollicitudinea** dictată de interesele reale ale acestui stat,

pentru cetățenii de altă obîrșie și de altă confesiune , vedem **cu satisfacție utilizarea lor în funcții publice** și în **opera de cîrmuire** a acestei țări;

socotim însă că **un subsecretariat special al minorităților**, oricare i-ar fi titularul, **va contribui să întîrzie lucrarea de apropiere și de contopire sufletească între toți fiii țării** , uniți dea pururi în granițele noastre firești." (aplauze la PNL-2)

Gh.Brătianu / iun.'25

5.) IG Duca , Declarație la mesaj, 25 iun.'31

(DAD, MO 9, șed. din 25 iun.'31, p. 283)

[LD: declarația poartă pecetea situației confuze create în jurul PNL, prin asocierea în cartel cu guvernul. Cu toate precizările făcute privind "aranjamentul neangajant", **PNL se găsește în echivoc.** Acest lucru se resimte și în afirmațiile lui Duca, voit **întortochiate**, deseori **aluzive**, alternând **aprobarea** cu **respingerea**. În confruntările "ochi în ochi", pe scena deschisă a parlamentului, se simte la toți politicienii, pe de o parte, **grija mare de a nu-l jigni pe Iorga**, pentru a nu-i provoca cine știe ce filipice sau lamentări]
Duca / iun.'31

▣ **Minoritățile**

"În schimb, Mesajul Tronului cuprinde **unele echivocuri, care am dori să le vedem înlăturate fără întârziere.**

După părerea noastră, **caracterul unitar și național** al statului nostru **nu ar trebui să poată fi pus la îndoială sub nici o formă**" (aplauze la PNL-1)

"Minoritățile au, desigur, drept la **toată sollicitudinea noastră**, dar îndeplinirea legitimelor lor revendicări **nu poate schimba structura însăși a României întregite.**" (aplauze la PNL-1)

Duca / 25 iun.'31

6.) **G. Bethlen / '31**

▣ **Mesajul regal, guvernul.**

"Înaltul Mesaj Regal - **acum, prima dată - vorbește despre popoarele din țară - și prima oară** consideră ca **o datorie cunoașterea și soluționarea problemei minoritare. Să sperăm** că aceste declarații, atât de importante, **se vor valorifica cât mai grabnic** și cu rezultate reale și rodnice pentru toți.[.....]

"Apreciind însă, de o parte, intențiunile înalte ale M. Sale, iar pe de altă parte, ca reprezentanți aleși ai poporului maghiar, urmărind și porunca propriei noastre conștiințe, **oferim colaborarea noastră** pentru a ușura [.....]

Bethlen / iun.'31

7) **Eduard Mirto, (PNȚ) declarație la mesaj, 26 iunie 1931**

(DAD, MO 10, șed. din 26 iun.'31, p. 316-317)

Mirto / iun.'31

▣ **Minorități**

"România este **un stat național unitar**, alcătuit după lupte seculare, prin jertfa și truda tuturor fiilor săi" (aplauze la partidele din opoziție)

Pe cuprinsul țării noastre întregite, **nu există popoare deosebite; există cetățeni ai aceluiaș stat** care a izbutit să realizeze unitatea lui indestructibilă. (aplauze PNȚ)

"Tratatele de pace și hotărârea liber consimțită în rezoluțiile de la Alba Iulia, **garantează**, între hotărârile țării noastre, **convețuirea pașnică a minorităților etnice** sau religioase, pe care împrejurările istorice le-au fixat în această regiune a Europei. **Respectuos de drepturile minorităților, care implică** îndatorirea tuturor celor de altă origine etnică și de altă credință religioasă **de a se comporta în cetățeni leali** ai statului român, **PNȚ nu poate accepta** concepțiunea **că țara noastră** ar putea fi asimiliată unui **conglomerat de popoare străine**, concepțiune care nu ar putea fi decât amintirea unor regimuri străine, din fericire dispărute."

Ed. Mirto / iun.'31

8.) **George Grigorovici (PSD), discurs la mesaj, 26 iun.'31**

(DAD, MO 10, șed. din 26 iun.'31, p. 319-331)

[LD: xerox. discurs dispersat problematic. Integral la fișier PSD.]

Sublinierile, supratitlurile, semnele, îmi aparțin.

Spre deosebire de alți parlamentari, care au recurs la scurte declarații, G. Grigorovici rostește un **amplu și exhaustiv discurs de gen.**

Din toate p.d.v. , discurs de referință.] [.....]
Grigorovici / iun.'31

▣ Minoritățile

Un adevăr amar că **pe vremea austriacă**, satele ,amestecate cu moldoveni și ucraineni ,
erau mai românești de cât sunt astăzi.Aceasta este o constatare tristă [...]

Pe vremea austriacă, **deși vorbeau limba ucraineană, oamenii și-au făcut din banii lor proprii școli românești**, aducându-și aminte că răzeșii , între dînșii,
au fost odată români și vorbeau limba românească și voiau și ei să fie contopiți cu totul în neamul românesc.

Acești ucraineni [!?!] doreau lucrul acesta din multe cauze , dar mai cu seamă fiindcă vedeau în neamul românesc un **neam de progres, un neam de conducere, un neam de exemplu bun**, care era binevăzut , nu numai în țărișoara noastră, dar în întreg **statul austriac**.Românul era la locul lui, și ca specialist, și ca funcționar, și ca tehnician, ba chiar ca ministru, ba guvernator, ca prefect, om de finanțe, ca avocat, ca medic, și ca conducător, în orice privință .**Ucrainenii vedeau în noi un neam care era un exemplu bun** pentru propășirea lor. "

" **Acum s-au întors la ucraineni toate satele acestea deja cîștigate de români.**

În satele acestea **a fi român înseamnă a fi prefect, a fi jandarm, a fi percepător, a fi acea nenorocire strașnică** , care este încheșată în persoanele acestea administrative care încalcă poporul în felul cel mai nemilos."

În părțile ucrainene, dincolo de Prut,unde nu mai este nici un român,

inscripțiile CFR sunt exclusiv românești ! De ce li s-a luat acest drept dat de austrieci ? (p. 329)

Grigorovici / iun.'31

9) **H.Otto Roth (PNG) , discurs la mesaj, 26 iun.'31.**

(DAD, MO 10, șed. din 26 iun.'31, p. 331)

Roth / iun.'31

▣ Minorități

" Profit de prima ocaziune să exprim onoratului guvern **mulțumirile noastre și satisfacția** noastră pentru **crearea Subsecretariatului de stat al minorităților**, care va avea menirea de a pune în mod crescînd **baze solide și trainice** pentru stabilirea **raporturilor dintre stat și minorități**.

Socotim crearea Subsecretariatului pentru minorități, nu numai ca un **act important** , ci o faptă de **o excepțională importanță** , care deșteaptă în toate cercurile minoritare , **speranțe serioase**.[...]

Partidul German este ferm hotărît de a sprijini pe subsecretarul de stat al minorităților, d.Rudolf Brandsch (apaluze la majorități și PG)

În activitatea sa oficioasă , **cu toată tăria** , apărînd astfel și interesele permanente ale acestui așezămînt de stat.

Resping totodată, cu hotărîre, toate atacurile nedrepte , ridicate în contra d-lui Brandsch în Parlament și presă, exprimîndu-i toată încrederea. (apaluze la majorități și PG)

H.O.Roth/ iun.'31

10) Teodor Fischer * (P.N.Evreesc) , **declarație la mesaj, 1iul.'31**

(DAD, MO 14, șed. din 1 iul.'31, pp 415- 418)

[LD. face mai întîi **o mică dizertație** privind noțiunile controversate la ordinea zilei,destul de interesantă.Apoi citește **Declarația**.Sublinierile, supratitlurile, colorările ,îmi aparțin] (vezi xerox integral)

[* LD: rev. "cultul mozaic" , dec.'88 evocă faptul că **T.Fischer** a adus **adeziunea pop. evreești la Unire** , la Consiliul Dirigent, - Sibiu - ?1919 ? Eu nu am document]

T.Fischer / iul.'31

▣ Popor, națiune,minoritate

" În jurul unei fraze din Mesaj, care invocă conviețuirea mai multor popoare cu nația română în cadrul statului român, s-a ivit o controversă, controversă ce, în mod firesc, trebuie să intereseze foarte de aproape grupările politice înjghebate de cetățenii minoritari.

" Mai multe partide din opoziție, descoperind în această frază un punct vulnerabil, un fel de călcâiul lui Achile al guvernului, unde i s-ar putea cauza, eventual, o rană morală, l-au atăcat cu învinuirea că recunoașterea coexistenței în țară a mai multor popoare cu nația română, ar fi incompatibilă cu axioma că România este un stat național unitar.

"Aceste partide și-au întemeiat teza pe considerația că cetățenii de altă origină decât nația românească, ar fi numai indivizi izolați și nu s-ar putea afirma existența unor colectivități compuse din cetățeni de aceeași origină etnică neromânească.

"Însă, expresiunea de minoritate etnică însăși, întrebuițată de toată lumea politică, întrebuițată de tratatele internaționale, întrebuițată de însăși partidele în chestiune, desmint această teză.

"Oare cuvântul "minoritate" nu este un substantiv colectiv, nu înseamnă noțiunea unei ființe colective, concepută ca existentă în mod separat de ființele individuale care o compun? Vasăzică este o realitate incontestabilă că aici în țară cu nația românească conviețuiește o serie de colectivități, compuse din elemente de populație de aceeași origine etnică neromânească, fiecare din aceste colectivități nu reprezintă decât un fragment și nu totalitatea unui popor.[...]

Însă legile stilistice [!!!] admit ca numele întregului să fie întrebuițat în locul numelui părții. Și astfel, nici măcar legile stilistice nu sunt călcate dacă minoritățile etnice sunt invocate ca popoare."

" Dealtfel controversa care s-a născut în jurul termenului de popor, folosit pentru minoritățile etnice, arată tocmai cât de necesară este lămurirea perfectă a opiniei publice în această chestiune.

(I-ar trebui ceasuri întregi ca să lămurească această controversă științifică.)

"Această divergență de păreri nu reprezintă propriu zis decât o coliziune între o concepție a secolului al XIX-lea, și o concepție a secolului al XX-lea.

" Și această din urmă concepție, mai înaintată, este un fenomen ciudat: nu este al opoziției, considerată ca opoziție de stînga, ci este a guvernului, considerat ca guvern de dreapta."

[.....]

Fischer / iul.'31

▣ Minoritățile

[LD:dezideratele specifice, vezi la fișier Evrei]

"Ca semn al atitudinii binevoitoare a acestui guvern, față de exigențele vieții minoritare din România, poate fi considerat noul Subsecretariat de stat al minorităților...

Robu: " Păcat că nu este un jidan !"

Fischer: "... a cărui organizare și funcționare urmează a fi așezată pe temelii definitive și sistematizată printr-o lege specială. [...] revendicarea noastră firească ca în cadrul subsecretariatului de stat în chestiune să se înființeze ...

Robu: " O republică jidovească !"

Fischer: "... pentru chestiunile evreimei din țară, o secțiune specială, sub conducerea unui funcționar superior, numit din sînul acestei minorități."

Robu: "Poate să fie rabinul Țirelsom, de pildă"

T.Fischer / iul.'31

11) Emil Ottulescu (Liga "Vlad Țepeș", raportor la Răspuns la mesaj),

discurs concluziv, 2 iul.'31 (DAD, MO 16, șed. din 2 iul.'31, p. 449- 458)

[LD : atenție ! Dacă poți să tragi vreo concluzie privind caracterul conservator al regimului iorghist, din argumentele grupărilor eclecticice care i-au format suportul în guvern și în parlament. Ottulescu reprezintă o părticică din acest mozaic .

Se urcă cu sfială la tribuna unde au vorbit atîția oratori iluștri, cu experiență parlamentară.El este doar prima oară parlamentar.Pentru că mulți oratori au contestat oportunitatea și legitimitatea guvernului Iorga,el vrea să demonstreze contrariul.

Urmează argumentarea, dispersată problematic : / Minortăți / Discurs integral xeroxat.)

Ottulescu / iul'31

▣ **Minorități.**

" O altă idee care a fost **agitată la tribună** a fost **chestia minorităților și chestia unității statului național român**, (**exploatându-se cu arguții** , **o frază** din mesajul regal și interpretându-se această frază în sensul că **guvenul ar nega** caracterul de **stat unitar și național** al statului român."

Caracterul statului nu poate fi schimbat prin textul unui mesaj regal.

" **Caracterul juridic** al statului național român este afirmat la **art. 1 al Constituției țării**.

Aceasta este **starea juridică , starea de drept;**

la această stare de drept, **corespunde o stare de fapt .**

Nimeni nu poate să conteste că **în compunerea acestui stat** unitar național, care este statul român, între **diferite popoare , acele minorități** care există și de dreptul cărora nu putem să nu ținem seama ...

Gîlceavă partidistă

N.Iorga : "Die raportor, **calificarea de stat național român a fost introdusă de mine în Constituție .Nu era , dar am adaus-o eu ."** (aplauze la majorități)

Aurel Vlad (PNT) . ("**Ați ținut** însă să fiți **recunoscători sașilor** , pentru sprijinul voluntar pe care vi l-au dat, **și secuilor** pentru sprijinul involuntar pe care l-ați luat " (întreruperi, zgomot ,la majorități)

Iorga : (" La o astfel de argumentare să-mi dați voie , fără a vă jigni, să nu vă răspund un singur cuvînt "

Ottulescu : "În Mesajul regal guvernul s-a ocupat de **solicitudinea** pe care trebuie să o aibă **pentru diferitele popoare** , referindu-se la o stare de fapt, căci **nimeni nu poate nega existența acelor popoare** , dar nu la starea juridică [...]

Otetelișanu : Cîte popoare are România ? Spuneți-ne ca să știm și noi "

Gral Racoviță : "Învață geografia"

Ottulescu : "[...] Să lăsăm deoparte asemenea argumentațiuni.[...]nu sunt critici serioase."

Goga : " Desigur, cîte popoare sunt și care sunt acele popoare "

Elie Câmpeanu (preot, iorghist) : "De 38 de ani am fost în secuime , și începînd de la ministru prezident și pînă la cel din urmă deputat al țării , niciodată cînd se vorbea de poporul secuiesc, nu l se zicea decît **<poporul secuiesc>**."

Otetelișanu : "Acesta este unul , Care mai este ? "

Câmpeanu : "**Poporul săsesc** "

Otetelișanu : "Alt popor ? "

Câmpeanu : "**Poporul unguresc**.Dar aici este o deosebire "

Otetelișanu : " Alt popor ? "

Câmpeanu : " Mai vrei unul ? Atunci **poporul țigănesc** " (ilaritate)

Argetoianu : " S-a făcut ardelean , munteanul domn Otetelișanu " (ilaritate)

Nichifor Robu : "Ca să vă împăcați toate partidele, vă dăruim și **poporul lui Israel , poporul jidovesc**" (întreruperi) [.....]

Otetelișanu : Rog pe dl raportor să-mi spună **cîte popoare sunt în țara noastră și care sunt acelea. ? "**

Argetoianu : "Die Otetelișanu, ești destul de umflat ca regățean ; fii mai modest ca ardelean " (mare ilaritate) (p. 454)

Emil Ottulescu / raportor la Mesaj, 2 iul'31

12) Senator **Traian Alexandrescu** (? raportor la Mesaj) , 21 iul.'31

(DS, MO 11, șed. din 1 iul.'31, pp. 224- 229)

[LD : se prezintă ca **om** care a stat **departe de luptele de partide** , căruia **politica i-a fost " total indiferentă "**. Este avocat .Dar , deloc întîmplător ales raportor la Mesaj în Senat,face un **rechizitoriu vitriolant** regimului partidist constituțional.

Alegerea lui Alexandrescu ca raportor în Senat , la fel ca a lui Ottulescu în Cameră, este o dovadă ideatică a **intențiilor lui Iorga** de a intimida-anihila acțiunea partidelor , de a distruge sistemul constituțional existent .]

Senator Alexandrescu / iul.'31

▣ **Statul național unitar - minorități**

" **PNL** de sub președinția d-lui **I.G.Duca**,în **declarațiunea** făcută prin glasul eminentului nostru coleg , d. profesor **dr.Angelescu** , deși în genere păstrează

față de Mesaj o cordială notă aprobativă , arată totuși că **textul mesajului ar cuprinde unele echivocuri** , de natură a arunca **îndoiele asupra unității politice a statului** , și , în același timp , ar evoca **amintirea bună a unor regimuri străine."**

Consideră această observațiune **"lipsită de fundament "**.Analiza superficială a textului , speculațiile în jurul cuvintelor de "popoare" , în sens de populațiune.

"România nu este un stat federal [...] România este **un stat unitar** , din p.d.v. politic, sau , ca să păstrez expresiunea tehnică din doctrina dreptului internațional public, România este **un stat simplu și omogen**. România nu este locuită de mai multe popoare , ci de **un singur popor, poporul românesc**, alcătuit din **fracțiuni etnice** , ce au parținut altă dată , din p.d.v politic altor state." (aplauze prelungite)

"Nimeni nu s-a gândit să privească aceste **fracțiuni etnice** decît ca pe niște **elemente componente ale statului și poporului român**, socotit ca **entitate de drept public internațional**.

"De altfel este știut că, în limbajul internațional public, **noțiunile de popor se aplică la un complex sau conglomerat etnic**,atunci cînd este **privit din p.d.v. al guvernămîntului politic**, în care **fracțiunile minoritare nu pot fi considerate ca popoare distincte de poporul românesc."**

Cît privește "amintirile bune" ale regimurilor străine... nimeni nu a făcut apologia regimurilor străine, dușmane, ci existența unor instituții de drept administrativ din Ardeal, o mai bună gospodărire ... (p. 226)
senatorAlexandrescu / iul.'31

▣ Minoritățile .

Senatorul Văitoianu (PNL-2) a criticat crearea **Sub-secretariatului pentru minorități**.

" Înființarea acestui sub-secretariat de stat **constituie un act de evidentă solitudine** , căruia **îi va urma** , spre marea mulțumire a noilor fii ai Patriei, **un program de activitate** , avînd la bază **normala dezvoltare a populațiilor minoritare** , în cadrul **legalității și ideii de stat unitar român."** (aplauze prelungite)

"Concursul ce ne-a promis , în acest sens, d-l **senator Iosef Sandor**, în numele minorității maghiare, e o **dovadă concretă a aprecierii mele."** (p. 227)
Tr.Alexandrescu / iul.'31

13.) **M.Manoilescu** ("migrator" , **ex-PNȚ, ex- PP; ministru la Comerț și industrie**),

discurs concluziv la Senat, 1 iul.'31 . (DS, MO 11, șed. 1 iul.'31, pp 230- 237)

[LD: opinia mea este că **asocierea numelui lui Manoilescu** la denumirea guvernului lorga **ar fi mai potrivită**.În primul rînd, ca ,pe atunci, **principal pion al regelui Carol** ; apoi, în ipostaza de **unic păstrător de portofoliu** în guvernul precedent și prezent ; ca **doctrinar al parlamentului corporatist** și al unor **teorii economice** originale. Faptul că Argetoianu a fost apelativul adăugat , ține mai mult de culisele guvernării]
Manoilescu / iul.'31

Statul unitar - minorități.

A fost o confuzie, privind o frază din mesaj...

"Statul unitar român nu se proclamă.El există.(aplauze prelungite la majorități)

Nimic nu-l poate nega.**Fraza din mesaj are un înțeles etnic**.Ea este **limbajul unui popor tare.Popoarele slabe țin să-și afirme dominația prin cuvinte**.

Noi ne afirmăm dominația printr-o naturală autoritate.**Noi n-avem nevoie de artificii de limbaj** , noi vorbim numai în sens etnic, și numai în sens etnic,

de <popoarele> din aceste granițe, fiindcă **nu credem că un echivoc** ar putea fi posibil asupra unui alt înțeles. (aplauze puternice la majorități) Și de aceea, **nu noi românii trebuie** să fim aceia cari, **emoționîndu-ne de acest pasaj**, să dăm noi înșine **spectacolul unor îndoiele."**

S-a mai criticat **amintirea bună a unor regimuri străine.....**

"Pentru cine cunoaște pe d. **profesor lorga** de multă vreme, **onestitatea sa științifică i-a dictat , i-a inspirat acest pasagiu."**

Cînd era student, Manoilescu a frecventat cursurile profesorului.

De la profesor el a învățat că **România are două trecuturi :**

unul convențional și unul real.Toată opera lui lorga , științifică și sinceră, **a pledat** pentru a pune , în locul trecutului convențional,

un trecut mărturisit bărbătește , un trecut real (aplauze)
" Și atunci , un scrupul pur științific [...] a dus la mărturisirea că **nu se poate ca o stăpînire strîină - să nu lase niciodată nimic bun după ea.**[.....]
Este evident că **nu trebuie** , în fața acestei mărturisiri [...]
să facem un obiect de panică ." (p. 236)
Manoilescu / iul.'31

14.) **Sabin Mănuilă, "Evoluția demografică a orașelor și minorităților etnice" , august '31**

(Rev."Parlamentul românesc", an III, nr.23-24, 5 aug.'31,
Pe baza recensămîntului din 1930, a studiat situația demografică a minorităților .
(LD: vezi la fișier Demografie)
și a ajuns la concluzia că **"realitatea minoritară din Transilvania"** , trebuie văzută prin prisma unei **" expresiuni numerice urbane."**
În sate - majoritatea populației este **românească.**
În cătune - trăesc numai **români.**
/ Clujul, Oradea , Satu Mare - au configurație minoritară.
O singură excepție: secuii .Ei sunt o **"insulă minoritară "**
Ei trăesc în bloc compact în sud-estul Transilvaniei , și orașele lor au fost, cîndva, sate secuiești.
/ Șvabii din Banat și Crișana (peste 1/4 milion de suflete) nu au avut o rezistență națională , ei s-au maghiarizat la prima generație.Ei au fost adevărații stăpîni din Banat.
/ Sașii , minoritate debilă, n-au nici o regiune compactă , exceptînd **Brașovul** (53,7%)
Orașe compact săsești : **Sibiul și Sighișoara**
Sabin Mănuilă / aug.'31

Guvern Iorga-Argetoianu .Legislatura I.Siunea ordinară 1931/ 1932

15.)**Teodor Fischer (P.Evr.) , declarație la mesaj, 25 nov.'31**

(DAD, MO 7, șed.din 25 nov.'31, p. 102-103)
[LD. Fischer este întrerupt ,sîcîitor, la fiecare frază , de AC și GA Cuza , tatăl și fiul, și dr.V.Trifu , "antisemiții de serviciu" , cu apostrofări de genul "jidanii " , "paraziții" etc...
Din acest soi de "antisemitism" nu se poate extrage decît o dovadă de mitocănie, și , în orice caz, de crasă vulgaritate parlamentară .]
T-Fischer / nov.'31

▣ **Minorități**

" Despre dezvoltarea organică , mai apoi, a **Subsecretariatului de stat pentru minorități** , promisă la începutul prezentei legislaturi , **nici nu se pomeneste în Mesaj. Atribuțiunile** acestui subsecretariat de stat **sunt și astăzi tot atît de nebuloase** ca în momentul înființării sale.
"Acordarea de **subvenții pentru școlile minoritare** , începută de guvernul anterior, e drept, în măsură foarte modestă, **a fost pe deplin suprimată de guvernul actual.**
"Ceea ce **ne doare** mai mult , este **lacuna Mesajului** , în ce privește problemele provocate de **defectuoasa lege privitoare la pierderea și dobîndirea naționalității române din anul 1924.**
Este foarte regretabil **indiferentismul guvernului** față de această chestiune primordială de stat.**Fără o reglementare dreaptă , rațională și clară a cetățeniei** , așezarea pe baze solide a vieții de stat **nu este imaginabilă** , iar **legiuirea din 1924** , în această materie , **cuprinde prevederi atît de absurde** , încît **România este singurul stat european** , unde și astăzi , în anul al 14-lea după terminarea războiului mondial , există **zeci de mii de oameni** care întrunesc condițiile firești ale cetățeniei române și cu toate acestea **aparțin categoriei haimatoșilor."**

dr.V.Trifu : "Să plece în acele țări unde au drepturi."

N.Miclescu (vicepreșed.) : "Vă rog d-lor deputați nu mai întrerupeți"

ACCuza : " Dle președinte, dar **să termine mai repede** ,
căci este **o sfidare continuă** care ni se adresează.

Ajunge , d-le, la fraza din urmă , că noi tot nu te ascultăm ! "

Fischer : "Dacă nu mă ascultați, **de ce mă tot întrerupeți ?"**

Trebuie , oare, o mai elocventă dovadă pentru absurditatea acestor dispozițiuni ,
decît faptul care mi s-a comunicat deunăzi , și anume că < de lege lata > ,

Înalt Prea Sființa Sa Patriarhul , fost regent al țării, nu este cetățean român,
și **numai prin formalitățile naturalizării poate dobîndi naturalitatea română !"**

ACCuza : " Aceasta dovedește că **legea este deopotrivă pentru toți** ,
iar **jidanii nu au a se amesteca într-o asemenea chestiune .Nu vă privește ! "**

Fischer : " Lucrul acesta este cu atît mai **deprimant** cu cît de ani de zile **reclamăm**
repararea greșelilor legiurii din 1924. **A și fost anunțată** această reparațiune , din
păcate tot fără rezultat , în **Mesajul regal** al ultimei sesiuni din legislatura anterioară"
[PNȚ]

Dr.V.Trifu : " Dacă este vorba de reparațiune , **o să încerc să vă repar eu.**

Este specialitatea mea." (ilaritate) (p. 102)

T.Fischer / nov.'31

16.) Samuel Singer (P.Evreesc) , discurs la mesaj , 3 dec.'31

(DAD, MO 14, șed. din 3 dec.'31, p. 302- 304)

[LD: vrea să spună cîteva cuvinte la Mesaj, în numele partidului său .

Ca de obicei, **cuziștii îl hărțuie** cu glumele lor stereotipe ;

deputații ceilalți, în general, **se amuză !]**

Singer : "**Partidul Evreesc** din România **s-a constituit** cu scopul de a aduce
ordine și unitate de mișcare în viața noastră politică, în această țară.

Trebuie să existe un **organ central** cu **răspundere** deplină în fața țării și a legilor,
care să poată avea **conducerea** unei populații de **1 milion de locuitori**,

populațiune care, pînă la constituirea noastră , ☆☞ **a format o simplă masă electorală** ,
pe care toate **partidele și-o disputau** .

Onorată Cameră, partidul nostru însemnează această unitate de conducere și în
consecință de răspundere , în fața guvernului și a țării.

Partidul nostru leagă toate fragmentele populațiunii evreești din orice părți
ale României Mari, din toate provinciile, cu centrul acesta politic al Bucureștilor.

Odată pentru totdeauna **se face ordine** în ceea ce privește **constituția noastră etnică**.

"Onorată Cameră , nouă **ni s-au adus reproșuri** nenumărate în diversele ocaziuni ,
și mai ales **la recensămintele** care s-au făcut de către guvernele țării ,

că **populația noastră nu se prezintă definită precis etnicește**,
parte din ea **se manifestă** cînd ca **maghiari**, cînd ca **rusă**, și cînd **altfel**,

pe cînd în realitate ea **ar trebui să fie ceea ce este cu adevărat** ,
să-și păstreze adică **ființa ei etnică național-evreească**.

"Ceea ce face **Partidul Evreesc** din România este tocmai acest lucru :
odată pentru totdeauna el își **pune ordine în această gravă problemă**.

Populația evreească se prezintă dar **ca minoritate etnică**,
alături de celelalte minorități etnice din țară." [.....]

Singer / dec.'31

17.)) Vladimir Zaloziecki , (P.Ucrainean) , discurs la mesaj, 3 dec.'31

(DAD, MO 14, șed.din 3 dec.'31, p 310)

"Doleanțele populației ucrainene din Bucovina-de- Nord
au rămas nesatisfăcute și de guvernul actual.

Casele noastre de citire continuă a fi închise.

Școlile dau mai departe , analfabeți.

Nimeni nu se îngrijește de **generația viitoare a învățătorilor** cari să fie în stare să
predea și limba ucraineană.

Instituțiile noastre de credit nu se bucură de nici un ajutor din partea statului,
cu toate că oferim garanții solide.

Țăranul suferă încontinuu , sub greul execuțiilor silite sau sub amenințarea acestora.
Reforma agrară, atât cât e ea de defectuoasă , nu este nici pînă astăzi definitiv terminată.
Țăranii sunt urmăriți pentru plata arenzilor, pentru loturile primite prin reforma agrară.
Judecătorii noștri, chiar dacă posedă limba ucraineană, sunt obligați să asculte părțile numai prin tranzlatori.

În consiliul județean avem un singur consilier , cu toate că județul are **75% din locuitori, ucraineni.**

Absolvenții ucraineni ai Universităților și ai celorlalte școli superioare , nu obțin deloc posturi la stat.

O singură **reprezentanță teatrală** , chiar pentru copii , necesită îndeplinirea multor formalități inutile , pentru a obține aprobarea , dacă se obține vreodată.

Preoții noștri nu pot obține vreo parohie ucraineană mai bună.

Din aceste motive, **Partidul Național Ucrainean nu poate vota pentru Răspunsul la Mesaj** “

Zalozieki / dec.'31

18.) C.Ifrim (raportor la Mesaj) , discurs –concluzie , 3 dec.'31

(DAD, MO 14, șed. din 3 dec.'31, p. 311- 317)

[LD: este clar că face parte din discipolii lui Iorga și ACCuza, ca “sămănătorist” și ex- PND-ist ; ca raportor la mesaj , își construiește toată pledoaria mai puțin pe contrareplici doctrinare , cât pe **patetice argumente morale și afective.**

Pare a fi foarte sincer, **apără** din toate puterile **guvernul Iorga –Argetoianu** și **ideea guvernului în afară de partide** , atribuind partidelor toate relele .]

Ifrim / dec.'31

▣ **Minorități**

Reprezentanții minorităților (Willer și Fischer) și-au exprimat nemulțumirile , deși **guvernul Iorga a dat subsecretariatul pentru minorități** ; apreciază declarația loială a deputatului **Krauter** (p. 314)

Ifrim / dec.'31

▣ **Dacă ... dacă ...**

▣ **Scăderile partidelor politice**

“ Doamne ! Ce s-ar fi întîmplat **dacă** , în bună înțelegere , partidele ar fi pornit acțiunea de **lecuire a rănilor războiului ?** ; **dacă** , în bună înțelegere , ar fi căutat **să topească granițele vitrege** , în focul iubirii de neam ? (apaluze strigăte de bravo la majorități) și al unei conștiințe , mereu sporită, prin **cultură și prin frăție ?**

Ce s-ar fi întîmplat **dacă** , în bună înțelegere , partidele s-ar fi ocupat **de problema minorităților ?** Avem aproape [LD:text ilizibil ! 2sau 4 ,sau 9 milioane] de minoritari, și sunt **mulți dintre dînșii care puteau fi apropiați și**

pe care i-am îndepărtat , prin **luptele dintre partide** și printr-o **supralicitație** , împotriva intereselor superioare a statului ." (apluze)

C.Ifrim / dec.'31

19.) Congresul V al P.C.din România , lîngă Moscova, 3-24 dec.'31

(Arhiva CC al PCR, arhiva ISISP, "Scînteia " etc etc.)

(Arhiva CC al PCR, fond 1, mapa 330/ 1931)

[LD : pentru a "salva" , cât de cât, prestigiul partidului, istoriografia comunistă a încercat să prezinte **Congresul al V-lea PCR** ca avînd și unele "merite" .

În realitate , acest congres nu s-a deosebit de celelalte, dimpotrivă, prin **accentul pus pe rezolvarea "leninistă " a problemei naționale** - cu dreptul la **autodeterminare pînă la despărțire de statul român** a naționalităților - este o dovadă peremtorie a **rolului antinațional asumat de PCR** .

Promovarea unui **pseudo- revizionism de tip bolșevic** (care nu urmărea nici reîntoarcerea Transilvaniei la Ungaria, nici a Dobrogei la Bulgaria)ci ascundea, în fond , **tendențele imperialiste sovietice** , care vizau - în perspectiva revoluției mondiale sau

în conjuncturi favorabile - **expansiunea în Europa sud-estică** ,
fie sub forma unei **Republici Federative Balcanice**,
fie a uneia în care să fie încorporate **teritoriile din România , Polonia și Ungaria ...**
care urmau să fie **încorporate în URSS** .

Astfel se explică și toate aparentele bîlbîieli, și schimbarea lozincilor de la o etapă la alta,
și îndcațiile contradictorii către PC din țările vizate, și , la un moment dat,
lichidarea "garniturilor " de care s-a folosit .

Participanții la congresul V al PCR , au constituit **o asemenea "garnitură"]**

(Vezi pe larg la fișier PCR)

- ▣ **Partidele politice**
- ▣ **Sarcinile PCR în " problema națională "**
- ▣ **Problema Națională**
- ▣ **Lozincile PCR**
- ▣ **Social --democrața trădătoare, fascistă // ian.'32**
- ▣ **Argetoianu pune la cale planul de atacare a URSS , febr.'32**
- ▣ **Litvinoff demască la Geneva**
- ▣ **14 ani de robie colonială a Basarabiei**

/ Din cei **38 de delegați** (24 cu drept de vot deliberativ , 14 cu drept de vot
consuoltativ) , fie reprezentanți ai Kominternului, fie din PC din URSS, Ucraina ,
Polonia, Ungaria, Bulgaria, Țările Baltice, Finlanda ,ș.a.fie ai P.C . din România.
Sovieticul Manuiski, bulgarul Dimitrov, maghiarul Béla Kuhn ("Schlosser") ,
polonezul Al.Danieluc- Ștefanski ("Gorn")

Din România ,reprezentînd provinciile sau organizațiile , printre alții : recentii invalidați
de Parlamentul român, **Lucrețiu Pătrășcanu** ("Mihalcea"-București) și **Imre Aladar** ("
Aurel" -organizații de masă) .[.....]

Alexander Danieluk-Ștefanski ("Gorn"),Congresul V

" De pildă, **organizația de partid din Basarabia cuprinde peste 300 de membrii**,
iar **Uniunea Țăranilor Revoluționari** , aproximativ **200**.

Organizația de **partid dobrogeană** (fără comsomol) - **peste 200** ,
iar **DRO** -ceva mai puțin de **600**.

Situația este ceva mai bună la "**Vizvolenie**" , în Bucovina" [.....]

Eug.Iacobovici (Raportul privind situația organizatorică a PCR)

"Partidul are aproape **97 de celule de stradă**, **77 celule la sate** și numai **41 celule de
întreprinderi**. [Total **215 celule**] Pîna astăzi, **nu avem** încă organizații de partid
consolidate **în centrul industrial în Vechiul Regat** (Valea Prahovei) , n-avem
organizație în **valea Trotușului** (Bacău,Buhuși) [...]

Organizația principală de bază , în întreaga Internațională Comunistă, în toate
partidele comuniste, și în partidul român, este fixată **celula de întreprindere**. [...]
Aici este **slăbiciunea partidului nostru** că noi **pierdem timpul cu crearea celulelor de
stradă**.[...]

Trebuie spus că PCR este un partid al naționalităților asuprite ,
pentru că **ceea ce avem, este în provinciile noi**, și **cel mai slab** este acolo unde
partidul trebuie să fie cel mai tare, în **Vechiul Regat**. " [.....]

Iacobovici / Congr.V, 1931

"**Celor care nu le place să stea în țară , pleacă în străinătate**, intră în partidul rus sau
alte partide comuniste, și **partidul nostru aprobă acest lucru**.

Avem **sute de elemente care au dezertat din Basarabia** și care sunt **membri
partidului comunist rus, german, etc**.pe bază că înainte el , înainte, a fost membru la
oartidului comunist din România.

Și s-a creat o situație că **în emigrație s-a format un al doilea partid**,

contra partidului din țară , (cazul Balthazar] ,

iar pe de altă parte, **elementele bune** , care au trebuit să plece în emigrație,
au fost neglijate de partid.

Avem zeci de tovi în Uniunea Sovietică, în Franța, Germania, etc." [.....]

Alexandru Ștefanski ("Gorn")

" Am arătat încă la începutul cuvîntării mele ,

că **partidul nostru din România este puțin numeros**, dar,

ceea ce este mai important, că **nucleul său proletar este foarte slab
printre proletariatul român din marea industrie**." [.....]

Rezoluția Congresului V PCR / 1931

▣ Partidele politice

" **Atacul principal** al partidului trebuie să fie îndreptat , înainte de toate , **contra Partidului Național Țărănesc**, ca **dușmanul cel mai puternic și periculos la țară**, și , în special , **așa-zisei aripi de stînga** (steriști, lupiști) , precum și **împotriva organizațiilor fasciste** (cuziști, garda de fier) care în ultimul timp, pătrund tot mai mult la sate , și **contra social-fasciștilor.** " [.....]
Mihai Topa ("Artur") 1931 (**Raportul în problema națională**)

▣ Iredentism bolșevic

"Dacă trecem în relief **rezoluția Congresului al II-lea și al III-lea** , vedem că , cu toată situația favorabilă obiectivă , în perioada **cînd mișcarea național-revoluționară încă era în fierbere**, cînd erau **freacăți** nu numai între **massele trudite ale națiunilor asuprite și ocupanți** , dar chiar și **între burghezia națională** [ardeleni , basarabeni, bucovineni] **și cea română** ,

Congresul al II-lea , cu toate că s-a ținut cu 2 ani după Rezoluția Cominternului pe chestia națională, **a subapreciat aceste mișcări** scoțînd niște rezoluții neclare, spunînd **că chestia națională va fi rezolvată după revoluție** și în unire cu **Federația Republicii Balcanice**.

Această poziție a Congresului al II-lea ne dă cea mai **crasă dovadă luxemburghism** , de subapreciere a acestei forțe motrice a revoluției.

Mai subliniez că **Congresul al II-lea n-a pomenit nimic de ocuparea silită a teritoriilor subjurate** , dînd în mod indirect aprobarea lui **la ocuparea provinciilor de către imperialismul român**.

Dar **nici Congresul al III-lea** a partidului **nu a lansat lozinca** care să aibă ceva comun cu **punerea chestiunii naționale** , dînd în loc de **< autodeterminare pînă la despărțire >** lozinci **< practice >** , ca **< egalitatea națiunilor >** , care ne dovedește cît de **străpuns social-democraticește era partidul nostru**.

Deabia la **al IV - lea Congres** [1928] s-a pus **adevărata linie** în chestia națională , lansînd **lozinca principală < autodeterminarea popoarelor pînă la despărțire >** , făcînd **o cotitură enormă pe drumul ideologic al partidului** , fiindcă , **practic, partidul încă nu s-a pus pe această linie** .

Mihai Topa / Congr.V , 1931

▣ Sarcinile PCR în " problema națională "

" Noi trebuie să clarificăm în partid locul și **însemnătatea mișcării național-revoluționare** , în **planul nostru strategic general** .

[...]Aceasta înseamnă că **mișcarea național-revoluționară din România**, care a cuprins milioane de oameni ai națiunilor asuprite,

este una din **forțele motrice ale revoluției burghezo-democratice** , ce vine.

[...] Trebuie să punem **lozinca leninistă de autodeterminare pînă la despărțire** , **fără adăugiri și tăieri**.Noi trebuie să lămurim că această lozincă **însemnează "**

a) lupta contra ocupației române .

b.) autodeterminarea liberă și nestingherită a națiunii asuprite

în privința existenței sale de stat.[.....]

Béla Kun (Komintern) Congresul V PCR / 1931

" Noi trebuie să punem **problema autonomiei** , după **lozinca** noastră de bază **a autodeterminării** .Acestei lozinci nu trebuie să i se opună lozinci parțiale , ci trebuie să se formuleze și aceste revendicări, iar pe această bază să fie mobilizate masele largi , arătîndu-se în același timp că **rezolvarea definitivă a problemei naționale** , **va fi numai rezolvarea sovietică.** "

Gheorghii Dimitrov (Komintern) , Congresul V PCR / 1931

" După război, înde cursul unui șir de ani, nu am văzut ca **proletariatul națiunii dominante din România să fie mobilizat împotriva ocupării unor regiuni străine** , împotriva **asupririi popoarelor din Dobrogea, Basarabia, Bucovina, Transilvania**. [.....]În Basarabia , în Dobrogea, **au fost create organizații revoluționare** .

Trebuie să spunem însă că **ele n-au fost create din inițiativa partidului și sub conducerea lui**, ci au fost create chiar **împotriva conducerii oportuniste a partidului**.

Din această cauză, **s-a ajuns** la o înstrăinare a acestor organizații , la **substituirea partidului de către aceste organizații revoluționare . SRK [țărani rev.din Basarabia] înlocuiește partidul , de asemenea și DRO. În felul acesta , n-am avut nici partid adevărat , nici organizație național-revoluționară în Basarabia și Dobrogea." [.....]**

Rezoluția Congresului V PCR / 1931

▣ Problema Națională

"Partidul Comunist din România este unicul partid care luptă pentru adevărata eliberare națională.

Lozincă principală a partidului , care mobilizează masele populare cele mai largi , este lozincă leninistă de luptă pentru dreptul națiunilor asupra autodeterminare pînă la despărțire de statul român.[.....]

Elena Filipovici ("Smaranda ")

▣ Lozincile PCR

" Congresul al V-lea dă linia justă și 5 lozinci fundamentale:

contra dictaturii fasciste ;

ziua de 8 ore ;

pămînt țăranilor ;

autodeterminare pînă la despărțire ;

apărarea URSS .

Aceste lozinci trebuie să fie pentru noi farul de luptă, care să ne învețe că lupta de zi cu zi s-o transformăm într-o luptă la o treaptă superioară pentru **cucerirea puterii , desăvîrșind revoluția burghezo-democratică."** [.....]

Congresul al V-lea PCR

20) "Scînteia" (an II , nr 1 - 6)

[LD: fiecare articol al organului de presă al PCR , cuprindea dezvoltarea unei teze hotărîte la Congresul V PCR. Din mulțimea de articole, am ales, pentru exemplificare , cîteva " mostre" .Altfel , foaia este imundă , conține toate falsurile,toate calomniile, toate enormitățile puse pe seama României]

▣ Social --democrața trădătoare, fascistă// ian.'32

" Lenin , Libknecht , Luxemburg , ne învață că nu se poate azi înțelege lupta împotriva burgheziei , fără lupta, în același timp, împotriva conducerii social-democrate .Căci aceasta este sluga burgheziei [.....]"

▣ Guvernul fascist Iorga // , febr.'32

" Facla , un organ fascist [...] într-un articol semnat de dl Vinea , apără pe fascistul Iorga [...] "

▣ Argetoianu pune la cale planul de atacare a URSS , febr.'32

" Argetoianu s-a întors din străinătate [...]

Vizita lui a avut loc tocmai atunci cînd Franța cotea de la politica acoperită ,

la cea **fățîș războinică împotriva Uniunii Sovietice ,**

cînd delegația se pregătea să **rupă tratativele** pentru încheierea **pactului de neagresiune propus de Uniunea Sovietică** și în preajma deschiderii Conferinței dezarmării [...]

[Pilsudski] , sub pretextul serbării patronului reg. 16 infanterie ,

el **vine să pună la punct , împreună cu statul major român, planul de năvălire asupra Uniunii Sovietice "**

▣ **Litvinoff demască la Geneva planurile agresive ale burgheziei , 15 mart.'32**

" Se știe că **Litvinoff**, comisarul poporului la externe din Uniunea Sovietică ,
a demascat la Conferința dezarmării [Geneva] ,
planurile de război ale burgheziei romne și internaționale.

Sub pretextul că Uniunea Sovietică nu vrea să recunoască subjugarea Basarabiei de către imperialiștii români, aceștia au refuzat să încheie un pact de neagresiune cu Uniunea Sovietică.[...]

Litvinoff a ridicat și chestiunea asupririi naționale și a teroarei cumplite din Basarabia [...]

Prin lupta revoluționară , **sub conducerea Partidului Comunist,**
masele asuprite vor putea cuceri dreptul la autodeterminare pînă la despărțirea de statul român."

▣ **14 ani de robie colonială a Basarabiei , apr.'32**

" Au trecut **14 ani de cînd Sfatul Țării , ales de C.Stere, Pântea, Halippa și comp., a proclamat < Unirea Basarabiei cu patria mamă > [...]**

Ocupînd regiunea , armata burgheziei române a început să întoarcă pămînturile boierești , care au fost împărțite la țărani , iar moșierilor .

Bocanca militară , cu foc și sabie, a început să sugrume revoluția proletară [...]

C.Stere, acest agent al burgheziei , a lucrat ani de-a rândul în Basarabia pînă la război, pregătind terenul pentru trădarea și vînzarea acestei provincii [...]

Social-democrația au fost acei care au ajutat pe imperialiștii români , de a ocupa Basarabia .

Social-imperialistul Grigorovici , în Parlament, la 9 aprilie, amintește < unirea Basarabiei > și spune că < partidul socialist ,îndată după unirea Basarabiei cu România, și-a dat printr-un manifest consimțămîntul său , exprimîndu-și bucuria că provincia de peste Prut s-a întors la Patria mamă > "Scînteia" , ian-febr.'32

21.) Todor Avram * , colaborări cultural-literare româno -maghiare , 1931/ 1932

(BCS, Mss 17.665,* Avram Todor , f.41-)

* LD : vezi micro-biografia lui Todor Avram (n. 1899 - mort în 1978) , " Baciul" , în cartea de **Amintiri....** a lui Gabriel Țepelea , care a fost coleg de închisoare cu el, la Aiud. Așa se explică de ce am dat eu de mss lui la BCS . Probabil i-a fost ridicat la percheziție, sau l-a predat .. Prima pleiadă de ardeleni care , după 1918, vin să studieze la București : Andrei Oțetea, DDRoșca, Ion Chinezu, Todor Avram, George Șerban .Traducător de literatură și poezie maghiară . " Agățat" absolut nevinovat, numai ca " cărauș de scrisoare" , de Securitate ; condamnat la 10 ani iar fiul său , la 18 ani ! Eliberat în 1964...este angajat grădinar la Herestrău
Își va petrece viața la Bibl. Acad.

Din cînd în cînd, și **presa politică a luat atitudine favorabilă colaborării culturale româno-maghiare ."Viitorul" (XXIV, nr.7306, 7 iun.'32) în articolul - editorial "Înfrățirea naționalităților și scriitorii români", semnat de Ștefan Vlădescu,** se semnala că **cercurile germane și maghiare din Banat și Ardeal manifestă dorința de a cunoaște frunțașii scrisului românesc.**

Vlădescu semnala punerea sub tipar, **la Arad, a lucrării lui Armin Ambrozi** despre scriitorii români , în versiune maghiară.

La Oradea, s-a organizat un ciclu de conferințe de către Sindicatul maghiar al ziariștilor Ședințele vor fi prezidate de colonelul **G.Bacaloglu**

dir.rev."Cele trei Crișuri "

T.Avram / retro ' 23

▣ **Încercări de apropiere**

/ În 1922, **Mihai Poga'ny** (dir la "Temesva'ry Hirlap") a publicat timp de 1 an traduceri din prozatorii români , adoptînd o atitudine de loialitate, de apropiere.**A murit în 1923.**

În sertarul său s-a găsit un articol în care adresîndu-se colegului de la "Cuvîntul Banatului" , spunea: **< Publiciștii maghiari , alături de confracții lor români, înțelegători ai vremurilor și cunoscători ai problemelor politice , sociale și culturale, legate de așezămîntul statului român, să îmbrățișeze și problema minoritară și, printr-o dreaptă și cinstită colborare , să lucreze pentru înfrățirea tuturor cetățenilor, fără deosebire de**

naționalitate, dar care **să respecte țara și suveranitatea ei** [...]

Publiciștii români să scrie articole în publicații ungurești

iar ziariștii maghiari să publice articole documentate, despre problema minoritară, **în presa românească.**

"**Temesvari Hirlap**" ar fi bucuros și s-ar onora cu articolele directorului de

"**Cuvîntul Banatului**" și chiar ar fi dispus să pună la dispoziția ziariștilor care ar contribui prin luminile lor **la înțelegerea și înfrățirea cetățenilor** din acest colț al țării, o pagină întreagă. > Todor Avram / 1932

22.) Campania partidului liberal pentru răsturnarea guvernului, 8 mai.'32

Marea întrunire de la Cernăuți. **Declarațiile d-lui IG Duca**, șeful partidului liberal.

("Dimineața", 28, 10 mai'32, reportaj I.Kososki)

[LD: În lupta deschisă pentru răsturnarea guvernului, după întrunirea de la București, liberalii au ținut la **Cernăuți** prima lor **adunare regională.**

Pe lângă urmărirea evoluției politice propriuzise, **urmăresc** să surprind ceva din **atmosfera, din ritualurile politice din epocă.** Din Cernăuțiul românesc]

Adunarea s-a ținut în marea sală a **Casei evreești** din Pța V.Alexandri.

La întrunire :

I.Nistor (șeful liberalilor bucovineni)

Salvarea nu poate veni de la **partidele extremiste, cuziste și comuniste, care seamănă ura de clasă și de rasă.**[.....]

Beno Strauher (în numele evreilor din Bucovina) : soarta lor este strîns legată de soarta poporului român.

Titus Cercavski (în numele polonezilor din Bucovina)

Schmal (în numele germanilor)

Serbaniuc și Puțuleac (săteni, în numele ucrainenilor)

Duca / 8 mai'32

▣ **Minoritățile naționale.**

Fiindcă în sală sunt numeroși **reprezentanți ai tuturor minorităților** cari trăesc în **cuprinsul Bucovinei**, vede în prezența lor **dovada vie a concursului** ce sunt și ei hotărîți **să-l dea în lupta pe care a întreprins-o PNL.**

Se bucură pentru că, împotriva PNL, s-a dus o campanie de denigrare ...

că ar fi "antidemocratic" și " prigonitor" al minorităților.

" **Minoritățile știu astăzi că pot avea deplină încredere în spiritul de liberalism și de dreptate al partidului național-liberal, și că, sub egida acestui partid, ele vor putea oricînd realiza justele lor revendicări de ordin religios, politic și cultural.** Patria comună are nevoie de sprijinul tuturor fiilor ei pentru salvarea și propășirea ei."

PNL, IG Duca / 8 mai'32

23.) Congresul PȚ-Bucovina, dr.Lupu, Cernăuți, 15 mai.'32

("Dimineața", 28, nr.9119, 17 mai'32)

Congresul organizațiilor lupiste din Bucovina, jud.Dorohoi și Hotin.

Participă și delegați din alte regiuni ale țării.

Întrunirea a avut loc în sala Casei evreești.Public f.numeros : cca 3000 persoane., săteni și orășeni, reprezentanți ai unor asociații profesionale.

La Întrunire :

Dr.Reuț (șeful lupiștilor bucovineni) : omagii MSR Carol II .

În timpul stăpînirii austriace,Bucovina s-a guvernat singură.

Deputații, trimiși în Parlamentul din Viena, erau toți din Bucovina;

șefii autorităților, capii serviciilor, erau autohtoni;

"**Acum însă, de un an și jumătate, elementul bucovinean e sistematic îndepărtat și persecutat. Suntem guvernați ca o colonie.**

Cerem **să fim tratați cel puțin ca pe timpul stăpînirii străine.**[...]

Singura nădejde a țării rezidă în d.dr.Lupu. "

Cristof (org.Câmpulung), **Coraciuc** (ucrainean) ,

Maciuc (sătean ucrainean) , **dr.Sapira** (evreii au toată încrederea în dr.Lupu)
av. Hirschkorn (Cernăuți) , **dr.Topa** (ucrainean)
Dr.Strofmeyer (germani) , **Scarlat Calimachi** (organiz.Botoșani)
Lupu / 15 iul.'32

24.) **Congresul liberal din Ardeal, Declarații IG Duca și Gh.Tătărescu, 22 mai '32**

("Dimineața", 28, nr.9126) , 24 mai '32)

[LD: Ca și la Brăila, **Tătărescu** are " partitura " dură .

Duca - nu știi dacă prin temperament sau ca strategie psiho-politică - este **ferm** dar ...
atent, reținut]

Ghilcoiaș : (ex-raportor la Legea conversiunii) : **băncile din Ardeal** nu sunt bănci capitaliste, ci contribuții colective ale mulțimii, vor fi **amenințate de faliment** ;
românii ardeleni dispun de o **avuție particulară de cca 6 miliarde**, față de cca **16 miliarde** , **cît dețin minoritarii** ; legea conversiunii trebuie modificată, pentru a nu distruge creditul românesc.

Preot ortdx.Stanca ("Clerul") : salarizare minimală și plătită la timp;

reglementarea definitivă a raporturilor Bisericii cu Statul ;

aplicarea integrală a legii de organizare a cultelor

Nicolae Drăgan , rectorul Universității ("Minoritățile etnice") : **concepțiile PNL privind minoritățile; drepturi egale, libera manifestare** în ce privește limba , tradițiile și instituțiile , cu obligația de a nu formula pretențiuni care jignesc sentimentul național al populației dominante.

Dunca : primejdia **propagandei revizioniste** și **dezinteresul oficialității** față de ea ;

Chirilă: necesitatea **combaterii curenților subversive**;

Tătărescu / 22 mai '32

▣ **"Autonomie" și "separatism" ardelenesc.**

"O ultimă **manifestare a acestei stări de spirit de exasperare** a avut loc , acum câteva zile, aici, **la Cluj**, unde s-au rostit cuvinte de **<autonomie și separatism>**. Nu putem lăsa neînregistrată **această manifestare** , care, ori de unde ar fi pornit, și oricare ar fi temeiurile care ar putea să o explice sau să o atenueze , nu rămîne decît **un act nedrept și condamnat**.

" **Nedrept** - pentru că nu se face răspunzătoare o țară pentru greșelile și păcatele unui guvern. **Condamnat** - fiindcă **separatismul** , sub orice formă, este **un atentat adus împotriva unității Statului și o supremă ofensă adusă neamului**.

" **Nu pentru separatism s-au stins**, dincolo și dincoace de munți, **vizionarii** cari , dealungul unui veac, au pregătit prin străduințele și pe jertfele lor , actul cel mare , pe care l-am trăit în zilele noastre; **nu pentru separatism , au umplut temnițele** toți luptătorii și toți martirii mișcării naționale ardelenice !

Nu pentru separatism , ci pentru unirea de veci, **și-a dat , cu drag, viața floarea generației noastre ! și nu pentru separatism ci pentru contopirea de totdeauna a tuturor fraților** , în realizarea acestei vieți , trăită cu aceleași bucurii și aceleași suferințe, pentru **afirmarea geniului românesc**, în mijlocul celorlalte seminții ale lumii" (aplauze)

Adunarea aceasta [...] are calitatea să cheme la ordine pe cei care,

într-o clipă de uitare, au săvârșit această greșală.

Clipe de uitare - căci **împrejurările cer să ne pregătim , nu pentru acțiuni de separatism și dezbinare , ci pentru o acțiune de unire și de conlucrare."**

Duca / 22 mai '32

▣ **Mișcările centrifugale .**

"Pe de altă parte , nu vă pot ascunde că, la conducerea centrală a partidului, **împărtășim grijile care vă frământă și pe dvs.** cu privire la **progresele** ce le fac , de cîtva timp , în Ardeal, **curențele subversive și cele centrifugale**.

Mîine, ca și ieri, **vom ști să apărăm ordinea publică** - ce însă în concepția noastră **nu se apără numai cu poliția și cu forța jandarmeriei**, dar , în primul rînd, **o bună**

administrație a țării și cu priceputa soluționare a problemelor de la ordinea zilei.

" Iar în ce privește **mișcările centrifugale, le vom combate cu toată hotărârea** , pe de o parte , prin voința noastră neclintită de **a apăra înăuntru , ca și în afară, tratatele pe temeiul cărora s-a încheat România Mare.**

"Pe de altă parte însă, noi înțelegem să **combatem mișcările centrifugale** , printr-o **politică de larg liberalism față de minorități.**

Duca / 22 mai'32

▫ **Minorități etnice**

"Am spus în nenumărate rânduri și socotesc inutil s-o repet, că **mîna pe care o întindem minorităților e sinceră și frățească** , și că **ele pot găsi în partidul nostru îndeplinirea aspirațiilor lor politice , sociale , economice , religioase și culturale.**

" Dar, în lumina experiențelor în ultimii 12 ani, prin **cunoașterea** noastră, prin **bunăvoința noastră reciprocă**, am convingerea că **asperitățile pot fi lesne netezite în interesul comun.[...]**

PNL e hotărît să provoace asemenea conferințe și să găsească soluțiile concrete ale fiecărei chestiuni în parte, **din discuțiile contradictorii și din colaborarea sinceră a guvernului român și a elementelor minoritare."**

PNL/ Duca / Tătărescu / 22 mai'32

Căderea **gouv.lorga**

Guvern de alegeri Vaida

25.) Rezultatul alegerilor din 17 iul.'32

Validarea deputaților , pe provincii și județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

LD : Mi se pare **mai importantă preferința electoratului** decît **reprezentarea parlamentară** (care nu oglindește aritmetic această preferință)

De aceea, încerc o **diagnosticare politică după opțiunile electoratului**, nu după combinații și calcule electorale, sprijinite pe "primă" ..

[LD: cuprinde liste, candidați, contestații, polemici despre desfășurarea alegerilor , validarea . Vezi fișier **Alegeri și Sistem de partid**

În toate provinciile , **batalia electorală** s-a focalizat în lupta dintre **PNȚ și PNL**, ambele partide făcînd parte, în fond, din categoria **partidelor democratice.**

Dar ravagiile crizei economice, demonetizarea și demonizarea partidelor,

(cultivată cu obstință în regimul "Uniunii")
a împins **electoratul spre curente cu accente radicale .**

MUNTENIA ȘI OLTENIA , 17 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

LD concluzii : provincie cu spectrul politic echilibrat, cu evidentă **structură polarizată** , între **PNȚ și PNL** , care indică **virtualitatea rotativei.**

Scrutinul nu oglindește explicit această structură, datorită dizidențelor din aceste partide.

Locul III - de eventual "arbitraj" , ocupat de partidele "conservatoare " , fie **PP, PND, PNA**

Celelalte curente , slab reprezentate .

Nu se profilează o alunecare alarmantă spre extreme (stînga sau dreapta)

Aici extrag rezultate electorale ale minorităților.

Județul	Voturi	Loc
1.Ilfov- București		
P.Evreesc_	1.273	12

4. Buzău		
P.Evreesc_	128	11
8.Brăila		
P.Evreesc_	346	12
14.Prahova ,Ploiești		
P.Evreesc	228	13

MOLDOVA - 14 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

LD : Polarizarea și divizarea electoratului pe 3 curente principale:

Țărănism - Antisemitism (LANC, Grup "CZC") - Liberalism

în majoritatea județelor . Județ "etalon" : județul Iași (vezi mai jos)

Prin aplicarea " primei electorale" ,PNȚ își adjudecă un nr. mai mare de deputați, în detrimentul **LANC și G de F ,dar realitatea electorală este modificată.**

PNL , unit, ar fi putut reprezenta forța a II-a .

LANC și Grup"CZC" , alternativ, își adjudecă locurile I și II .

Se profilează mari confruntări cu **curente extremiste de dreapta.**

1.Baia , Fălticeni

Învingător , LANC. (loc I, 7.841 voturi) .Realitate evidentă : curent antisemit.

P.Evreesc	457	11
------------------	------------	-----------

2.Tecuci

Gruparea CZCodreanu , pe locul III .Realitate evidentă: antisemitism.

Se profilează ascensiunea extremei -dreapta.

P.Evreesc	192	10
------------------	------------	-----------

3. Botoșani ,Săveni,

După Fălticeni, **al doilea mare succes LANC (11.301 voturi)**

Succesul Grupării Codreanu (locul V, 2.169voturi) , relevă puternic curent antisemit. Se profilează ascensiunea curentelor extremiste de dreapta.

P.Evreesc_	1.514	7
-------------------	--------------	----------

4.Fălcui , Huși

P.Evreesc	148	9
------------------	-----	---

5-8.Putna , Focșani, Panciu, Pașcani

P.Evreesc	447	8
------------------	-----	---

9. Roman

P.Evreesc_	522	8
-------------------	-----	---

10.IAȘI

13 liste, pentru 8 deputați. 50.127 alegători, 39.220 votanți, 10.674 absenteiști .

Scor foarte strâns, într-un **spectru politic "etalon" pentru Moldova,** deosebit de cel din Muntenia-Oltenia (din Vechiul Regat)

/ **PNȚ, câștigă alegerile (11.709 voturi)**

/ **Uniți, liberalii ar fi câștigat alegerile (peste 12 .000 voturi)**

Se poate vorbi de o **polarizare echilibrată PNL- PNȚ.**

/ **Creșterea curentului antisemit ,**

deocamdată cu dominarea **LANC (loc II, 7.255)**

însă cu tendință de creștere a **Gărzii de Fier (loc 7, 1.011)**

/ Este ,poate, momentul cel mai potrivit (avînd în vedere evoluțiile viitoare) ,

de a lua în discuție **problema antisemitismului** sub varii aspecte :

- Nu poate fi negat ; substratul realităților ; mentalități ;politici ;
- Politica evreească : minoritate sau nu ? Partid politic separat sau integrare ?

Curente antisemite :specific românesc, contaminări, influențe externe.

P.Evreesc	844	9
------------------	------------	----------

11.Dorohoi , Darabani, Mihăileni , Rădăuți-Prut

**Puternic curent antisemit . LANC pe primul loc (11.067) ,
Cu Gruparea "CZC" ... în ascensiune (loc 5, 1.827)
"Prima electorală... cosmetizează realitatea.**

P.Evreesc 1.260 7

12. Covurlui , Galați

**Gruparea "CZCodreanu" , locul II (6.077) , foarte aproape de PNȚ ,
devansează LANC (loc 13, 166 voturi) ;**

P.Evreesc 410 12

13. Neamț , Piatra Neamț

P.Evreesc 353 9

TRANSILVANIA, 20 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

LD : Există câteva **județe etalon** , cu situații specifice (vezi mai jos)

PNȚ-ul, ardelenii , își adjudecă majoritatea locurilor în Parlament .

Se poate demonstra statistic **particularismul și regionalismul ardelenilor**
față de alte partide considerate " regățene" dar ... **nu pe criteriile doctrinare.**

Mai degrabă **se cartelează cu germanii, cu ucrainenii, cu maghiarii chiar** (cazul
Odorhei) , **pentru a stăvili accesul celorlalte partide românești.**

/ PNȚ , în Ardeal, are conduită asemănătoare cu a partidelor minorităților etnice .

Sau... cam la fel **cum era în Austro-Ungaria , cu ținta spre Viena,**
doar că acum , **ținta este îndreptată spre "adversarii" regățeni , spre București,**
cu dorința de a **cuceri ... puterea centrală !**

/ PNȚ , în Ardeal, "respectă" , ca parteneri " opozanți" ,

doar PSD și partidele minoritare (la fel ca în 1918 !)

/ Liberalii , uniți, ar fi avut rezultate mai semnificative, dar și așa,
după partidele minoritare, în majoritatea județelor ardeleni,
cartelați cu germanii , puteau aspira la rotativă.

/ Curentul antisemit , nu se semnaleză la partidele minoritare
(maghiar și german) ,

și este încă nesemnificativ la partidele românești (LANC și Gardă)

După venirea la putere a lui Hitler în Germania, situația se va modifica.

1.Alba, Alba Iulia

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ -Maniu + P.German	22.529	1
P.Maghiar	3.098	2
P.Evreesc	546	9

2.Arad

PNȚ + P.German	40.000	1
P.Maghiar	10.545	3
P.Evreesc	1.387	11

3.Bihor , Oradea, Beiuș

PNȚ + P.German	32.215	1
P.Maghiar	10. 987	2
P.Evreesc	2.083	8

4.Brașov.

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ +germani	14.307	1
P.Maghiar	4.041	2
P.Evreesc	343	10

5. Ciuc. Miercurea Ciuc, Gheorghieni

8 liste, pentru 3 locuri. 39.648 alegători, 21.681 votanți, 17.491 absenteiști.

[LD: Statistica este interesantă pentru că ar putea da

o oarecare indicație privind românii (bărbați, alegători) **din Ciuc**, pentru că este puțin posibil ca ungurii să fi votat cu partidele românești și viceversa] **P.Maghiar pe primul loc ; P.Evreesc , scor mic, indică votul la P.maghiar ; PNȚ + PNG , scor modest ;**

Adunat , posibil **votanți români - cca 7.000...** aproape 50 % .

Dar nr. mare de absenteiști ...face **aprecierea imposibilă.**

Dar , oricum, atestă **prezența tuturor partidelor românești în județ, cu posibilă rotativă a PP-Averescu, la centru.**

Partidul	Vot	Loc
P.Maghiar	11.508	1
PNȚ + PNG	4.015	2
PP/Averescu	2.050	3
PȚ / Lupu	1.202	4
PNL-1 /Duca	882	5
P.Cons./Filipescu	630	6
PNL-2 /George	365	7
P.Evreesc	343	8

6. Cluj

12 liste, pentru **6 deputați**. 78.358 alegători, 40.870 votanți, **37.870 absenteiști**

(aproape 50%!) Deci ... rezultatul are în spate această realitate

Ca și în cazul Iașului (pentru Moldova) consider Clujul (exceptând județele compact-maghiare) ca un "etalon" pentru Ardeal :

/ **Dușmănia regăteni -ardeleni** a avut consecințe din cele mai nefaste pentru cimentarea unor relații firești (inclusiv politice) între români;

/ **PNȚ a câștigat alegerile,**

dar **nu se poate spune că Clujul era un județ " național-țărănist";**

dimpotrivă, **succesul lupiștilor demonstrează existența unor "țărăniști radicali"**

/ Dacă pentru maniști, era de preferat un Adonis Popov sau Fritz Konert ,

decît un ...Al.Lapedatu, Goga, Iorga ș.a. ... declarați "dușmani" ...

asta spune mai mult decît orice considerații privind mentalitatea "naționalilor " ardeleni.

/ **Dizidențele încurajate (sau inspirate) de Carol al II-lea ,**

care au dus la ruperea PNL (acțiunea Gh.Brătianu,) ;

Dacă Liberalii nu erau divizați, erau pe locul 3, înaintea lui Lupu;

/ **P.Evreesc -identitate distinctă.**

/Interesant : la Cluj, antisemitismul nu a prins teren notabil.

Partidul	Voturi	loc	Procent
PNȚ +germani	14.135	1	
P.Maghiar	7.379	2	
P.Evreesc	1.514	8	

7.Făgăraș

10 liste, pentru **3 deputați**. 24.827 alegători, 18.139 votanți, 6649 absenți.

PNȚ - succes elocvent ;

PNL, pe locul II , "defecțiunea" giorgistă , ne semnificativă ;

Legionarii - prezență incipientă ;

Partide	Voturi	Loc
PNȚ + germani	8.856	1
P.Maghiar	515	7

8.Hunedoara , Deva,Petroșani (Valea Jiului)

13 liste pentru **9 deputați** . 88.330 alegători, 63.500 votanți, 24.202 absenteiști

Județ mozaicat politic, social și etnic.

/ **Toate locurile ... date PNȚ, evident câștigător în cifre,**

dar avînd **jumătate din votanți contra** ,și peste 70 % din alegători nepartizani.

/ **Divizați sau nu, liberalii pe locul II**

/ **Gruparea Codreanu (loc VI) și PNA-Goga (loc IX),**

vor cunoaște ascensiuni ulterioare ,

/ **P.Evreesc - identitate distinctă , dar modestă ;**

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ + germani	34.358	1

P.Maghiar	3.851	4
P.Evreesc	726	10

9.Mureș .Tg.Mureș,Reghin

8 liste, pentru 6 deputați. 72.661 alegători, 44.457 votanți, 27.822 absenteiști.
 [LD: remarc masiv corp electoral românesc (la un loc, peste 29.000 votanți),
 tot spectrul politic, minoritățile etnice "clarificate " , pe linie specifică :
 / Germanii cu guvernul ; ungruii, masiv, împreună; mare parte din evrei, separat .
 / PNA -Goga (loc III) , PND- Iorga (loc IV) - aspiranți la loc de rotativă ;
 / Liberalii , uniți sau despărțiți, locuri modeste ;

Partid	Voturi	Loc
PNȚ + germani	17.251	1
P.Maghiar	13.669	2
P.Evreesc	1.714	5

10.Maramureș, Sighet

13 liste, pentru 6 deputați . 40.836 alegători, 22.657 votanți, 18.104 absenteiști.
 Interesantă configurația politică și etnică.Voturile pentru partidele românești dispersate.
 PNȚ cîștigător relativ (cartel cu germanii și ucrainenii)
 PNL, eventual, preferat pentru rotativă;
 P.Evreesc , cu identitate remarcabilă. . Din acest p.d.v., este un județ "etalon" ,
 pentru exemplificarea angajării evreilor, în lupta specific minoritară.
 Curentul antisemit (LANC + Garda) , pe locurile 4, respectiv 12, nu are aderenți mulți
 (dar fac o propagandă gălăgioasă ,iscînd valori în presă !)

Partidul	Voturile	Loc
PNȚ +PG+PUcr.	8.504	1
P.Evreesc	3.750	2
P.Maghiar	1.266	5

11.Năsăud ,Bistrița-Năsăud

13 liste, pentru 3 deputați. 38.703 alegători, 25.916 votanți, 12.568 absenteiști
 PNȚ - victorie relativă, prin germani ;
 PNL, dacă nu era divizat, ar fi fost pe locul II ;
 PNA-Goga , pe locul II ;
 P.Evreesc, separat,devansează P.Maghiar (de obicei votau cu ungruii)]

Partidul	Voturi	Locul
PNȚ + germ.	14.439	1
P.Evreesc	859	5
P.Maghiar	854	6

12.Odorhei , Odorheiul Secuiesc

[LD : nu am toată informația.
 În orice caz, PNȚ în cartel cu o fracțiune maghiară și cu germanii]
 Deputați validați :
 PNȚ : dr.Virgil Solomon , dr.Rety Imre
 PNMaghiar : Iosif Willer, Francisc Laar

13.Satu Mare, Baia Mare

11 liste, pentru 6 deputați. 75.797 alegători, 51.787 votanți, 23.204 absenteiști.
 PNȚ cîștigă, dar cu aportul germanilor ;
 Minoritățile predominantă (maghiari, germani, evrei) ;
 PNL-1 (loc 5) , ar fi avansat pe locul 3, dacă nu era ruptura ... ;
 PSD (locul 3) , cu electorat semnificativ.
 Partidele românești , cu ramificație națională, sunt dispersate, pulverizate ;

Partid	Voturi	Loc
PNȚ +germani	21.748	1
P.Maghiar	9.124	2
P.Evreesc	3.243	4

14. Sibiu .

13 liste , pentru 5 candidați . 57.040 alegători, 35.307 voturi, 21.624 absenteiști.

Cîteva observații :

/ **PNT** cîștigător relativ ;

/ **Cei care înclină balanța în județ, sunt germanii ;**

politica "săsească" (cartel cu guvernul) , realizează această "rotativă " .

Așa se explică rolul în **guvern Iorga**, iar pe viitor,
succesul **liberalilor, ajunși la guvern.**

/ **Succesul evident al PNL-1 ;**

/ Ascensiunea **Gărzii de Fier (loc III) ;**

/ **PSI (pro-comunist) devansează PSD ;**

Partidul	Voturi	Loc
PNT + PGerman	19.598	1
P.Maghiar	1.058	6
P.Evreesc	255	13

15.Someș , Dej

11 liste, pentru 5 deputați. 58.064 alegători, 36.408 votanți, 20.918 absenteiști

/ **PNT** cîștigă cu aportul germanilor;

/ **Puternic curent țărănist (succes lupist) , ceea ce va întări PNT la refuziune ;**

/ **P.Maghiar, P.Evreesc - identitate distinctă ;**

/ **Liberalii, scor modest ;**

Partid	Voturi	Loc
PNT + P.Germ.	15.752	1
P.Maghiar	2.832	3
P.Evreesc	1.602	7

16.Sălaj, Carei, Zalău, Bădăcin

12 liste , pentru 6 deputați . 86.187 alegători, 63.401 votanți, 22.123 absenteiști .

LD : Fieful lui Iuliu Maniu. 2/3 din alegători au votat, totuși, cu alte partide,
ceea ce confirmă zicala "Nimeni nu e profet în țara lui ! "

Puternic curent țărănist "radical" , dovedit prin succesul lui Lupu,
unul din cei mai virulenți adversari ai fuziunii PȚ cu PNR.

PSD - locul III ;

În rest, nota specifică pentru județele din Ardeal.

Partide	Voturi	Loc
PNT + PG + Ucr.	23.216	1
P.Maghiar	13.821	2
P.Evreesc	2.302	7

17.Turda

13 liste, pentru 4 deputați. 46.164 alegători, 29.215 votanți, 16.803 absenteiști .

PNT , cu aport german, cîștigă substanțial;

Liberalii, dacă nu ar fi fost divizați, ar fi obținut loc III

Garda de Fier repurtează succes electoral (loc III) ,

Partidul	Voturi	Loc
PNT + PGerman	10.065	1
P.Maghiar	4.795	2
P.Evreesc	427	10

18.Târnava Mare, Sighișoara ,

[LD: nu am toate datele.Este un **succes țărănist -lupist** semnificativ]

Deputați aleși :

PNT + P.Germ (loc I)

P.Ț (loc II) - succes electoral semnificativ,
care denotă existența unui electorat țărănist radical.

P.Maghiar .(loc III)

19.Târnava Mică , Blaj

[LD: nu am toate datele , dar din nou **succes țărănist -lupist**]

Deputați aleși :

PNT + P.German (loc I)

PȚ-Lupu (loc II) - succes care atestă curent țărănist radical;

20.Trei Scaune , Sf.Gheorghe, Covasna , Tg.Secuiesc

12 liste pentru **2 deputați**. 35.763 alegători, 21.898 votanți, 13.776 absentești .

/ **Dominare masivă a PMaghiar.**

/ Prin prima electorală, probabil, se alege și un **deputat PNT**.

/ Este de remarcat **succesul socialist** : **PSI** (loc 3) **PSD** (loc 9) **BMȚ** (loc 11)

O pătrundere deloc semnificativă, și dispersată, a partidelor românești.

Partidul	Voturile	Loc
P. Maghiar	11.030	1
PNT + germani	2.942	2
PSI (pro-com)	1.565	3
PSD (soc-dem.)	626	9
BMȚ (PCR)	385	11

BANAT , 3 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

Județ etalon :Timișoara . Vezi mai jos.

1.Timiș -Torontal , Timișoara

13 liste pentru **10 deputați** . 135.788 alegători, 105.799 votanți, 29.477 absentești.

LD : Cel mai mare județ, cel mai mare nr. de alegători și de deputați.

/ Peste 60% din electorat , contra PNT ;

Dar, rezultat foarte interesant, echilibrat , privind **tot spectrul politic** al momentului , foarte **asemănător cu cel din Muntenia și Oltenia**

/ **La PNT , electorat solid, dar și aport german și ucrainean ;**

Toate locurile ocupate de lista PNT : 7 + 3 , probabil și datorită "primei .

/ **PȚ-Lupu, electorat semnificativ,dovedind puternic curent țărănist.**

/ **Partidele minoritare** cu politici specifice : **germani, maghiari, evrei**

/ **Liberalii** nedivizați (loc 3 și 4, **împreună , 16.700 voturi**)

ar fi fost pe locul 2, înaintea ungarilor ;

/ **PSD activ** , (loc 5, 6.360 voturi) ;

/ **LANC- cuziști** (loc 6) și **PNA -Goga** (loc 7)

/ **Conservatori - PND, PC, etc ...**

Partidul	Voturi	Loc
PNT +germ.+ ucr.	39.949	1
P.Maghiar	10.534	2
P.Evreesc	2.017	10

2.Caras , Reșița

13 liste, pentru **5 deputați**. 60.813 alegători, 46.321votanți, 14.023 absentești

/ **PNT - victorios, și prin contribuția germanilor ;**

/ **PSD - scorul cel mai concludent socialist , din țară ;**

/ **Liberalii, -reprezentare modestă , prin divizare ;**

/ **Legionarii, cuziștii - în ascensiune ;**

Partidul	Voturi	Loc
PNT + PG +PU	26.423	1
PSD	6.975	2
P.Maghiar	924	9
P.Evreesc	90	13

3.Severin, Lugos

13 liste pentru **6 deputați**. 64.365 alegători, 52.330 votanți, 12.035 absentești.

Aceleaș fenomen , ca în toate județele bănățene.

Partidul	Voturi	Loc
PNT +P.Germ.	29.563	1
P.Maghiar	2.137	4
P.Evreesc	578	10

BASARABIA , 9 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

LD : Din p.d.v politic, Basarabia are câteva **caracteristici comune județelor moldovenești** dar și ceva **specific, în plus.**

Deși , formal , cu aceleași partide și programe,

în Basarabia **totul este mai radical** , și ,uneori, pasional , subversiv, centrifug.

Este de discutat **cît și cum** , această **radicalitate** se datorează :

/ **stării economice precare**, accentuate în timpul **crizei economice**;

/ **greșelilor și neglijențelor administrației românești** ;

/ **resentimentelor minorităților**

despre rușii din Basarabia nu am aflat mai nimic ;

evreii basarabani, în majoritate rusofoni, nu urmează politica UER

/ **propagandei bolșevice** , deci contaminării de dincolo de Nistru, pe care Moscova,

Kominternul, a întreținut-o de pe teritoriul **RSSMoldovenești din Transnistria.**

Pentru că :

/Există un puternic **curent țărănist** , cu mesaj mult **mai radical** decît în Vechiul Regat .

Așa se explică existența celor **3 partide frînturi : PNȚ, PȚ-Lupu, PȚD-Stere ;**

/ Există "**un caz** " - **STERE** - (care în Regat a avut o semnificație politică aparte, nu lipsit de resentimente și ranchiună),

iar **în Basarabia** a luat proporția unei **legende a frustrării , a nedreptății ;**

/ **Liberalii , cu priză mai mică la electorat ;**

/ **Evreii** sunt organizați în **partid propriu**, au scoruri importante în fiecare județ ,

și cîștigă în **Hotin , Soroca** (pe locul perdantului Stere !),

/ Există un puternic **curent social radical antisemit**, care aduce victoria sau poziții bune , în toate județele, fie a **LANC**, fie a **Gărzii de Fier** :

Cahul, Bălți, Ismail , Orhei , Tighina (pierdut prin redistribuire) ;

/ Există un **curent socialist** , mai **radical** decît în Vechiul Regat ,

care aduce victoria **PSD** chiar în județe fără industrie sau clasă muncitoare :

Ismail , Cetatea Albă ;

1.Lăpușna, Chișinău

14 liste, pentru **8 deputați**. 81.994 alegători, 49.999 votanți, 31.586 absenteiști

/ Întreg spectrul politic existent. Județ mare .Procent mare de absenteiști.

Nici o informație despre ruși .

Oraș "etalon" pentru Basarabia ? **Da și Nu .**

/ Județ cu un puternic **curent țărănist : PNȚ, PȚ-Lupu, PȚ D-Stere .**

(împreună , ar fi întrunit **26.027 voturi** , adică peste **50% din voturile exprimate**)

/ **PNL-1, pe locul 2, împreună cu PNL-2 , pe locul 3 , ar fi întrunit 11.760 deci...**

se infirmă acuza lipsei de aderență la liberalism ;

/ **Destul de consistent scor , partidul evreesc (2.559) ,**

iar în **PNȚ (Rosenberg) și PNL (Stenberg) desemnați pentru parlament .**

/ **LANC (loc V, 2.765 voturi) , nu prea puternic față de ...**

/După modestul scor **PSD** (331 voturi , loc 12) , **curentul socialist apare firav.**

Nu știu dacă... în județ , **BMT** nu a fost împiedicat să depună listă

(cum am avut câteva semnale) și atunci concluzia ar fi exact opusă !

/ Continuă să fie semn de întrebare (pentru mine) acel **Sfat Negustoresc** ,

care are un nr. de voturi , dar eu nu știu cine sunt...

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ -Maniu + germ.+ ucr.	21.926	1
P.Evreesc	2.559	6
Sfat Negust.	1.479	7

2. Cahul

12 liste, pentru **4 deputați**. 40.636 alegători , 23.805 votanți, 16.054 absenteiști_

Nu știu care erau procedurile la redistribuiri, dar se fac niște "mișcări" parcă,

, în detrimentul PNL (sau al Gărzii ?)

PNȚ- rezultat confortabil, dar cu peste 50% voturi opozante;

Gruparea "C.Z.Codreanu , locul 2 (4.362 voturi) , în ascensiune ;

PSD , loc 3 (2.937 voturi)

Liberalii, uniți, ar fi devansat Garda de Fier și PSD ;

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ +germ.+ucr.	7.354	1
Sfatul Negust.	916	7

3.Bălți .

14 liste, pentru 6 deputați. 85.490 alegători, 56.545 votanți, 28. 431 absenteiști .
LD:

/ **LANC , pe locul 1 (21.417) , succes copleșitor ;**

Cu toate acestea , LANC primește doar 1 loc.

Ca la Cahul, numai că locul Gărzii ,este luat de LANC !

/ **PNȚ , pe locul 2 (7.111voturi) ;** noroc cu prima electorală și redistribuirea !

/ **Liberalii , dacă erau uniți , erau ei pe locul 2 ;**

/ **P.Evreesc, identitate pregnantă ;**

Partidul	Voturi	Loc.
LANC	21.417	1
PNȚ + germ+ ucr.	7.111	2
P.Evreesc	3.571	6
Sfat Negust.	846	9

4.Ismail (Bolgrad)

12 liste, pentru 4 deputați. 49.765 alegători, 32.555 votanți, 16.492 absenteiști .

PSD , pe primul loc, cu scor masiv (10.669) ;

PNȚ , pe locul 2 (8.217) , dar cu rezultatul PT -Lupu (2.150) și PȚD-Stere (1.126) , atestă puternic curent țărănist (12.619) , devansând pe socialiști ;

PNL-1 , pe locul 4 (2.657) și PNL-2 , pe locul 6 (1.633) ,

Uniți , ar fi devansat Gruparea Codreanu ;

Gr."CZCodreanu" , locul 3 (2.822) , în ascensiune ; LANC (loc 11, 356 voturi)

Beneficiul " primei " : PNȚ , pe locul 2 în alegeri , primește 3 locuri ,

iar PSD, pe locul 1, doar un loc !

Partidul	Voturi	Loc
PSD	10.669	1
PNȚ + germ.+ ucr.	8.217	2
P.Evreesc	829	8

5. Hotin

13 liste, pentru 5 deputați. 88.538 alegători, 61.535 votanți, 25.510 absenteiști.

[LD: cam aceeași situație, ca și în celelalte județe.

PNȚ , succes electoral copleșitor (25.672 voturi) ; la el, dacă se adaugă și votul obținut de **PT-Lupu și PȚD-Stere** ,se poate vorbi de un **foarte puternic curent țărănist ;**

LANC -Cuza , pe locul 2, cu un scrutin impresionant (13.434) ;

Liberalii , pe locurile 3 și 6 , uniți , (peste 7.000) tot nu ar fi devansat cuziștii ;

P-Evreesc, identitate definită, loc 4, scor semnificativ (4.364)

Prin calcularea voturilor , **P.Evreesc** (loc 4) capătă un loc în parlament ,

deși PNL era ... pe locul 3 .

La Hotin, **cuziștii** sunt destul de "tari " (față de Gardă) și mai primesc 1 loc.

Partide	Voturi	Loc
PNȚ + germ.+ ucr.?	25.672	1
P.Evreesc	4.364	4

6.Cetatea Albă

12 liste, pentru 7 deputați . 84.053 alegători, 55.817 votanți, 27.117 absenteiști

PNȚ , succes electoral major (18.848) ; dacă se adaugă scorul **PT-Lupu (3.327)** și **PȚD-Stere (1.596)** , se vedește un **puternic curent țărănist (23.770, cca 42%) .**

PSD , locul 2 , (11.475 voturi) ;

LANC + PSN , locul 3, (5.197 voturi)

Liberalii, chiar uniți , (3.942) nu ar fi putut devansa LANC ;

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ + germ.+ucr.?	18.848	1
PSD	11.475	2
P.Evreesc	2.472	7

7.Soroca

12 liste, pentru 6 deputați. 68.621 alegători, 62.730 votanți, 15.205 absenteiști.

PȚD -Stere iese câștigător absolut (21.667 voturi) Cu toate acestea nu i se acordă loc în parlament deoarece nu a întrunit "pragul" pe țară .

PNȚ, locul 2 (5.803 voturi) ; PȚ-Lupu , loc 9 (1.973) .

La un loc, votul atestă un puternic curent țărănist (29.443, aproape 50 %) ;

LANC, pe locul 4 (4.219) ;

Liberalii, loc 6 , 7 (peste 6000 voturi) , uniți ar fi fost pe locul II, devansând PNȚ, LANC, P.Evreesc ... Despărții, înregistrează înfrângere .

Prin "redistribuirii" , locurile sunt date **PNȚ și PND**, se sare și peste LANC (loc 4)

și se acordă 1 loc... **P.Evreesc.**

Partidul	Voturi	Loc
PȚD-Stere	21.667	1 (!)
PNȚ + germ.+ucr?.	5.803	2
P.Evreesc	4.203	5

8.Orhei

10 liste, pentru **6 locuri**. 60.537 alegători, 44.194 votanți, 15.850 absentești

PNȚ, locul I (12.207) , succes evident.

Împreună cu PȚ-Lupu (3.134) și PȚD-Stere (1.254)

atestă un puternic curent țărănist (16.595)

LANC cucerește locul II (8.296) , prin defecțiunea liberală ;

Liberalii , loc 3 (6.936) și 7 (1.739) , uniți , ar fi fost pe loc II (8.675) ;

Partidul	Votul	Loc
PNȚ + germ.+ucr.?	12.207	1
P.Evreesc	2.739	6

9.Tighina

12 liste, pentru **5 deputați**. 66.181 alegători, 36.832votanți, 29.120 absentești

PNȚ , loc I, (10.760 voturi) ; dacă se alătură votul acordat PȚ-Lupu (2.149) și

PȚD-Stere,(585) ,se constată puternic curent țărănesc (13.494 voturi)

LANC , loc II (5.741) , la care se adaugă Gruparea " CZCodreanu" , loc III (4.419)

Se constată un semnificativ curent antisemit, în ascensiune (10.160)

Liberalii , loc 4 și 5, uniți... ar fi fost pe locul 3 (5.520) , în locul Gărzii de Fier.

BMȚ (PCR) ... loc 7..... 2.010 voturi .

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	10.760	1
BMȚ (PCR)	2.010	7
P.Evreesc	951	9

BUCOVINA , 5 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

Bucovina nu face excepție, avînd ca aspect specific, **mozaicul etnic.**

Situația este **similară cu Moldova și Basarabia.**

/ Mai ales, **problema evreească.** Ignorată și ocolită în epocă, complicată mult în ajunul și în timpul războiului, ea continuă și astăzi să fie **abordată partizan și afectiv.**

Aș dori să-i dau o deslegare, dar nu știu dacă voi putea.

Deocamdată este cert :

/A existat o asemenea problemă , și ea nu trebuie ocolită ;

/Adevăratul "naș" al Gărzii de fier, este electoratul , deci perceperea realității,

(nu Vaida ! , cum s-a perpetuat sintagma în istoriografia comunistă)

1.Cernăuți

12 liste, pentru **6 deputați** . 74.969 alegători, 48.159 votanți, 26.416 absentești.

Prin calculele redistribuirii , deși pe locul 3 ,

PNL pierde un deputat , în favoarea P.Evreesc (loc 4) .

Prin alianțe și recalculări , **minoritarii câștigă 4 din cele 6 locuri .**

Prin existența unui puternic **pol democratic, filosemit** și a unui **partid evreesc** cu susținere electorală, **curentul antisemit este izolat, stăpînit.**

PNȚ+PNG+PUcr , loc I (15.460 voturi) ; dacă polul țărănist ar fi fost unit ,

forța PNȚ ar fi fost, probabil , echivalentă (19.280 voturi) :

PȚ-Lupu, loc. V (3.194) , PȚD-Stere , loc XI (627) .

PSD, locul II (7.014) , prin "defecțiunea" din PNL .

PNL-1, loc III (5.338) și PNL-2, loc VI (2.061) , împreună, ar fi depășit PSD (7.339)

P.Evreesc , loc 4 (4.940) ; prin redistribuire, PNL pierde un deputat , în favoarea P.Evreesc (loc 4) .

Prin alianțe și recalculări , **minoritarii câștigă 4 din cele 6 locuri .**

Prin existența unui puternic **pol democratic, filosemit** și

a unui **partid evreesc** cu susținere electorală, **curentul antisemit este izolat, stăpînit.**

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ + germ.+ucr.	15.460	1
PSD	7.014	2
P.Evreesc	4.940	4
PT-Lupu + ucr	3.194	5
Sfat Negust.	1.887	8

2.Suceava

12 liste, pentru **3 deputați**. 31.862 alegători, 22.114 votanți, 9.515 absenteiști .

/ Cel mai puternic curent antisemit din țară , în ascensiune :

Grup"CZCodreanu" , loc I (4.420 voturi)) ; LANC, loc III (3.573 voturi) ;

Împreună = 7.993 voturi ;

PNȚ + germ .+ ucr , loc II (4.348 voturi) , scor foarte slab ;

Dacă s-ar fi prezentat uniți, PT-Lupu , loc 5 (1.761) și PȚD-Stere, loc 10 (464) ,

ar fi obținut 6. 573 voturi , ar fi devansat Gruparea Codreanu, urcînd pe locul I .

PNL, loc 4 și 7 : uniți (3200) , tot nu ar fi devansat LANC, dar aproape l-ar fi egalat .

Partidele	Voturi	Loc
Grup"CZCodreanu"	4.420	1
PNȚ+germ.+ucr.	4.348	2
P.Evreesc	1.275	6
PSD	805	9

3.Cîmpulung -Moldovenesc.

13 liste, pentru **2 deputați** . 26.103 alegători, 17.634 votanți, 8.469 absenteiști

[Județ mic, considerat cu o **tradiție** și un **nivel de educație cetățenească aparte**, de tip "**austriac**" , oameni pentru care **votul** însemna efectiv ceva.

Cîmpulungul a fost un **caz etalon** , pentru alegerile din vara '32 :

/ Au votat pentru curentele democratice majore , peste 8.000 :

țărănism (cca 4.400) și **liberalism** (cca 3.800)

/ Au votat pentru socialism (PSD, sau PSI) , peste 3.000.

Dar în Bucovina acest mesaj era diferit

de cel din Basarabia sau din din Vechiul Regat ;

/ Au votat pentru cele două grupări naționaliste : LANC și Garda de Fier.

De ce ? Trebuie de răspuns la această întrebare.

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ + germ+ucr .	4.093	1
PSD	2.833	3
P.Evreesc	1.423	6
Sfat Negust.	393	8
PSI	222	11

4.Rădăuți - Bucovina

11 liste, pentru **4 deputați**. 44.042 alegători , 27.516 votanți, 15.969 absenteiști.

LD : situație diferită de cea a Cîmpulungului , deși...

Un puternic curent antisemit : LANC pe primul loc (8.673) ;

Garda în ascensiune (1.099)

PNȚ câștigă locul II (5.567) , dar cu contribuția germanilor și ucrainenilor ;

Liberalii uniți, locul III, VI (peste 5.400) , aproape ar fi egalat PNȚ ;

Partidul	Voturi	Loc
LANC	8.673	1
PNȚ +germ.+ucr.	5.567	2
P.Evreesc	1.821	4
PSD	1.523	5
Sfat Negust.	669	10

5.Storoișet

11 liste, pentru 3 locuri. 43.448 alegători , 30.000 votanți, 13.022 absenteiști .
[LD: Este un județ " țărănist" și ...!?

PNȚ, loc I , cu aportul germanilor și ucrainenilor (9.393) ;

Unit cu PȚ-Lupu (2.511), ar fi avut un scor mai mare (peste 12.000) .

LANC, pe locul II (5.718) ;

PSD, loc 3 (3.399) , favorizat de sciziunea liberală ;

Liberalii, uniți, ar fi devansat PSD ;

Mi se pare **mai importantă preferința electoratului** decât **reprezentarea parlamentară** (care nu oglindește această preferință)

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ +germ.+ucr.	9.398	1 (?!)
PSD	3.399	3
P.Evreesc	2.533	4
Sfat Negustoresc	774	7

DOBROGEA, 4 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

Pentru 2 județe(Constanța, Tulcea) , raport de forțe echilibrat: **PNȚ/ liberali**

Probleme destul de grave s-u petrecut în **Durostor și Caliacra**, unde **noii coloniști** (macedoneni) erau **aliați cu liberalii**, iar **PNȚ s-a cartelat cu bulgarii** , care aveau tendințe centrifuge, și manifestări pe potrivă.De aici ... anomaliiile

1. Constanța

9 liste, pentru 5 deputați. 49.822 alegători, 41.160 votanți, 8.420 absenteiști

Județ polarizat, cu scoruri aproape egale, care îi detașează pentru rotativă :

PNȚ ,locul I , cu 17 .660 . Diminuare curent țărănist, prin dizidența dr Lupu (1.593) .

Liberalii , loc 2 și 3, **-cu 16.407** .Din păcate, **dizidența lui Gh.Brătianu**, a făcut un imens deserviciu curentului liberal,cu consecințe agravante și pe viitor.

Apoi PNA , cu sau fără PP , pe poziția III , în curent nedefinit ...

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ + bulg+ turci ?	17.660	1
PNL-1	10.496	2
PNL-2	5.911	3
PNA	2.707	4
PȚ	1.593	5
Un.Naț.	867	6
PP	456	7
PSD	403	8
Bloc Cetăț.-Forțu	108	9

2.Tulcea

10 liste,pentru 4 deputați . 40.113 alegători, 29.616 votanți, 10.187 absenteiști .

Victorie categorică PNȚ (18.143) ; puternic curent țărănist ;

Liberalii, pe locul II și III, la mare distanță de PNȚ ;

Partidul	Voturi	loc
PNȚ + bulg+ lipov.?	18.143	1
PNL-1	3.883	2
PNL-2	2.370	3
PSD	1.757	4
PȚ	1.382	5

3.Durostor

7 liste, pentru 4 deputați . 47.101 alegători, 33.346 votanți, 13.526 absenteiști .

Județ pe care **administrația românească**

nu a știut să-l integreze în viața politică românească .

PNȚ + PBulgar, locul I (19.882) , lovitură și derută dată

consolidării naționale românești în județ,

prin încurajarea elementului centrifug și insubordonat bulgăresc .

PNL-1 (3.178) și PNL-2 (3178) ,

efecte dezastruoase prin deruta și înverșunarea luptei dintre cele două brațe liberale.

PNA (loc IV) și PP (loc V) ,

efecte destrămătoare , derutante , ca efect a luptei dintre cele două brațe ;

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ + bulg.	19.882	1
PNL-1	3.178	2
PNL-2	3.178	3

4.Caliacra

8 liste, 4 deputați. 35.298 alegători, 25.844 votanți, 9.234 absentești

Aceeași situație ca la Durostor.

[LD: vezi evocarea alegerilor de către Gafencu, reală, lucidă, amară...]

Partid	Voturi	Loc
PNȚ + bulgari	17.483	1
PNL-2	2.560	2

Alegeri. 17 iul.1932

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

Guvern Al.Vaida Voevod .Legislatura II .Sesiunea extraordinară, 10aug -11oct . '32

26.) Status-ul catolic - cordul de la Roma (Valer Pop) (30 mai '32, guv.lorga) - contestat în parlament, 19 aug.'32

Al.Vasilescu - Valjean (PNA-Goga) Replici : **I.Willer , Adonis Popov**

(DAD, MO 13 , șed. din 19 aug.'32, p 275-276)

[LD : nu stăpinesc bine chestiunea, nu am documentele oficiale în problemă, semnalez doar ... existența unor tensiuni, a unor discordanțe

Vezi și la pozițiile de mai sus - ex.A f , George Sofronie ,

[**Atenție LD ! în 1939**, Acordul încă nu era ratificat și nu intrase încă în vigoare]

Vasilescu-Valjean (PNA-Goga; ex PNL-2 ...) : întreabă pe miniștrii Cultelor , Justiției și Afaceri Străine ...

relativ la " **Status- ul Romano-Catolic Ardelean** " , dacă au cunoștință de condițiile păgubitoare ale "**Acordului** " de la Roma . **Cere anularea acestui Acord.**

" De o lungă serie de ani, se agită în opinia publică străină așa numita

"**Problemă a Statului Romano-Catolic Ardelean** " ,

care a fost ridicată de nenumărate ori și de la tribuna Parlamentului.

Sub numele de **Status-ul Romano-Catolic Ardelean** , se înțelegea , în era maghiară ,

-o **formațiune provizorie** care, sub înaltul patronaj al regelui maghiar

-și ca **organ al Ministerului Cultelor** , administra o serie de **bunuri publice**

-și conducea diferite **instituții educative și școlare** ,

al căroi scop era desnaționalizarea Ardealului.

"Ajuns în 1918 sub stăpânire românească, ale cărei organe nu-i cunoșteau îndeajuns situația de drept,

Statul catolic , pe neobservate, a **înlăturat patronatul suprem al noului rege,**

precum și **controlul noilor organe de stat** și, considerându-se ca înlocuitorul vechiului stat maghiar ,

a continuat să acționeze pe cont propriu , și într-o **direcție pronunțat antiromânească** "

Este destul să amintim că **din oficina Statului catolic și sub conducerea efectivă a lui,**

s-au pornit și s-au dus **toate campaniile minoritarilor ardeleni** , purtate înaintea

Ligii Națiunilor,

de la Unire încoace, **în contra României.**

Organele vieții noastre de stat , dîndu-și , cu timpul, seama de situație , s-au văzut nevoite să preconizeze

anumite măsuri menite a lichida această chestiune, devenită insuportabilă.

/ "Astfel, **sub guvernarea liberală** dintre anii 1922-1926, Ministerul Cultelor , în baza unei cercetări minuțioase a întregii situații [...] a ajuns la **concluzia** că Statul catolic

< este în ilegalitate > și că urmează să se procedeze la o **< restitutio in integrum >**.

/ **Sub guvernarea național-țărănistă** anterioară, s-a constat oficial (Nr.51.803 / '31) că Statul Oficial **este < primejdios Țării >** și că urmează nu numai ca **să fie dizolvat** , dar că cei ce lucrează în el **să fie pedepsiți**.

/ **Sub guvernarea Uniunii Naționale**, stăruiind și el asupra **< caracterului cu totul primejdios** ,

atît din punctul de vedere al **raporturilor dintre România și Sfîntul Scaun** ,

cît și din punctul de vedere al **siguranței Statului Român** > ,

declara situația **< intolerabilă >** și stabilea că **guvernul român < în baza suveranității sale >**

are **< dreptul indiscutabil >** de a lua măsurile pe care le crede indicate

în vederea **lichidării Statului Catolic** .(NR.42.362 / 1931)

" Măsurile în vederea disolvării fuseseră fixate , dar, pentru a nu trezi , eventual, nedumeriri în opinia publică străină

și pentru a nu tulbura bunele relații cu Sfîntul Scaun , **guvernul a crezut de cuviință ca**,

înainte de a traduce în fapt aceste măsuri, **să pună** , în prealabil, **în cunoștință de**

cauză Sfîntul Scaun , explicîndu-l punctele noastre de vedere .[.....]

Unele Ministere procedaseră, însă , **la anumite măsuri** :

/ **Ministerul Cultelor a interzis** (nr.187.664 / '31) ținerea adunării generale a Statului Catolic ;

/ **Ministerul de Intene** (nr.112.617 / '31) a declarat că **nu recunoaște Statul Catolic** ;

/ **Ministerul de Justiție** (nr. 112.617 / '31) a stabilit necesitatea **de a se proceda la dizolvarea Statului** ;

Același minister a afirmat , cu acel prilej, **dreptul de patron suprem al Regelui României**,

asupra bunurilor deținute de Statul Catolic.

" În afară de autoritățile administrative și **organele judiciare** ale țării au ținut să intervie cu **măsuri concrete** ,

față de **situația gravă pe care a creat-o Statul Catolic, în ultimii 13 ani**.

/ **Parchetul Tribunalului Cluj**,pe baza unei investigații minuțioase, constatînd situația frauduloasă

și primejdioasă, a cerut judecătorului de instrucție , **punerea sub sechestru imediat a gestiunii acestuia**.

/ **Judecătoria urbană Cluj**, secția cărților funduare , în uma intervenției Senatului Universității Cluj,

a intabulat pe numele Statului Român o serie de imobile , deținute prin uzurpare de Statul Catolic,

imobile **care** , după natura lor, **aparțin Universității Regele Ferdinand I** , din capitala Ardealului .

(Nr. 3.676 din 24 martie 1932, c.f.Cluj)

/ **Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit** (Decizia nr.1.564 , 1924) că **Statul Catolic**

a transformat instituțiile publice conduse de el în institute **< cu scop de maghiarizare și cu tendințe**

direct contrare statului român > . Drept consecință, **Curtea de Casație a cerut ca Statul Catolic**

să fie înlăturat de la conducerea acestor instituții și **să i se ia administrația bunurilor**,

acestea revenind Statului Român."

Valjean / 19 aug.'32

▣ **Acordul de la Roma**

" Drept încoronare a tuturor acțiunilor amintite, **Ministerul Cultelor**, sub iscălitura titularului **Nicolae Iorga**,

a declarat la **14 mai 1932** (nr.66.024 , 14 mai) , că **Statul Catolic** a ajuns în posesiunea bunurilor sale

prin **< mijloace dolosive >** , **< prin uzurpare, mistificare și abuz >** , și că

acele averi sunt ale Statului Român .

< **Chestiunea proprietății** , chestiune de ordin pur juridic, **nu se poate tranșa pe cale diplomatică** ,

ci numai pe cale judecătorească , după legile țării , de către instanțele legale. >

" Problema organizației însăși a Statului Catolic , < **Guvernul a înțeles s-o rezolve conform legilor și intereselor Statului Român** , după ce, în prealabil,

va auzi și cuvântul Sfântului Scaun . > Rezultatul convorbirilor cu Sfântul Scaun < **nu poate avea absolut nici o influență asupra problemelor de ordin juridic . >**

[**LD : vezi Acordul de la Roma, poziția A-I , de mai sus]**

"Cu toate aceste concluzii limpezi și categorice , printr-un joc de neînțeles al capriciilor, **la 30 mai 1932, fostul ministru de Justiție [Valer Pop] după tratative suspecte**

cu conducătorii Statului catolic, declarat de atâtea ori "ilegal" și "primejdios " **a încheiat la Roma ,un Acord cu Sfântul Scaun** , prin care nu numai că se menține

Statul Catolic de pînă atunci, -ce e drept sub un nume nou - dar **i se dă o sferă de activitate și mai largă** și, ceea ce este mai grav,

toate imobilele din care Statul Român le și trecuse , prin sentință judecătorească , pe numele său,

se dau în posesiunea nelimitată a noului Stat Catolic !

"Avînd în vedere că Acordul de la Roma - în realitate o Convenție propriuzisă - **s-a încheiat** nu numai **fără știrea** , dar chiar **împotriva stipulațiilor categorice** ale Ministerului Cultelor

și ale celui de Justiție, că el **este în dezacord** , nu numai cu întreaga **jurisprudență maghiară și română** ,

ci și **cu articolul XXIII din Concordat** , care prevede administrarea bunurilor din chestiune, de către Statul Român ,

în numele partidului Național Agrar, îmi iau voia **a întreba pe d-nii miniștri de Culte și de Justiție** ,

dacă au cunoștință de împrejurările absolut anormale în care s-a încheiat Acordul și de condițiile păgubitoare , periculoase și ilegale ale lui

și dacă nu socotesc ca **o datorie elementară a d-lor, ca să declare imediat nul Acordul** în chestiune ,

sau să-l prezinte spre ratificare Corpurilor legiuitoare ."

(în caz că nu va fi mulțumit de răspuns, va transforma comunicarea în interpelare, în acest scop cerînd toate dosarele necesare, pentru a se edifica)

Iosif Willer (PNM) - face unele precizări , în aceeași chestiune.

"Este foarte **regretabil** , ca un jurist , de calitate d-lui **Valjean** , să se lase a fi **indus în eroare de un pamflet** ,

care a fost **desmințit în întregime de d.senator Gyrfas , în Senat.**

Este vorba de **problemă care a fost tranșată printr-un Acord** , încheiat între Statul Român și Sfântul Scaun

și **ar fi foarte regretabil dacă am aduce pe tapet** , în fiecare săptămînă sau în fiecare lună,

o problemă atît de importantă. Prin această atitudine , **nu servim absolut deloc apropierea** , atît de accentuată ,

de care are nevoie și Statul Român, ca și noi , credincioșii acestei biserici."

-Valjean : Am invocat nulitatea Acoedului și pierderea unei averi de un miliard , de către statul român

-**Fr.Laar** : Nici o dată nu a fost a statului....

Adonis Popov (PT) - întrebă miniștrii Cultelor, Justiției și Afaceri Străine , dacă guvernul Vaida înțelege să-și însușească "**Acordul de la Roma** " ,

încheiat de fostul ministru Valer Pop ; d-sa cere **să i se pună la dispoziție actele aflate**

la ministerele respective , cu privire la această cauză.

27) **Al. Lapedatu (PNL-1) , discurs la mesaj, 18 aug.'32**

(DS, MO 7, șed. din 18 aug., pag. 138-149)

▣ **Ardeleni - Regățeni**

Vaida a atăcat PNL cu patimă, cu pasiune, lipsit de echitate ; a făcut **un proces aspru**

și nedrept.

Am prevăzut de aceea că **anumite afirmații ale lui** vor face ocolul presei dușmanilor noștri , și vor fi **folosite ca argumente contra Trianonului** , [blasfemiile lui Vaida la adresa regăștenilor]

contra ordinei de drept stabilite în Europa Centrală și răsăriteană.

Două zile după discursul -Vaida , **telegramele de la Viena și Budapesta au confirmat temerile** .

[.....] Vezi la **fișier PNL-1 sau Etică , Politică externă**

Dar cred că dl. **Vaida era răpit de pasiune** , de patimă politică, nu corespund sentimentelor sale intime

Și în 1919, în Parlamentul de la Ateneu, d .**Vaida a citit o Declarație și Ion ICBrătianu** i-a adus aminte

de vorbele din **Sfânta Scriptură : < Pune , Doamne strajă gurii mele ! > ...**

Aceeași recomandare i-aș face-o din nou și eu, când **afirmă că din cauza opresiunii PNL**

situația românilor din Vechiul Regat era mai grea decât a românilor sub unguri !

Dacă ar fi fost așa , de ce oare **românii treceau din Transilvania în Regat și se așezau în Dobrogea ?**

În Bărăgan ? pe Valea Prahovei ? **Țara asta era un adevărat Cannan** nu numai pentru **românii** de peste munți,

dar **și pentru neamurile de altă rasă .Ciangăii și secuii din sud-estul Ardealului , cu miile veneau în Regat**

și se îmbogățeau și-și dezvoltau școlile , bisericile, cultura , în deplină libertate .

La fel vecinii de peste Dunăre - **bulgari, sârbi** - veneau aici unde găseau condiții de trai mai lesnicioase .

Cu temere și îngrijorare priveau statele vecine spre Regatul Român ."

Țara asta a fost 100 de ani , **"Punctul de atracție al ardelenilor** - al fugarilor, al păstorilor, muncitorilor manuali,

intelectualilor - cărora **nu le-a închis poarta la nici o demnitate sau situație**, oricât de înaltă ar fi fost ea, nici într-un domeniu , nici moral, nici cultural, nici politic " (aplauze la PNL)

Al.Lapedatu / 18 aug.'32

28.) **Iosef Șandor de Paché * (PNM) , Declarație la mesaj, Senat, 19 aug.'32**

(D.S., MO 7, șed. din 19 aug.'32, p.159-160)

[LD : În aceeași zi, în Cameră și Senat, se citește **aceeași Declarație**

Iosef Șandor s-a născut în București ; are preocupări în studierea rel româno -maghiare]

* **Notă .Iosef Șandor -Virg.Madgearu**

(DS, MO 7, 18 aug.'32, p. 138-149) LD : **apropro de spălatul rufelor murdare , în familie !**

-**N.Costăchescu**: PNL a patronat un regim de neo-iobăgie (răscoalele din 1888, 1905, 1907) ..

Al.Lapedatu : Respinge aprecierile lui Costăchescu ...

Șandor Iosef : Dle Lapedatu ...

Virg.Madgearu: "Dle Șandor, **în chestiuni care privesc pe români să nu vă amestecați,**

să ne lăsați să le rezolvăm noi . Dvs **să vă mărginiți la chestiuni ce privesc minoritățile**

Ca cetățean al acestui stat, aveți dreptul să o faceți.Dar **chestiunile ce privesc luptele politice dintre români,**

vă rugăm **să ne cruțați cu intervențiile dvs.** (aplauze la pNT)

-**Șandor Iosef** : Dar după statut **am dreptul !** Aceasta este dreptate, aceasta este democrația , aceasta este egalitatea ?

-**Teofil Simionovici** (vicepreșed.Camerei) : Aveți drept la întrerupere , cu consimțământul oratorului .

- **Șandor Iosef** . Dar **este un drept al maghiarilor .**

-**Virg.Madgearu** : Aici **nu este o chestiune de drept al maghiarilor ci este o chestiune**

de bun simț.

Ca în chestiunile politice ce privesc pe români , **să ne lăsați pe noi românii să discutăm "în familie "** .

Noi n-am spus că n-aveți dreptul , ci v-am rugat , cu toată cuviința, **să nu vă amestecați**

- **Șandor Iosef** : **Să aveți bun simț și dvs față de minoritatea maghiară.**

-**Șt.C.Ion** (PNL-1) : **Noi nu primim lecții de bun simț de la nimeni** , și cu atât mai puțin de lad.Șandor (Zgomot, proteste , scandal)

-**Voci** : Chemați la ordine pe d. Șandor !

Declarația la mesaj

Și în aceste alegeri, **marea majoritate a maghiarilor din România** a persistat cu **fidelitatea pe lângă Partidul Maghiar.**

Partidul Maghiar nu trece sub tăcere că alegerile, în unele județe și locuri, s-au desfășurat

nu într-o perfectă libertate , avînd loc abuzuri ale autorităților.

Partidul Maghiar este **gata să sprijine toată activitatea legislativă** , pentru a atenua și suprima criza economică.

Întîrzierea cu 14 ani a rezolvării problemei minoritare ;

marea speranță pusă în PNȚ care se simte sub **promisiunea Hotărîrilor de la Alba Iulia .**

Cerem și pretindem aceste drepturi , pentru a lua sfîrșit cererile noastre politice, culturale și economice .

Nu va vota Adresa de Răspuns la Mesaj.

-Iosef Șandor : regretă că ieri, d.Madgearu nu l-a lăsat să întrerupă pe d.Lapedatu : el voise să evoce cuvintele marelui ministru englez **Chamberlain care a zis că măreția Engliterei**

a venit de la faptul că **englezul nu vorbește abstract și în generalitate .**

DI Lapedatu a atins vag că noi, **maghiarii , am desnaționalizat pe români ...**

-**Voce** : Nu dvs., Guvernele maghiare .

-**Iosef Șandor** : ... **fără să spună în ce a constat această "maghiarizare "** .

"Apaluzele din întregul Senat m-au umplut de ocară și de durere justă."

La această denigrare am vrut să răspund că nu este așa ; că **nu este sănătos și potrivit** " a căuta pe această cale **aplauzele naționalității române "** ;

că **aceasta ne provoacă și nouă, maghiarilor, resentimente .**

Eu am făcut o declarație pașnică , destul de **blîndă și moderată** , văzînd că țara este în pericol ,

fiind gata pentru o colaborare cuminte și serioasă.

Este destul cît s-a trăit din curentul trecut , în care **și-a avut parte și iridenta română ,**

cum au recunoscut Maniu, Iorga ,Vaida și stă scris în Memoriile lui Marghiloman .

... Dar **eu regret că mă împiedicați tocmai pe mine** - născut la București -

cu preocupări de o viață în problema româno-maghiară , să iau cuvîntul.

Mie mi s-a părut că este **o providență divină** să aduc **minoritatea mea** ,

care a stat **în pasivitate în Parlamentul român**, [...]

căci este mai bine **să auziți un glas sincer și onest**

decît să vă înșelăm cu **un iredentism clandestin** , sau cu **un renegatism egoist și mizerabil**

.[.....]

Dacă va trebui, **eu sunt gata să mă retrag** din Parlamentul Românesc.

-**Virgil Madgearu** : "**Dar de ce să te retragi ?** [LD : nu e prima oară cînd Madgearu are această bătădărie ,

adresîndu-se "per-tu " !] **Dta ești o persoană simpatică** a Parlamentului nostru și totdeauna îți dăm cuvîntul .

N-a fost vorba de asta ...

-**Iosif Șandor de Pache** : **Sunt gata să mă retrag din Parlamentul Românesc,**

cu experiența mea tristă în sufletul meu , că aici nu există o dreptate și echitate pentru noi (protestări la pNT)

și este mai bine să lăsăm soarta [...]

DI Madgearu nu va fi niciodată maestrul meu cel dorit "

Iosef Șandor de Pache / 18, 19 aug.'32

29.) Gh.Bethlen , Declarație la mesaj, Cameră, 19 aug.'32

(DAD, MO 13, șed. din 19 aug.'32, p. 283)

"Unul dintre **rezultatele alegerilor parlamentare** a fost că **marea majoritate a maghiarilor** din România

a persistat în fidelitatea , și de data asta, **pe lângă partidul maghiar** .[...]

"Vă declară și de data aceasta că **partidul nostru este gata de a sprijini** din toate puterile **munca legislativă** ,

pentru a **atenua și suprima criza economică** , ajunsă la un punct nesuportabil de grav.

" Constat că **toate partidele politice au recunoscut necesitatea rezolvării problemelor specifice ale minorităților etnice** .Fiindcă această rezolvare **întîrzie deja de 14 ani**, am onoarea de a reaminti în mod solemn și accentuat **onoratului partid și guvern**, care se declară a sta pe baza **hotărîrilor de la Alba Iulia, promisiunile date minorităților** , dar încă nerealizate.

Totodată trebuie să constat că **nici convențiunile internaționale asupra minorităților** , sancționată și prin prin legislația țării, **nu s-au pus în aplicare**.

Prind deci ocaziunea să **cer și să pretind acordarea acestor drepturi** , care nici odată nu se pot perima ,

ca prin aceasta **să ia sfîrșit plîngerile noastre politice , culturale și economice**, ceea ce este înainte de toate interesul obștesc , și nu numai interesul special al minorităților.

[...] **acceptarea Răspunsului** la mesaj, **are caracterul unei declarațiuni de încredere politică**.

Fiindcă **această încredere nu o putem anticipa** ,

cu toate că vrem să așteptăm cu răbdarea activitatea onoratului guvern,

trebuie să declar , în numele partidului maghiar ,

că **proiectul asupra răspunsului la mesaj, nu-l putem vota "**

Gh.Bethlen / 19 aug.'32

30) H.Otto Roth , declarație la mesaj, 24 aug.'32

(DAD, MO 24, șed. din 24 aug'32, p. 391-395)

[LD : lipsă xerox ; reconstituire fișe ; poziția sa este destul de stînjenoasă , datorită **tradiționalei alianțe electorale cu partidul de guvernămînt**.Va trebui , cîndva , să trag niște concluzii privind această **" tactică săsească "** , în ce măsură i-a creat **o situație privilegiată** în România, precum în Transilvania sub regim austro-ungar .]

//Guvernul // datoriile externe // Conversiunea // Statutul minorităților // Germanii //

HORoth / 24 aug.'32

▣ PNG-PNȚ

[LD : în această ședință observ **curtea reciprocă LANC -PNG** , **schimbarea evidentă de ton la HORoth**, **o amenințare** , **o previziune** care , curînd, se va realiza : **Hitler !**]

-Pomp.Ioanișescu : **V-ați ales pe listele noastre** , cu voturile noastre

Nu v-au votat germanii pe dvs. (zgomot, întreruperi)

-Fritz Connert : " Fiți mai delicat pe chestiunea aceasta ! " (zgomot, întreruperi)

-H.O.Roth : Să fie clar un lucru .Este adevărat că PNG a încheiat cartel electoral tehnic cu PNȚ.

Știți că PNȚ , "**lista guvernului** " , a obținut **40,3 %procente** și știți foarte bine cu ce am contribuit noi la asta .

Mai bine să lăsăm asta .

-Pompiliu Simonetti : Vă stau la dispoziție cu date exacte .

-HORoth : Eu cred că **nu este politicos** , din p.d.v.al intereselor dvs. politice , să discutați această problemă.

-Pomp.Ioanișescu : "**Sunteți fățarnici .Să înceteze fățarnicia !** "

-GACuza (LANC) : **dle Roth** , dacă ați fi făcut cu noi acest cartel tehnic, n-ați fi avut parte de atari imputări ."

-HORoth : ... **ziua poate nu e departe** , în care **răbdarea poporului nostru va lua sfîrșit**

și în care **amărăciunea reținută a corelegionarilor noștri se va revărsa cu o putere îndoită "**

"**Vorbele dulci** nu mai au **nici un înțeles** , numai **fapta ne mai poate scăpa "**

Poporul German așteaptă ca guvernul să se prezinte cât mai curînd cu un plan(zgomot, întreruperi la pNȚ)

cuprinzător , pentru rezolvarea problemelor economice .

Presupun că, în toamnă, se va aduce legea minorităților .

Raporturile noastre cu guvernul vor depinde de asta .

-**C.Radovici** : Dar problema lui Brandsch nu o puneți ?

- **H.O.Roth** : Știți că noi nu colaborăm politic cu guvernul ... așa că ...

[.....]

-**H.O.Roth** : "**Noi nu dorim să trăim în toleranță.Noii vrem să avem asigurate drepturile noastre prin lege.**

Cît timp cererile noastre nu vor fi luate în seamă, ne vom plînge , din ce în ce mai **energetic și mai grav.** "

După unii, în vremuri de criză , minoritățile ar trebui să stea mai rezervate.

Cu cît minoritățile stau mai prost din p.d.v. economic,

"cu ațt vor simți mai mult lipsa libertății naționale și politice. "

De aceea, vreau să vă previn că "**nu trebuie să desconsiderați problemele minorităților etnice**,

crezînd că am fi renunțat la vreuna din cerințele noastre tradiționale ,ba că ne-am fi împăcat cu starea de astăzi. "

"Astăzi , partidul hotărîrilor de la Alba Iulia este iarăși la guvern.

Ceea ce ni s-a promis acum 14 ani, într-un mare moment istoric, de către poporul chemat să administreze statul

[LD : ardelenii ?] va trebui **să-și găsească realizarea pe calea legii.**

În toamna **1928, guvernul Maniu ne-a promis rezolvarea chestiunii minoritare** printr-un **Statut al minorităților.**

Pregătirile pentru elaborarea legii , au fost făcute atunci de anumite organe guvernamentale.

Va fi ușor guvernului actual , să le ducă la capăt ." [.....]

HORoth / 24 aug.'32

▣ Problema minoritară

Îi este f. greu să abordeze problema. **An de an PNG s-a plîns** în Parlament,presă, formulînd pretenții...

Guvernele ne-au asigurat de bunăvoința lor ...

-**Pomp.Ioanățescu** : De ce vă mai plîngeți cînd aveți și un subsecretar de stat la minorități ?

-**HORoth** : Cu înființarea Subsecretariatului **nu s-a rezolvat încă problema** .

Dacă ar avea vreo competență, ar fi bine , dar nu o are .

- **Pomp.Ioanățescu** : Competență "subiectivă " sau " obiectivă " ?

- **V.T.Prelipceanu** (LANC) : Chestiunea minorităților este soluționată ;

" **minoritarii au cele mai mari drepturi** , la noi în țară " .

În nici o țară din lume nu au aceste drepturi , "**ba au ajuns la privilegiu** " Dvs- care sunteți loiali,

nu vă puteți plînge în Țara Românească că sunteți nedreptățiți . "

-**H.O.Roth** : Eu **am fost ales în Parlament** , pînă acum, **de 8 ori**. Vă dau un ex. : problema limbii în administrație .

-**VTPrelipceanu** : Nu uitați că **România este stat național unitar** (aplauze la LANC ; ironie la germ.și ung.)

-**Pomp.Ioanățescu** : De ce vă plîngeți ? **Ce vreți toleranță mai mare** ca în Țara Românească ?

-**H.O.Roth** : "**Noi nu dorim să trăim în toleranță.Noii vrem să avem asigurate drepturile noastre prin lege.**

Cît timp cererile noastre nu vor fi luate în seamă, ne vom plînge , din ce în ce mai **energetic și mai grav.** "

Vezi pe larg și context **la fișier Germani** .

H.O.Roth / 24 aug.'32

31.) **I.Hudiță** (PȚ-Lupu) , **discurs la mesaj, 24 , 26 aug.'32**

(DAD, MO 16 , 18, șed. din 24, 26 aug.'32, p.)

[LD : este și el unul din **istoricii de profesie** care s-a implicat în politică militantă.

Ar fi interesant dacă... ai emite vreo opinie despre **capacitățile politice ale istoricilor !**
Ca impresie generală, de sigur da ! (motivează, legitimează , decupează, compară, exemplifică, citează, încearcă un "sistem") Iată : **Iorga, George Brătianu ,Al. Lapedatu, lamandi, CCGiurescu , Hudiță , Victor Papacostea, IZCodreanu** sunt istorici - parlamentari . I-a ajutat Istoria , sau sunt "dependenți " ? De la caz la caz Istoria este aservistă susținerii doctrinei în care sunt înregimentați. În cazul lui Hudiță : "Țărănismul"]
Hudiță / 24 aug.'32

▣ Minorități.

" Programul nostru este simplu.Poate, nici un partid nu are posibilitatea de a se pronunța în această chestiune ,
cu mai multă sinceritate , decît partidul care are ca șef pe d.dr.Lupu, care de la 1904 ,
de cînd s-a pus în discuție problema evreească în România, a declarat că , pentru
dînsul,

nu există o problemă evreească.

-**G.A.Cuza** : La 1907, cînd era prefect liberal, gîndea altfel !

-**ACCuza** : Există o problemă evreească în toată lumea ; și în România , unde sunt mai mulți jidani,nu există !

-**G.A.Cuza** : Avem documente că **șeful dvs. . d.dr.Lupu, la 1907, ca prefect liberal, vedea cu totul altfel ca în 1904**(întreruperi)

-**Hudiță** : Dacă ar fi să intrăm în explicațiunile de acestea , din trecut, n-am termina ; și eu vreau să termin... .. noi suntem un partid care **recunoaștem minorităților toate drepturile** ,

pentru a-și cultiva individualitatea lor etnică, cu o singură condiție ,

noi le cerem loialitate față de statul român.

Noi suntem un **partid de armonie socială** , care **condamnăm** , prin spiritul programului nostru,

orice idee și orice partid , care poate să aibă la bază lupta pe ideea de rasă sau de religie.

(p. 399)

Hudiță / 24 aug.'32

32.) **Octavian Prie (PNT, ardelean) , discurs la mesaj, Senat , 20 aug.'32**

(D.S. , MO 8, 20 aug.'32, p. 167-168)

[LD : arată discrepanța de tratament acordată secuilor, ungarilor, sașilor și românilor înainte de 1918 ;

Ridică problema necesității **românizării orașelor.**]

"...Cînd treceți în Ardeal , și vedeți **satele noastre - săsești, ungurești, românești** - să știți că sunt **două categorii de oameni** :

unii ce au beneficiat secole de-a rîndul de toate beneficiile și ocrotirea statului ;

alții , sărăciți , luptînd pentru a-și menține existența.

...Dacă treceți să vedeți **orașele noastre** să vedeți că

sunt **asezate în blocuri masive de popor românesc** ,

dar **ele sunt complet străine** (Cluj, Oradea, Timișoara) , **sunt ungurești sau săsești** , deoarece [...] secole de-a rîndul **au stat cu baioneta să nu pătrundă românii în ele** .

De aceea ar trebui **să meditați cu privire la politica statului român în ele.**

Oare nu avem datoria să rectificăm istoria aceasta de persecuție de secole ?

și să înlăturăm obstacolele puse în calea românilor ? !

Atrage atenția asupra **populației din munții Apuseni**, unde este sărăcia cea mai mare . Alba Iulia nu are legături (drumuri) cu munții din jur.

Să se deschidă calea orașelor pentru români . Orașele sunt ostile , încă, românilor.

De asemenea , în același scop, **accesul românilor la comerț și industrie.**

În același scop : **atenție la cooperăția satească .**

Octavian Prie / 20 aug.'32

33) **P.Bardos (" Bloc Economic Maghiar) , declarație la mesaj, Senat, 24 aug.'32**

(DS, MO 9, șed. Din 24 aug.'32, p. 198-199)

[LD : este clar că BEM este o mică **organizație secuiască** care colaborează cu PNTJ, avînd încredere în Maniu , fiind opozantă PNM ; este clar că are coloratură " țărănist -cooperatistă " , și anti-bancară ; Mai greu pot stabili care era forța sa electorală și prețul "colaborării "]
/ La Cameră, în aceeași viziune, vorbise **Imre Rety** (20 aug.)

Vezi pe larg la **Maghiari**

" Avînd **toată încrederea în persoana conducătorului PNTJ** (Maniu ! aplauze la PNTJ) , avem toată speranța că, în ceea ce privește **chestiunile minoritare** , care se prezintă ca un eminent interes de stat,

vom avea totdeauna **sprijinul** lor și totodată toată **bunavoința tuturor partidelor românești.**

"D-lor senatori, **populația muncitoare maghiară se îndreaptă spre d -voastre prin noi,** populație care de o mie de ani , și-a știut datoria față de Tron și țară.

"Primiți mîna frățească întinsă cu dragoste și **încercați a-i ușura suferințele** (aplauze)
Să stăruim împreună ca viitorul nostru să fie mai fericit și să vedem mai puține suferințe și mai multe bucurii.

" Avînd încredere în politica guvernului , care a pus pe calea realizării în parte a doleanțelor noastre , declar că **voi vota Răspunsul la Mesaj** "(Aplauze)
Petru Bardos / aug.'32

34) **Imre Rety (Bloc Economic Maghiar) , Declarație la mesaj , 20 aug.'32**

(DAD, MO 14, șed. din 20 aug.'32 , p.307-308)

[LD : nexeroxat , fișat . reprezintă ținuturile secuiești, Ciuc. Cartel electoral cu PNTJ . BEM- partid, mișcare cooperatistă, cu accente similare țărănismului românesc. Altfel, aceleași doleanțe maghiare , dar ... schimbare de ton.]

Rety / 20 aug-'32

▣ **Apel la colaborare**

"**Blocul Economic Maghiar** aduce cu sine , în acest Parlament, **spiritul și învățătura** dobîndită în decursul vremii

și **declară**, cu toată sinceritatea , că **voește să depună deplină stăruință** și întreaga sa putere de muncă

în serviciul și **spre binele populației conlocuitoare** a acestei țări.

" Întinde cu dragoste mîna de frate națiunii dominante , în conștiința aceluia trecut de veacuri ,

în care **cele două popoare au fost strîns unite** , deși au survenit **oarecari neînțelegeri** , aceasta însă numai din cauza **politicei greșite a unor clase conducătoare.**

Populația muncitoare, însă, în **conștiința intereselor comune** , a conlucrat neconținut pentru făurirea unui viitor mai bun " (aplauze la PNTJ)

"Pentru ca Blocul Economic Maghiar să poată îndeplini această înaltă misiune , socotește absolut necesar

să fie înlăturate toate acele obstacole care ar zădărnici o **frățească conviețuire cu națiunea majoritară**

a celor apropae **2 milioane de maghiari.**

"Blocul Economic Maghiar , cu sufletul deschis , **propovăduiește idealul înțelegerii reciproce** , dar ,

în același timp, relevă , cu toată stăruința , acele **dorințe ale populației maghiare** , fără de realizarea cărora

nu s-ar putea concepe **consolidarea sufletească și economică a țării.**

Aceste dorinți se referă la **menținerea instituțiilor noastre economice și culturale** în spiritul vremii.

[.....]

Rety / 20 aug.'32

▣ **Doleanțe secuiești**

" B.E.M. , ca sincer **aderent al descentralizării** ,
cere realizarea celei mai **depline independențe administrative, culturale** ,
pentru **ținuturile secuiești**.

În același timp , **pentru populația maghiară** care trăește în celelalte ținuturi ,
cere **realizarea unei politici culturale** , prin care să asigure în măsura cea mai deplină ,
păstrarea valorilor de interes **cultural** , ca și dezvoltarea **continuă** a acestora.

În consecință, cere desființarea așa numitei zone culturale , și , pentru corpul didactic
minoritar maghiar,

același sprijin moral și material ca cei de la școlile de stat.[.....]

Imre Rety / 20 aug.'32

▣ **Subsecretariat pentru minorități**

BEM, prin înființarea **Subsecretariatului pentru minorități**, vede un document solid
pentru **îndeplinirea unei armonii între majoritari și minoritari** .

Funcționarii maghiari să nu poată fi înlocuiți.

În ținuturile locuite de minoritari , să fie numiți **funcționari care cunosc limba lor** .

Cerem dreptul de a **petiționa în limba maternă** .

Cerem aranjarea **dreptului de cetățenie** pentru cei în drept. [.....]

▣ **Încredere în Iuliu Maniu, PNT, Guvern**

"**Dacă ni se vor îndeplini aceste cereri** , statul român va găsi în **BEM și populația maghiară**

pe cei mai **înțelegători prieteni** .(aplauze la pNT)

"Noi, nu de la forurile internaționale așteptăm îndreptarea soartei noastre ,

ci din partea democrației românești , al cărui cel mai marcant reprezentant
este d. **Iuliu Maniu și partidul prezidat de d-sa** "(aplaude prelungite la PNT)

"**Alegerile recente libere** și curate ne-au dat **o bază reală** pentru începerea unei
sincere colaborări ,

cu cei care au **aceeași mentalitate și intenții**.

Avînd **încredere în Iuliu Maniu** , avem nădejdea că **privind problema minorităților** ,
vom avea **sprijinul partidelor românești**.

Primiți mîna frățescă întinsă cu dragoste și încercați a-l ușura suferințele.

Să stăruim împreună ca viitorul nostru comun să fie mai fericit și să vedem mai puține
suferințe și mai multe bucurii .

Avînd **încredere în politica guvernului** , declar că **voi vota Răspunsul la Mesaj**.

"(aplaude prelungite la pNT)

Imre Rety / 20 aug.'32

35) **Michel Weissman (P.Evresc) , discurs la mesaj, 20 aug.'32**

(DAD , MO 14, șed. din 20 aug.'32, p. 308-316)

Intervenții în discurs : **I.Niculcea, M.Stelescu, ACCuza, Nich.Robu** (G de F și LANC)

Replici : **Pompiliu Ioanițescu, Aurel Vlad, Solomon Rosenberg** (PNT) ,

[LD : lipsă xerox.Fișe detaliate...)

Weissman / 20 aug.'32

▣ **Regimul politic românesc**

[LD : observații pertinente, interesante .Pledează pentru regim parlamentar ,guvern
parlamentar de coaliție.Este întrerupt și hărțuit ,automat de tinerii legionari și
cuziști]

/ Aprecieri pozitive la adresa parlamentarismului românesc.

/ Partidele politice istorice românești - PNL și PNT - ar fi trebuit să-și dea mîna pentru a
face un guvern tare, masiv,

capabil să scoată țara din criză. Temperamentul specific oamenilor politici , dezbinările ,
vrajba, pasiunea politică, au împiedicat această formare a unui guvern de coaliție.

/ Alegerile sub guvern Vaida, alegeri libere , față de alegerile din trecut.

/ A sperat că din aceste alegeri libere se va constitui un "guvern parlamentar "sub formă
de coaliție

/ Legea electorală românească este "inechitabilă " , "stranie " ,

determină ca guvernul să nu fie " parlamentar " (p. 308-311) [.....]

-Voce : sunt evrei și în celelalte partide politice ...

-Weissman : voi ajunge și la ei....

-Aurel Buteanu (PNT) : Noi vă inversăm argumentația pentru unirea partidelor , privind minoritatea evrească dispersată.

-Weissman : Primesc obiecțiile și critica și cred că faceți un serviciu poporului evreesc cerându-l să se unească.

Veți vedea dacă suntem dispersați și în ce coeficient .[----P.evreesc distinct ----]

Poporul evreu are nevoie de un "instrument politic " , trebuie să facă politică, pentru realizarea revendicărilor sale specifice.

C.Toma (PNL-2) : Amestecați-vă în partide .

Weissman / 20 aug.'32

▣ Evreii

▣ Partidul Evreesc.

În România există cca **8 - 900.000 evrei**, ce reprezintă **4 % din populație**.

Cum de s-au hotărât să facă **un Partid Evreesc** când ei au susținut, totdeauna, că sunt **cetățeni români ?**

Atestare istorică

Poporul evreesc din România nu este pripășit de azi de ieri în Țara Românească.

Citiți Istoria comerțului evreesc , a lui logea ; răsfoiți vechile hrisoave în care se arată cum domnitorii au chemat negustorii evrei , încă de pe vremea lui Alexandru cel Bun ... și ceilalți ... pentru "a întemeia orașele " , să dezvolte comerț.

Evreii pot arăta , deci, o vechime de sute de ani , de jumătate de mileniu, deci se pot socoti băștinași .

-ACCuza : Aceste afirmații sunt false [!?!]

Patriotism obiectiv

-Weissman : "**Există un patriotism obiectiv, elementar**, atunci când o populație trăiește în cadrul unui stat ,

când trăiește în aceleași condiții culturale, în aceeași atmosferă morală , când trăiește în același mediu cosmic

și când există același mediu economic cu care , în mod fatal, și în mod indisolubil, este solidară . "

Acesta este un patriotism obiectiv, elementar .

Patriotism evreesc .

Există și un "**patriotism subiectiv** " , variat, cu intensități și nuanțări variate, cre creează acel "**reflex psihologic** " ,

impregnat cu pecetea unor impresii, sentimente, amintiri . [...]

natural, există la populația evrească din țara Românească un fond sufletesc distinct " ,

afară de solidaritatea economică-politică-culturală , cu nația română.

"Există și o altă solidaritate la evrei , o solidaritate cu comunitatea evrească antică și care în istoria omenirii a marcat ceva " Nu un evreu a spus despre cultura contemporană

că se compune din două țesături : "**Țesătura iudaică și țesătura atică-elenă** "

"Evreii aceștia , care **au avut o Biblie a lor** și a devenit o carte universală,

care **au avut o religie a lor** și a devenit o religie a lumii,

evreii aceștia,) indiferent de opinia autorizată a d-lui Robu , **înseamnă ceva pentru noi**,

și dați-ne voie să avem **un sentiment de mândrie** , pentru ce au făcut Evreii în istoria internațională ,

și dați-ne voie să cultivăm acest sentiment la evreii din populația românească . "

Dezideratele evreești

Acești evrei , cu acest fond sufletesc așa de complex, au o sumedenie de **nevoi disticte**,

nevoi recunoscute , mai ales **în domeniul religiei , școlilor, comunității**,

afară de cele cu caracter general .Ori legea pentru minorități este imperfectă

Weissman / 20 aug.'32

▣ P.Evreesc în sistemul de partide .

[LD : atenție, mai ales , la **disputa Weissman -Weiss**, despre locul evreilor în partide .

atenție la antisemitismul fanatic a lui **Cuza** ... care îl împiedică să discearnă între evreii " asimilați "și cei ...cu tendințe de ghețozare sau sioniste ...]

-**Voce** : sunt evreii și în celelalte partide politice ...

-**Weissman** : voi ajunge și la ei.....

-**Aurel Buteanu** (PNT) : Noi vă inversăm argumentația pentru unirea partidelor , privind ... minoritatea evrească dispersată.

-**Weissman** : Primesc obiecțiile și critica și cred că **faceți un serviciu poporului evreesc cerându-i să se unească.** Veți vedea dacă suntem dispersați și în ce coeficient .

Poporul evreu are nevoie de un "instrument politic " , trebuie să facă politică, pentru realizarea revendicărilor sale specifice.

-**C.Toma** (PNL-2) : Amestecați-vă în partide .

-**Weissman** : "Să nu credeți că noi nu am prevăzut acest lucru elementar. Sunt mai multe metode :

Evreii să se risipească în mai multe partide " Dar... **partidele politice "nu au un program special pentru minorități "**

[...] Iată, d-lor, un evreu înscris într-un partid - și sunt foarte mulți, pentru care am foarte multă stimă -

nu are libertatea de inițiativă pe care o are reprezentantul ales al populației evrești în Partidul evreesc,

pentru că există o disciplină de partid "

-**Pomp.Ioanițescu** (PNT) : Vă înșelați .

-**Weissman** : Vă voi dovedi că nu mă înșel .

-**Pomp.Ioanițescu** : "Au fost ocazii grele în Țara Românească și **evreii din partide v-au apărut cu strălucire** ,

mai mult decât d-voastră "(apluze la PNT)

-**Aureliu Weiss** (Evreu, PNT) : Rog onorata Cameră și reprezentanții partidelor politice să asculte cu atenție pe d-Weissman."**Noi , cei înscriși în partidele românești, credem că evreii trebuie să se îndrepte spre această cărare ...**

-**Weissman** : D-le Weiss, dvs veți dezvolta asata în discursul dvs. la mesaj....

-**Aureliu Weiss** : "... **pentru a strânge legăturile cu populația românească a țării,** în mijlocul căreia ne-am născut și de care ne legăm aspirațiile noastre "(apluze la PNT)

-**ACCuza** : Suntem încântați , aceasta o vom și noi, pentru că **vă considerăm pe toți jidani ;**

nu aveți decât **interese jidănești , nu aveți nimic comun cu noi "**

-**M.Weissman** : Să-mi dați voie să **ilustrez cu un exemplu**

lipsa de libertate a evreilor înscriși în partidele românești :

...În 1929,**legea "Vlad"** [LD ???]

tindea să submineze unitatea comunității evrești ,

prin modificarea unei legi liberale (nu numai a PNL ,ci și a comunității evrești, în general) .

Un deputat evreu de la Bălți - mi se pare Hofmann - a protestat , alături de alți deputați evrei .

Atunci d.ministru **Vlad** a spus d-lui Hofmann :

< Există o disciplină în partid, și **cui nu-i place poate să plece** .>

Un alt ex. recent > d. Orghidan a vrut să citească o Declarație în numele Camerei de comerț -....

- **Pomp.Ioanițescu** : Nu mai faceți pe intrigantul !

-**Weissman** : Aceasta este realitatea .I s-a atras atenția.....

-**C.Toma** (PNL- 2) În partidul dvs. nu este discipol ?

-**Solomon Rozenberg** (evreu, PNT,) :D-le Weissman , să recunoști că dacă au fost împiedicate

efectele nefaste ale Legii Vlad a cultelor , acest lucru **s-a datorat evreilor din PNT,**

Anumite clase din partea evrească **informaseră greșit guvernul asupra necesității acestei legi.**

Ei bine, noi am reușit **ceea ce nu au reușit parlamentarii evrei și celelalte grupări evrești ,**

noi, evreii din PNT . Aceasta dovedește că **evreii din partidele politice pot,**

pe de o parte, **să tindă la apropierea populației băștinașe,**

iar pe de altă parte ,**pot aduce realizarea intereselor specifice evrești** ,așa cum le arăți d-ta "

D-ta spui că legea naționalității interesează doar pe evrei .**Este greșit. Această lege nu**

este monopolul dvs.

Ea este o revendicare generală a noastră și **este împărtășită de PNT** (aplauze la PNT)

-Mich.Weissman : Un punct care **lipsește din Mesaj**

-Aurel Vlad (PNT) : **legea** votată în parlamentul trecut **a fost în interesul evreimii** , și, ca dovadă,

Congresul universal al evreilor ortodoxi , ținut la Viena, "**și-a exprimat mulțumirea și admirația sa**

pentru legea votată de parlamentul românesc " , iar **guvernul englez a aplicat în Palestina**

aceleași principii pe care le-am legiferat noi "(aplauze la PNT)

-M. Weissman (P-Evr.) : P.Evreesesc a mers singur în alegeri, deși nu are nimic contra cartelurilor electorale .

P.Evr. a prevăzut că va fi o **campanie electorală înverșunată și " din discreție și delicatete** ,

nu a vrut să intre în această **încrucișare violentă de spade între partide."**

(el dă a înțelege că nu a vrut să facă cartel cu guv.Vaida , prevăzînd acel 40 % , la limită, ... că nu a făcut opoziție nimănui ... a făcut numai campanie specific-evreească .

Rezultatul ? deși nu a depus liste întoate județele,

a realizat **67.000 voturi** [LD : deci 0,26 % din voturile evreești]

Au mai votat evreii și cu "Blocul economic " ... care , însă , nu s-a ales... (p. 314)

Weissman /

▣ Răspunsul la mesaj

[LD : fără să o spună răspicat , simpatiile sale merg spre PNL și politica sa]

/ Regretă absența **Legii naționalității** - care a figurat la guvernul trecut ;

/ **Legea conversiunii** trebuie să însemne **salvarea reformei agrare** .

"Ea trebuie să se refere la **micii plugari** care au fost împroprietăriți."

Dă ex. pozitiv **regimul fascist italian** care a dat **loturi la țaranii săraci** din bălțile secate , iar Ministerul agriculturii le-a dat și caiet de sarcini , cu ce și cum să cultive .

Așa ar trebui procedat și la noi.

/Se pronunță pentru **întărirea instituțiilor de credit** (dă ex.Ungariei)

/ Este **contra** formulării din R-la Mesaj, privind **anularea "protecției " industriei.**

Consideră **"protecția industriei "** , în Țara Romnească ... **"o legendă "**

(dă ex.Ungariei și Poloniei) Este **un paradox** să se vorbească de **"industrie parazitara "**

(dă ex Franței, în care Agricultura este "protejată " și nimeni n-o consideră "parazitara " .)

/ **Dinu Brătianu**, în discursul său, **a semnalat tendința autarhiei** .

Dvs (PNT) , **dacă voiți primatul agriculturii** într-o Europă cu acest crîncen război vamal

- nu o Europă echilibrată , cu o diviziune a muncii consacrată ! - **nu veți reuși !**

" De aceea , **facem rezerve cu privire la această politică** și credem că, în aplicarea principiului ,

se va ține seamă de toate **contingențele** , de toate **realitățile** și de toate **conjuncturile** locale,

pentru a nu se dărîma ceea ce , deocamdată există și care **întreține** un număr impresionant

de **lucrători** și care aduce **un important coeficient de impozite** în folosul statului "

/ Cu toate obiecțiunile pe care le-a făcut , ținînd cont de **Declarația guvernului**,

el mai crede în **motto " Alba -Iulia "** , care este legată de **programul PNT**

și de aceea, **va vota Adresa la Răspuns la Mesaj**.(p. 315)

M.Weissman / 20 aug.'30

36)C.Z.Codreanu (G de F) , discurs la mesaj, 30 aug.'32

(DAD, MO 19, 30 dec.'32, p. 515-516)

[LD : atenție ! lipsă xerox.Reconstituire din fișe.]

/ Critica **ideologiei rev.burgheze franceze** , din care a izvorît **democratismul**;

/ Critica **parlamentarismul**, în general, inclusiv cel reeșit sub guv.de alegeri Vaida ;

/ Prezintă **starea gravă economică** , cu accent pus pe disperarea masselor disperate ;

/ Accente virulente la adresa **ideologiilor, politicienilor, din sistemul democratic** ;

/ Nu spune dacă votează sau nu , Mesajul și Răspunsul la mesaj ;

▣ Programul G de F

▣ Stat etnic național

[Consider acest discurs ca pe adevăratul program al G de F]

"De aceea, noi așteptăm un alt regim, un alt sistem, care va veni,
după ce pe acesta îl va prăbuși greutatea și mulțimea păcatelor lui "

Parlamentul trebuie să corespundă următoarelor cerințe , în ordinea urgenței :

"1. Să se desființeze aceste discuții sterile și scump plătite ale parlamentarismului
democratic [.....]

2. Să se înlocuiască prin comandă , care să adune într-un singur mănunchi toate
energiile disparate

ale neamului, [.....] să le conducă pe căile acestui destin." [.....]

3. Să declare război mizeriei și sărăciei generale , îndemnînd la muncă și cumpătare
pe cei buni,

trimitînd cu forța la muncă toate elementele parazitare , [.....]

pe toți ideologii democrați , doritori de a ține discursuri ieftine "

4. Să desființeze tot ce este parazitism , pe trupul istovit al țării , să răscolească , să
organizeze și

să stimuleze toate energiile creatoare ale neamului , căci România este în pericol. "

5. Să stîrpească necinstea și, confiscînd averile celor vinovați , să aducă înapoi ,
pînă la ultima centimă,

în visteria statului, banii furați. "

6. Să treacă în fruntea mării gloate sărace , și la bine și la rău, să mănînce aceeaș
masă săracă , [.....]

7. Să facă dreptate Românilui în propria sa țară. Să-i vindece rănile adînci.

Să repare nedreptățile seculare, pe care el le-a suferit în timpul lungilor stăpîniri străine .

8 . Să apere România în contra pericolului pe care îl prezintă invazia mereu
crescîndă a jidanilor "

9. Să puie punct existenței falimentare a statului democratic,

întemeiat pe ideologia perimată a revoluției franceze .

Să producă acel act epocal , de curaj reformator, care să arunce complet și
definitiv peste bord,

sistemul de falsă abstracțiune al filozofiei politice a acestei revoluții "

O mare epocă istorică apune și , în locul ei, este ceasul să punem temeliiile unei
epoci noi .

O epocă de întoarcere la realitățile naționale, dînd națiunii înțelesul real ,

de societate naturală , a unor indivizi de aceeaș rasă ,

iar nu sensul naționalității juridice a cetățeanului ,

care permite transformarea automată în Români [!?!]

a maselor de străini năvăliți la noi , spre a ne cuceri și oprima.

10. Să se înalțe din temelii statul nou etnic național , întemeiat pe primatul
culturii naționale ,

pe primatul familiei și pe primatul corporațiilor muncitoare . "(p. 515-516)

CZCodreanu / 30 aug.'32

37.) ACCuza (LANC) , discurs la mesaj, 30 aug.'32

(DAD, MO 19, 30 aug.'32, p 497-507)

[LD : interesantă periodizarea făcută de el privind stadiile parcurse de România :

I . 1859-1918 - crearea statului național unitar românesc.

II . 1919 - - crearea națiunii unitare românești]

Contestă tuturor partidelor de a avea o doctrină .

Au doctrină doar gruparea jidănească și PSD (cu doctrina jidănească a lui Karl Marx)

Doctrina jidănească , indiferent dacă este la liberali sau aiurea , în blocul economic , în
grupul maghiar,

" sunt toți jidani și toți gîndesc la fel , toți au aceeași doctrină , doctrina thora-talmudică " (aplauze LANC)

Dar ... în Parlament ... nici un partid - nici PNT , nici PNL - nu au doctrine !

În Parlament doar **2 grupări au doctrină:**

1) Gruparea jidanilor

2) Gruparea socialistă , bazată pe doctrina jidănească a lui Karl Marx.

ACCuza / 30 aug.'32

38) **G.Serbeniuk , (P.N.Ucrainean, cartelat cu PNT , Rădăuți ,) , discurs la mesaj , 31 aug.'32**

(DAD, MO 20, șed.din 31 aug.'32 , p. 532-536)

Replici : **VTPrelipceanu** ; "Chestiune personală " : **Virg.Solomon**

[LD : **discurs nexeroxat ; fișă masivă. Redactor la un ziar local ;**

Discurs deosebit de virulent. Vădită nostalgie după regimul austriac , unde ucrainenii au fost folosiți

drept "armă " de desnaționalizare a românilor în Bucovina .

Ar fi existat toate condițiile și toate motivele ca această populație de țărani să fie leală României !

N-a fost așa , datorită răbufnirii unei intoleranțe pentru situația pierdută ,

dar și datorită inspirației de peste hotare . A diagnosticat foarte bine asta doctorul

Virgil Solomon.]

Populația ucraineană din Bucovina de nord, așteaptă de 14 ani rezolvarea problemei minorităților. [...]

▣ **Revizuirea reformei agrare !**

Reforma agrară din Bucovina a fost înfăptuită "**pe cît de nedrept, pe atît de fraudulos**", neavîndu-se în vedere scopurile adevărate , ci altele [aluzie la "desnaționalizare "]

Exproprierea a fost modestă.Proprietarii și-au salvat moșiile , fiind ajutați de organele statului.

Din puținul expropriat ,**30-50 % a fost oprit ca "rezervă a statului " ,** pentru scopuri "culturale" . [...]

Țăranii ucraineni , muncitori de pămînt din moși strămoși , au primit cel mult **25-30 ari ;**

Așa-numiții "coloniști " au primit loturi de 5 ha, pe care ... **le-au vîndut la țărani** cu prețuri exagerate . [...]

Noi , din partea noastră , în numele țărănimii , nu putem cere decît

completă revizuire a reformei agrare din Bucovina [...]

G.Serbeniuk / 31 aug.'32

▣ **Ucrainenii , sub regim românesc**

[LD : atenție ! la acest capitol, cuprinde **aria ucrainenilor din Bucovina și Basarabia .**

Atenție la **ațîțările social-democraților "de serviciu "Atenție la dr.Virgil Solomon !**

Atenție la **glasul cuziștilor bucovineni !** Și mai ales , **atenție la esența acestei probleme !**

Cum dracu vei rezolva situația asta așa de voit încîlcită ? ! **Dacă** această Bucovină nu ne era luată de ruși ;

dacă , după 1989 nu ar fi rămas la ucrainenii ! dacă ... dacă ...]

"Din toate minoritățile din România , **cea mai nedreptățită este minoritatea ucraineană "**

-V.T.Prelipceanu (LANC , Bucovina) : " De ce falsificați istoria ? Dvs nu știți că răzeșii români au ocupat

toată regiunea de inundații ? Nu cunoașteți inscripțiile și documentele care arată dreptatea noastră, acolo ? "

-Serbeniuk : dar eu n-am spus asta .

-V.T .Prelipceanu : De ce susțineți această nedreptate în Parlamentul Țării ?

Dvs ați intrat în Bucovina , în momente critice pentru dvs., ca servitori pe moșiile boierilor români,

iar astăzi veniți și afirmați aici, la tribună , astfel de ineptii "

-Teodor Rosnovanu (PSD) : Dle deputat , oamenii aceștia [ucrainenii] trebuie să-și cîștige o dată drepturile lor .

Nu se poate ține o națiune mereu în robie. "

-G.Serbeniuk : Lăsați istoria deoparte , dle Prelipceanu !Noi suntem oameni vii ...
"Pornind din visul desnaționalizării [!?!] , care în toate timpurile și în toate țările a rămas doar un vis,

guvernele române au suprimat toate drepturile naționale culturale ale ucrainenilor,

cucerite sub austrieci , în 50 de ani de lupte grele.

Basmul despre **pretinsa favorizare a ucrainenilor** , sub regimul austriac, **îl desmint categoric** toate jerfele plătite sub dominația austriacă de țaranii ucraineni , pentru autonomia culturală națională . [.....]

-Virgil Solomon (PNT) : Cum veți admite ca noi să tolerăm și mai departe ca dvs.să aveți privilegii ?

Eu sunt mai bătrîn ca dvs.și cunosc foarte bine Bucovina.

Ați fost unelte în mîna guvernului austriac ,

cu tendința de **a ne desnaționaliza pe noi, Români**

și cu tendința de **a servi politica de asuprire a guvernului austriac.** [.....]

-Serbeniuk : [.....] **Limba ucraineană a fost proscrisă.Învățătorii sunt amenințați cu destituirea**

dacă vorbesc cu copiii în ucraineană."**Școala**, în felul cum este impusă populației ucrainene ,

degenerează sufletul copiilor [...] nu aduce nici un folos moral sau material [...] **nu servește nici statul ,**

producînd **cetățeni inferiori și cu simțămîntul nedreptății . "** **Lecțiile se învață papagalicește .**[.....]

-VTPrelipceanu : În realitate, dvs.**faceți politică iredentistă** în aceste școli.

Totdeauna s-a dovedit acest lucru. Populația ucraineană țărănească este pașnică , liniștită.

Dvs., **cărturarii , sunteți niște agitatori iredentiști "**

- **Serbeniuk :** Dle președinte ! cer să-și retragă cuvîntul .

- **Prelipceanu :** Nu-l retrag , ci îl confirm "

-**Serbeniuk :** Dvs , cu politica Ligii dvs, faceți comuniști în Bucovina (proteaste LANC) [.....]

Are mare nădejde în guvernul prezent , că va remedia doleanțele ucrainene.

Pînă atunci , **se abține de la votarea Răspunsului la Mesaj**, rămînînd în **expectativă.**
(p. 535)

-Virgil Solomon : cere cuvîntul în chestiune personală. Vrea să facă niște precizări.

"Am avut o intervenție incompletă care ar putea să ne pună într-o lumină nemeritată , cum că noi, majoritarii [PNT]

suntem intoleranți față de anumite minorități .

Mă opun categoric acestor tendințe , create de unii minoritari cu premeditare și cu sistematică muncă din afară , și în special peste granița țării noastre.

Cerem ca și drepturile noastre la existență , în provinciile cari au fost pînă ieri subjugate , **să fie respectate .**

Cerem ca nu numai tendința de înfrățire din partea noastră să fie cerută insistent , ci **și d-lor să facă un pas de apropiere de noi.**

Or, dl deputat [Serbenuk] a venit cu **brutalități agresive** care erau potrivite într-un **regim de teroare** ,

(cum am trăit noi) , **dar nu azi** , într-un regim de legalitate "unde , și astăzi, noi suntem cei terorizați."

-Fritz Connerth : Faceți rău acestei țări dacă vorbiți așa .

-dr.Virg.Solomon : Ne doare că, dacă există unele scăpări din partea noastră,

" **există o violență nemotivată și dăunătoare "** din partea dvs. Face apel la înțelegere
Serbeniuk / 31 aug.'32

39) **IGDuca (PNL-1) , discurs la mesaj, 31 aug.'32**

(DAD, MO 20, 31 aug.'32, p. 555-560)

[LD : **atitudine fără echivoc , fermă , a lui Duca . Opinie exemplară .]**

[LD : atenție la replicile lui **ACCuza** a cărui **xenofobie** era **exclusiv antisemită.**

Asta spune ceva !]

▣ Problema minorităților

-Duca : "D-lor, eu nu pot împărtăși - d.Cuza să nu se supere - **teoria d-sale** împotriva minorităților ...

-ACCuza : " Nu a minorităților: **a minorității jidănești** " (ilaritate)

-Duca : " **Sunt** , cu voia sau fără voia d-lui Cuza , cu regretul sau fără regretul d-sale , **4 milioane** circa **de minoritari pe teritoriul României Mari** , dintr-o populație de **18 milioane de locuitori** .

Nu am nimic de zis, fiecare își apără părerile , dar **concepția noastră** este că **România Întregită ,cu această structură organică,** nu poate să fie cu adevărat și temeinic consolidată , decît dacă vom găsi mijlocul de a trăi în cele mai armonioase raporturi cu toate aceste minorități."

Și am repetat-o adeseori - dar sunt adevăruri care trebuie repetate mereu - **nu tratatele de pace au importanță pentru mine** , prin obligațiunile pe cari ni le impun . **Sunt** , în această materie , pentru noi , **obligațiuni cari depășesc cadrul restrîns al tratatelor.**

Aceste **imperative de ordin etic**, aceste **imperative de ordin umanitar**, aceste **imperative de conșevare națională** , ne obligă ele, în primul rînd, la **o conviețuire cât mai armonică cu toate minoritățile** cari locuiesc pe teritoriul României " (apluze la PNL)

"De altfel, în problema minorităților sunt iarăși două aspecte : sunt **legea** și este **atmosfera** .

"La unii minoritari - nu vreau să aduc nici o învinuire , nici o notă agresivă în cuvintele mele - dar la unii minoritari predomină credința că **importante sunt legile** În concepția mea, este **mai importantă atmosfera** .

Întîi, **legile se pot schimba** : legile sunt în funcțiune de o mulțime de contingente , cari pot , la un moment dat , întârziia realizarea lor, cum sunt , spre pildă, azi, greutățile financiare . **Atmosfera** , însă, este indispensabilă .Ea , pe deasupra legilor , **unește, creează o mentalitate** care **înlesnește legiferarea** și care **asigură buna aplicare a legilor votate** " (aplauze la PNL)

"De aceea, d-lor minoritari, eu cel dintîi voi recunoaște că , **dacă** vă puneți pe **terenul îngust și mic al legilor**, puteți să **formulați plîngeri întemeiate** , că ar mai fi unele legi cari ar trebui votate sau altele a căror votare a întârziat ; dar dați-mi voie să **constat** , de la înălțimea acestei tribune , cu adevărat **mulțumire sufletească,progresele din ce în ce mai mari** , pe care le-a făcut , în ultimii ani, **atmosfera de apropiere dintre dvs și Români** " (apluze la PNL)

Din acest p.d.v., **m-au bucurat cîteva fraze** cari, mai zilele trecute , le-am auzit rostindu-se de **la această tribună** :

< **Întindem cu dragoste** -spunea unul din oratorii minoritari - **o mână de frate națiunii dominante** .>

Mai departe : < Cu sufletul deschis , **propovăduim idealul înțelegerii reciproce** .>

Și în sfîrșit < **Noi**, nu la forurile internaționale **așteptăm îndreptarea soartei noastre** , dar **din partea democrației românești** .> [**Imre Rety ?**]

"Da, dlor, **îmi pare bine că am auzit aceste fraze** , fiindcă sunt unul dintre aceia care , ani de zile, mai ales cînd eram în fruntea Ministerului de Externe, **spuneam minoritarilor : < nu mergeți la Geneva pentru revendicările dvs de aici, aveți încredere în noi ,și căutați ca doleanțele dvs. să le satisfaceți nu peste hotare , ci la București >**

"**Să salutăm**, deci, **cu bucurie** , **evoluția îmbucurătoare** care s-a operat în spirite , în ultima vreme, să vedem în asta **un semn sigur , prevestitor de bine**, pentru **închegarea tot mai puternică** , pentru **conviețuirea tot mai armonioasă** dintre **elementul românesc** și dintre **minoritățile** cari trăiesc pe teritoriul **României Întregite** "

[aplauze ... numai la PNL ! deși fenomenul se datora micului succes al PNȚ de a se cartela în alegeri cu o grupare maghiară ! Duca se bucura prea devreme... dar era fair play]

IGDuca / 31 aug.'32

40.) **IGDuca** , discurs la **Congresul național bisericesc, 16- 17 oct.'32**

("Viitorul" , an 24, nr. 7418, 18 oct.'32)

[LD : la secțiunea " culturală 2 a vorbit , în aceeași zi, Octavian Goga .Nu am discursul.]

IGDuca :

A vorbit în ziua a doua a congresului.

A arătat că , dacă **criza morală**, de care au vorbit oratorii precedenți , **este evidentă**, nu este mai puțin adevărat că **nu trebuie să ne ponegrim pe noi și să o considerăm ca un specific românesc. Ea bântuie astăzi în toate statele** , chiar și în cele în care sentimentul religios este mai puternic.

" **Cât privește biserica noastră**, constat că **este în plin progres** [...]

România întregită are -pe lângă **13 milioane de credincioși ai bisericii ortodoxe** - și vreo **4 milioane de credincioși minoritari** , cari sunt și trebuie să ne fie frați iubiți.

Aceste confesiuni minoritare **au bisericile lor bine organizate** , cu **instituii de mare valoare** , cu destui **conducători de înaltă pregătire și cultură**, cu **muncitori** înzecit mai numeroși ca noi, cu **mijloace abundente**, și -față de noi - adeseori uriașe.

Mai presus de toate, au și **un foarte mare număr de credincioși** - fruntași, intelectuali de toate nuanțele - care au **o conștiință confesională vie, activă, atentă**,

încît **în orice timp și în orice loc**, fie la comune sau județe, fie la guvern și în toate ministerele și instituțiunile publice , și pe absolut toate terenele, - **știu să apere cu succes interesele bisericii lor**, și să exopereze pretutindeni un câștig, fie moral, fie material.

" Fără a ieși din calea tradiționalei și frățeste toleranțe a neamului și bisericii noastre - **situația schimbată** , sub raport confesional , din România nouă,

cere în mod imperativ și de la **toți intelectualii bisericii noastre** ,

aceeaș **vigilență** , același **interes**, aceiaș **iubire productivă** și **pentru biserica lor, oriunde și în orice funcțiune "**

IGDuca / 16 oct.'32

41.) **Gaspar Muth, (P.German) la modificarea legii administrative , 7 sept.'32**

(DAD, MO 24, șed. din 7 sept.'32 , p 707-708)

[Propune un amendament privind folosirea limbii române și maghiare în afișajele administrației. Nu știu cât este rea voință , cât este pur și simplu prostie !

Indiferent de ipostază, nu a înles nimic din ceea ce a spus IGDuca !]]

De ce , **la alegeri, partidele românești folosesc limbile minorităților ?**

De ce , **PNT** , în unele Manifeste, a promis **încorporarea în texte de lege a drepturilor minorităților**, pe **principiile fundamentale de la Alba Iulia ?**

" **Teoria d-lui Duca** , cu < **buna atmosferă** > este doar **o teorie !**

Nu se poate atmosferă bună fără legi bune și clare .

Eu cred că **teoria d-lui Duca este o teorie ipocrită "**

42.) **Lot.Rădăceanu (PSD) , discurs la mesaj, 31 aug.'32**

(DAD, MO 20, șed. din 31 aug.'32, p. 537-538)

[LD Atacă doar antisemitismul cuzist ; ajunge , și în ceastă chestiune ,

la **o concluzie** la fel de **"întunecată"** și cu " **întunecime de spirit"** a luptei de rasă : **lupta de clasă !**]

" [...] formula nu este aceea pe care o predică **d.Cuza**

cu **atâta ură și întunecime de spirit** ,ci formula este :

dacă , din **România** , **care este a capitaliștilor și a boierilor** ,

vom ști să facem o **România a muncitorilor și țăranilor**[....]

PSD va lupta pentru această Românie . "

* **Notă .L.Rădăceanu, 3 oct.'32**

Vorbește despre nedreptățile grave care se făceau ucrainenilor din Bucovina Vezi la **fișier Ucraineni** -

43.) **C.Toma (PNL-2) , discurs la mesaj , 31 aug.'32**

(DAD, MO. 20, șed. din 31 aug.'32, p. 538; 549-554)

[Contestă pretenția de " majoritate " a PNȚ, datorată **contribuției minoritarilor** ,
cu care a încheiat **carteluri electorale** .]

-**C.Toma** : majoritatea aparține tuturor "cartelaților" ...

-**Armd.Călinescu** : Ați fi vrut să împărțim zestrea ?

-**C.Toma** : Am auzit pe d.Roth, care revendica un procent de 6 %

-**Armd.Călinescu** : Se respinge acțiunea de revendicare ! (ilaritate la pNT)

-C.Toma : În afară de asta, este procentul bulgarilor [Dobrogea] , șvabilor [banat] ,
ucrainenilor [Bucovina]

dacă defalcăm toate procentele cari s-au adunat, pentru ca PNȚ să atingă limita strictă
minimală

ce-i dădea dreptul la " primă " [40 %] , dvs vă mai rămân doar 30 % din procentul
electoral .

Pe ce drept vă întemeiați guvernarea ? "

C.Toma / 31 aug.'32

44.) **G.Serbeniuk** , (**P.Ucrainean, cartelat cu PNȚ**) , **discurs la mesaj , 31 aug.'32**

(DAD, MO 20, șed.din 31 aug.'32 , p. 533-536)

[**LD : discurs nexeroxat**]

Impresie :

/ Doleanțe minoritare ;

/ Violență de limbaj, de pretenții ;

/ Nostalgie după regimul austriac ;

/ Țărănism de culoarea ucraineană ;

/ Deși cartelat cu PNȚ ... **nu va vota Răspunsul la Mesaj** .

45.) **Al.Vaida -Voevod** (premier, ministr.de Externe, ad int. la Comerț) , **discurs -conclusiv, Cameră, 2 sept.'32**

(DAD, MO 22, șed. din 2 sept.'32, p. 607- 616)

[LD : titlurile problematizate, sublinierile și parantezele drepte îmi aparțin.

Vaida , apare mai ales în postura de " homo regius" .

Nu vorbește nimic concret despre intențiile guvernării - legislative, economice , sociale
etc -

Ci se răfuește mai departe cu PNL ! . De aceea discursul integral - **vezi fișier PNȚ**]

Vaida / 2 sept.'32

▣ **Consens la partidele de guvernământ**

[LD : Am impresia că Vaida este primul politician care consacră , în conduita " partidelor
guvernamentale " , ideea acestui consens , la care se va adăuga și cel privind Coroana.
El se va transforma, aproape, într-un automatism declarativ, sub care , însă , au apărut
fisuri și atitudini divergente.]

" Mi-a părut bine că **oratorul Partidului Liberal** , onoratul domn **Duca**,
după ce a spus că **nu dă nici un sprijin guvernului**, a ținut să constate că

în trei puncte trebuie să fie înțelegere deplină între diferite partide,

și că, **oricare ar fi divergențele de păreri dintre noi**,

în aceste trei puncte trebuie să stăm pe aceeași bază ."

Primul punct este **politica externă** , al doilea este **armata** și al treilea punct este
chestiunea minorităților." (p. 607)

[face largi paranteze privind aceste 3 domenii-] [.....]

"Dlor deputați, **în aceste trei chestiuni** de care am vorbit ,

cu adevărat **nu ar trebui să fie divergențe de păreri și de atitudini** și

nici vreo deosebire între enunțare și aplicare , așa după cum a spus și d.Duca.

De aceea , dați-mi voie ca , acceptând punctul d-sale de vedere de a combate prezentul
guvern pînă în pânzele albe , să-i adresez o rugăminte :

să primească **metoda de lucru** din cele mai multe Camere ,

ca partidele , care se țin drept **de guvernământ**,

să aibă totdeauna în chestiunile mari , prin reprezentanții lor , **un sfat** ,

astfel **ca atitudinea lor să fie** - se înțelege , a unora guvernamentală ,
a celorlalți , opziționistă - **în continuitate în chestiunile de interese mari de stat . "**
[.....]

Vaida/ 2 sept.'32

▣ **Consens : chestiunea minorităților.**

[LD : acest **consens**, poate fi luat în considerare doar parțial, din p.d.v al partidelor românești, și el constă din faptul că ... **PNT nu mai flutură " Hotărîrea de la Alba Iulia "** atunci cînd ia în considerare **reglementarea regimului minorităților**. Dar atît !
Cînd vorbește de PNL, de regăteni, are accente xenofobe ; cînd vorbește de Ardeal, Nu ! Față de primul deceniu după Unire, **PNT devine mai ponderat**, după experiența și responsabilitatea guvernării .

De aceea, **Vaida este nedrept cu politica guvernelor românești față de minorități .**

Trebuie să faci un efort să-i înțelegi pe acești fruntași ardeleni, cît a fost "mentalitate superioară " , cît a fost " amprenta conviețuirii " , cît a fost "complexul de superioritate "față de regăteni, cît a fost "oportunism cras" , cît a fost "nostalgia " , cît a fost "antiliberalismul " și "antiregătenismul " lor.....

Pentru că, în ultimă instanță, **minoritățile au dat " examenul loialității "**, pe tot parcursul interbelicului.

"Politica săsească " (cartelul cu guvernul) , nu a fost **nicînd adoptată de maghiari**, care și **și-au exprimat tendința reală în 1940.**

Altfel.... totul este **vorbărie politicianistă .**

Am pescuit-o și eu, multă vreme, silită de "linia partidului " pentru a "cimenta " prietenia cu naționalitățile conlocuitoare !]

"În ce privește **chestiunea minorităților** , **dacă** d.Duca a putut să dea expresiune mulțumirii sale

pentru atitudinea actuală a Partidului Maghiar, a Partidului German și a celorlalte fracțiuni etnice minoritare,

aceasta **se datorește** împrejurării că **pe timpul guvernării lui Iuliu Maniu** , pentru prima oară,

s-au introdus alte metode decît cele **aplicate de guvernele cari s-au succedat pînă atunci** "(aplauze la PNT)

" Aduceți-vă aminte de **chestiunea minorităților** , care pînă atunci fusese de **veșnică tîrguială.**

Se închidea cutare liceu minoritar , ca să fie apoi deschis, **nu în schimbul unei atitudini politice,**

ci în schimbul voturilor pe care respectiva minoritate era aplecată să le dea **guvernului care făcea alegerile .**

Așa a fost cu faimosul **Pact de la Ciucea** [Goga] ;

așa a fost cu faimosul **acord din 1926** al Partidului Liberal cu minoritarii .

"Și atunci cînd **nouă ni se reproșează cartelul cu Partidul German** ,

îmi vine în minte vorba veche : *<difficile satiram non scribere>* , pentru că vorba din Ardeal *< Ciufu ciufulește >* -

adică onoratul domn **Duca își bate joc de noi** , tocmai d-sa , care **a beneficiat totdeauna de voturile minoritarilor** ,

nu în schimbul unei juste aplicări a principiilor legalității , ci **în schimbul unor concesiuni de natură politicianistă "** (aplauze la PNT)

"**Guvernul Național-Țărănesc** , adus la putere în 1928 , **nu a făcut pact cu Partidul Maghiar** , însă **tratamentul de care s-a bucurat minoritatea maghiară** , a dus la rezultatul ca **astăzi reprezentantul în Parlament al acestei minorități** a avut simțul de echitate și **a făcut declarațiunile** pe care le-a făcut , cu ocaziunea acestei discuțiuni la Adresa de Răspuns la Mesajul Tronului.

Și atunci , cred că d.Duca nu trebuia să adreseze Partidului Maghiar expresiunea sa de **mulțumită** , ci **Partidului Național Țărănesc** și, în special **guvernului ieșit din acest partid , guvernului prezidat** [sic !] **de Iuliu Maniu "** (aplauze prelungite la PNT)

[Precizări semnificative .]

-**Iosif Willer (PNM)** : " D.Duca nu a vorbit despre Partidul Maghiar "

-**Vaida** : "Dvoastră **voiți să rămîneți cu vot separat** , d-le Willer ?

-**Willer** : "Die prim-ministru , nu despre asta e vorba.

Dacă dvs vă reamintiți , în timpurile trecute , împreună cu prietenii d-voastră cei mai apropiați, **cari erau și prietenii mei personali, am condamnat ,**

am disprețuit , am detestat atitudinea antecesorilor acelora cu care ați făcut cartelul electoral [Blocul Economic Maghiar]

și nici odată **nu mi-aș fi închipuit** , dle prim-ministru,

că chiar d-voastră veți face cartel în contra partidelor minoritare .

Aceasta este cea mai tristă decepție a mea în viața mea politică "

-Vaida : " Dle Willer, **faceți aluzie la Blocul dvs . Apoi, dle deputat, încercarea de-a face cartel cu noi ați făcut-o și dvs.**

D.Mihai Popovici este de față și poate afirma lucrul acesta." [!!!

-Mihai Popovici (ministr.Juстиției) : **"Era o dorință vagă a unora dintre d-nealor "**

-Francisc Laar (PNM) : "Am fost invitați, dle prim-ministru la un cartel electoral , însă, deoarece **condițiunile nu au fost satisfăcătoare , cartelul nu s-a desăvârșit. "**

-Willer : " "Dle prim-ministru , aceasta este o chestiune cu mult prea interesantă și cu mult prea importantă , pentru ca să putem trece așa de ușor peste ea.

Noi, nu pentru că am fi simțit vreun resentiment advers în contra dvs , **nu am făcut cartelul electoral.**

Eu nu pot comite o indiscrețiune , arătînd cine a făcut prima propunere.

Nu este obiceiul meu ca să desvălu ceeaa ce în mod prietenesc am vorbit cu d-nii distinși cari m-au onorat cu prietenia d-lor ; așa că nu pot divulga convorbirile pe care le-am avut. **Declar** , însă, că este numai **o chestiune de tactică** ,

dacă facem cartel ori nu. **Majoritatea** partidului nostru **nu a vrut să facă cartel electoral** ,

chiar din cauza aceasta , pentru că suntem de altă părere. **Noi nu am vrut să fim condamnați** din cauză **că ne-am asigurat mandate** și nimic nu am putut produce pentru populația noastră. **Noi nu vrem să ne expunem , împotriva altor minorități.**

Simțul nostru de tact ne oprește de a ne pronunța despre atitudinea altora , arătînd numai ceea ce este **concepția politică , a poporului maghiar. "**

-M.Popovici : " D-le președinte, **la unii** din partidul maghiar, **era dorința** , precum d-l Willer știe, **să facă un pact electoral.** Discuții oficiale nu au fost, dar contactul neoficial care s-a luat , a relevat un lucru.

/ S-a spus : < suntem dispuși să facem eventual cartel electoral , dar , înainte , de a face cartel electoral, **trebuie să încheiem un pact politic. >**

< **Avem cîteva gravamene** [LD :?] de aceea, **dacă partidul majoritar acceptă programul politic**, tunci am fi eventual **dispuși să facem un pact electoral.**> / Noi la aceasta am răspuns :<**programul nostru spune clar și limpede care este politica noastră minoritară.**

Noi politica minoritară **o considerăm ca o politică de stat.**(aplauze la PNȚ)

Din politica minoritară **nu putem să facem târgueli de mandate** , de aceea înțelegem **facem un cartel pur și simplu.**

După alegeri, toate partidele sunt libere să urmeze politica ce o voesc.

Nu înțelegem însă deloc să facem pact politic , ca problemele acelea grele și mari de interes general de stat, **să le scoborîm la târgueli electorale >** (apaluze la PNȚ)

" De aceea **am respins orice pact electoral întemeiat pe pact politic.**

Fiecare partid minoritar , care a încercat să facă pact electoral, **a venit înainte de toate cu un program politic.**

Noi am refuzat pactul politic , pentru că , pentru noi, în **programul nostru** cu care am mers și mergem înaintea alegătorilor , se spun **toate credințele și toate concepțiile** noastre , care privesc și problema minorităților

și **noi nu putem să ne abatem de la ideologia și de la linia dreaptă** pe care și-a propus-o partidul nostru .

Din acest motiv , **pentru că nu am acceptat să modificăm punctul nostru de vedere politic**, **nu s-a încheiat pactul electoral "** (aplauze la PNȚ)

-Vaida : " Onorată Cameră, după ce din ambele părți se constată că așa au mers lucrurile, sunt cu atît mai mult dator să exprim mulțumirile mele pentru declarațiunile d-lui Willer , fiindcă , de cînd este lumea, **dragostea sinceră nu atribuie retribuțiuni , ci se dă gratuit.** Cu atît mai bine dacă prin d.Willer , **partidul maghiar se declară solidar în privința atitudinii loiale** a minorității maghiare **față de statul român** , și nu numai eu, ci cu toții trebuie să le fim recunoscători. "

-Pompiliu Ioanițescu : "Numai să fie sinceri ."

-Vaida : " Ca să fie sinceri, d-lor deputați, trebuie ca în primul rînd **noi să ne dăm silința ca d-nealor să se simtă mulțumiți , să nu aibă nici un gravamen.**

[.....] Dar ...

Vaida / 2 sept.'32

▣ Ardeleni-Regăteni

[LD Atenție ! Este pentru prima oară când în limbajul lui Vaida

apar **nuanțe xenofobe, de natură rasistă și economică,**

pe care le plasează ca **argument al neunirii PNR cu PNL !**

Bine-nțeleș, el nu nu extinde această "judecată " , și la situația din Ardeal !]

-Gh.Brătianu : " Dvs ați amintit de relieful de pe statuia lui Ion Brătianu .

Este adevărat că acolo lipsește ceva : lipsește o inscripție care să amintească sentimentele pe care încă de la 1859 , **Ion Brătianu le-a arătat Românilor din Ardeal.**"

(aplauze la PNL)

- **Vaida :** " Die Brătianu, de când eram copil , eu am început să pricep, în casa părintească și a moșului meu, că două nume erau pomenite , două figuri mari erau sărbătorite , afară de **Regele Carol**, prin tablourile cu Plevna, cu trecerea podului la Calafat și cu toate celelate :era bunicul dtale, **Ion Brătianu și Kogălniceanu.** " [.....]

Dar dați-mi voie, după România Mare , am făcut o altă experiență.

Studiind situația din țară , am văzut că **a fost o întrelăsare** , nu vreau să zic cu premeditare , dar o întrelăsare catastrofală pentru această țară.

Fiindcă, pe de o parte , **se vorbea de unirea națiunii** , de altă parte ,

pregătirile nu s-au făcut , iar în ce privește **poporul de aici , de baștină,**

a fost **copleșit de elemente eterogene** , de **elemente neautohtone...**

-Voce : Țigani !

-Vaida :**de elemente neromâne** , datorită **înlesnirii pe care le-a făcut-o Partidul**

Liberal „Așa încît , **noi, Ardelenii**, cînd am trecut aici ,

cu sentimentul că **noi trebuie să mergem alături** cu Partidul Liberal,

dată fiind evoluția noastră cu desăvîrșire democratică și legătura noastră sufletească ,

și de sînge, și de interese de comunitate desăvîrșită , cu țăraranii de la noi,

am ajuns să mergem în contra liberalilor , luînd asupra noastră toate persecuțiile ,

împreună **cu Partidul Țărănesc , cu care am fuzionat** " (aplauze prelungite la PNȚ)

Al.Vaida / 2 sept.'32

46.) Hegedus Nandor (PNM) , intervenție // modificări la legea administrativă // ,

3 sept.'32

(DAD, MO 22, șed. 3 sept.'32, p 635-641)

[LD : Cras naționalism, exclusivism maghiar ! atenție la etichetarea de "**rengați** "

dată de maghiari , **conaționalilor lor din... partidele românești !**]

-Hegedus : Este **caracteristic pentru mentalitatea tuturor guvernelor românești** ca,

mai ales **în secuime**, să numească în Comisiile locale judetene , "**minoritari** " din

partidul lor ,nu din partidul Maghiar . Sunt astfel înlăturați , nejustificat , bărbați

destoinici cinstiști...

-Virgil Solomon : Îi cere să fie onest. **Partidul Maghiar** , în tratativele pentru cartel cu

PNȚ, **a refuzat minoritarii din partidele respective** , condiționînd lista PNȚ numai

cu candidați români, de religie greco-catolică [?!?]

Drept dovadă ,se pot consulta listele propuse de PNȚ (ex. la Odorhei , numai minoritari)

Dar Partidul Maghiar vrea monopolul de partid .

Francisc Laar : " Ați pus pe liste nu români , ci **rengați maghiari** [?!?]

-I.Willer : Niciodată nu am fost contra colaborării cu românii cinstiți, de sînge ,

ci... contra rengaților , [?!?] care nici dvs. nu vă fac onaore .

-Hegedus : **Această situație și disproporție** este nu numai în secuime , ci **și în Ardeal**

(la Cluj, Oradea, Timișoara, Arad, Tg.Mureș, Zalău, Satu Mare, Brașov)

unde **foarte puțini** și foarte rar dintre **minoritari sunt în Consiliile de administrație**

locale. Ori , **d.Vaida -Voevod**, care a avut cuvînt hotărîtor la redactarea **Rezoluției de la**

Alba Iulia, și a iscălit și **Convenția de pace privind statutul minorităților ...** știe că nu

acesta a fost spiritul lor. Își pune **mare nădejde în guvernul Vaida că va satisface**

doleanțele îndreptățite (administrație, limbă) ,ale populației majoritare numerice , în

alegerile comunale , în consiliul de administrație .

-Armd.Călinescu (Subsecretar de stat Interne) : răspunde, explică, exemplifică...

Hegedus Nandor / 3 sept.'32

47) **Marcu Ilief (PNT-bulgar) , Comunicare : Bulgarii din Cadrilater , 21 sept.'32**

(DAD, MO 31, șed. Din 21 sept.'32, p. 1062-1063)

[LD : Iată consecințele transferului de ură PNL-PNT ... asupra minorităților !

Dar iată și - poate ! - și greșelile politicii românești în Dobrogea Nouă !

Clasa politică românească nu a avut capacitatea să administreze această complexitate etno-istorică...

pierzînd ceea ce a cucerit prin vitejie armată și inteligență diplomatică

Să nu mire pe nimeni ce s-a întîmplat în ... 1940 !]

Presa liberală ducistă , mai ales "Viitorul și " Universul " " , duc **o campanie de ponegire a populației bulgare din Cadrilater** , contra conducătorilor săi , folosind insulte grave , calificîndu-l de "comitagii " , "iredentiști " , "criminali " .

Această presă (prin corespondenții locali) , **ne ține răspunzători de toate omorurile și fărădelegile din zonă**. Deoarece **populația bulgară din Dobrogea Nouă s-a pronunțat constant pentru PNT** [, respingînd **politica de jaf și de crimă a PNL** ... este supusă unui **tratament neomenesc de către "rămășițele liberale "** **din Cadrilater**. [!?!]

/ **Coloniștii macedoneni** , îndemnați de cîțiva politicieni de carieră , **se năpustesc asupra băștinașilor și le jefuesc recolta** . Ies **bătăi, încăerări grave** (dă ex.)

/ **În casele băștinașilor locuiesc gratuit și forțat , coloniștii macedoneni** ,

proprietarii **bulgari fiind siliți să trăiască în grajduri** .

Băștinașul bulgar , amenințat cu alungarea în Bulgaria și izgonirea din casă , de pe pămînt.

/ **Populația bulgară și turcă a suportat cu bărbăție aceste fărădelegi, sperînd ca dreptatea se va instaura în Cadrilater** , dar **presa liberală întreține o campanie contra fruntașilor bulgari** , contra deputaților PNT-bulgar,

contra lui, sub orice pretexte (Ex.: conferința unui ofițer bulgar din și la Varna - 14 aug.'32 - influențat de curentele extremiste , care a folosit termeni irevențioși la adresa României ... pentru care presa liberală face " complici "

... din PNT-bulgar care ar fi participat acolo...)

La ultima campanie **s-a alăturat și "Curentul "** (Șeicaru) , dar asta nu supără pentru că a fost greșit informat .) **Această campanie se datorește lui Duca** care, în discursul la Mesaj, a vorbit de acea "atmosferă " ce se creiază

[LD : **cîtă insolență, ce oribilă manevră ! Să fie la insprația PNT ? Pfu !]**

La 29 aug. , în com. **Alfatar** , sub pretext de cercetări, cca **50 de bulgari** au fost bătuți de jandarmi ... după un atac făcut de niște "**borfași macedoneni** "

ca să creeze "atmosferă " în aceste condiții, **mișcarea pentru apropierea româno-bulgară** , nu poate avea succes .

Susțin și afirm că populația bulgară din Dobrogea Nouă este loială, cinstită și muncitoare , respectă legile și interesele țării .

" Pentru a lămuri , cerem :

1. De a se stabili situația reală în Cadrilater .

2. Să se aplice legea alarmismului , în contra presei tendențioase "

Marcu Ilief / 21 sept.'32

48.) **V. Rădulescu (raportor) , discurs-concluzie mesaj, 1 sept.'32**

49.) **Victor Papacostea (PNL-georgist). Interpelare : declarațiile lui Șt. Pencoff , 2 sept '32 Replică -lămuriri : Ștefan Pencof (cartelat cu PNT)**

("Dimineața " , 4 sept.'32)

-**V. Papacostea** aduce la cunoștința Camerei că în **ziarul "La Bulgarie "** de la Sofia, a apărut textul unei **interpelări** pe care **Pencoff** (deputat național-țărănist de Durostor) **ar fi ținut-o în Cameră**. Papacostea a căutat în arhiva Camerei și la " Monitorul Oficial " și nu a găsit acest text. Numai ziarul "**Dimineața**" a publicat textul unei asemenea comunicări, dar ... **el nu seamănă cu textul apărut în Bulgaria** , care este " plin de necuviințe la adresa poporului românesc "

" **Ce interese servește d. Pencoff** publicînd în ziarele din Bulgaria **texte atîtătoare în contra românilor din Cadrilater ?**

[.....]

-V.Papacostea : ... am căutat să văd dacă s-a ținut această interpelare în care **noi suntem grav înjurați și amenințați** , și o parte a poporului român [aromânii, macedonenii] **acuzată colectiv de criminalitate** .

Nu există la nici o arhivă.Și atunci vă întreb pe dvs. ce interes are un parlamentar român să trimită- cum se întreabă cel care mi-a trimis ziarul din Bulgaria - ce interes are să publice în presa statului bulgar , preținse interpelări și comunicări , care nu există ?

"Șovinismul îmi repugnă ori de unde ar veni el , și dacă am făcut aceste observațiuni ,este pentru că **mă tem ca acțiunea iritantă** pe care d.deputat Pencoff o desfășoară ,să nu trezească din nou , ecoul **tulburărilor care acum doi-trei ani au tulburat populația Cadrilaterului "** (aplauze PNL-2)

- Sandu Carp (PNȚ , Cadrilater) : **Comunicare era comună** (Carp-Pencoff) În ziua când trebuia ținută,el, Carp, lipsea. A ținut-o Pencof .

Cuprindea probleme ce priveau Cadrilaterul.Nu erau jigniți macedonenii, dimpotrivă ! Este o mândrie pentru un bulgar - ca **Pencof** -

că **a apărat pe coloniștii macedoneni** (în Parlament și în Conferința administrativă ținută de Mihalache)

În realitate , d.**Victor Papacostea este "instrumentul altora "** , a lui **Tașcu Pucerea** ,care **"terorizează o regiune întreagă "** Am să aduc la lumină "chestiunea **bandelor de comitații "** ,ca să vedeți cine sunt " adevărații comitații " (proteste vehemente la PNL-2)

Rog Camera să-mi permită să dezvălui misterele bandelor de comitații " (aplauze la PNȚ)

- V.Papacostea : vrea să răspundă....

Deputații majoritari , supărați din cauza atitudinii prea vehemente a georgiștilor, nu vor să-l lase să vorbească.Este un zgomot infernal.

În acest moment intră în Cameră... Pencof.

-Șt.Pencof : este bolnav de 3 săptămîni și habar nu are de ziarul bulgăresc ; este mirat de acuzarea de iredentism care i se aduce. A auzit că "Universul " și "Viitorul " îl atacă de vreo 2 luni.. dar el n-a citit nimic ; **"În Bulgaria noi suntem tratați ca trădători** , iar **aici ca iredentiști [...]** **aici mi se aruncă de adversarii politici acuzația de conducător al iridentei bulgare "**

"Noi suntem singura minoritate care nu ne-am plîns în străinătate , ascultînd totdeauna sfaturile cari ni s-au dat de toate partidele "(aplauze la PNȚ)

-Pompiliu Ioanițescu : **"Să nu vă faceți partid minoritar niciodată ! "** [!?!]

-Șt.Pencof : "Cu toate acestea, **constatăm cu regret că, în loc să fim tratați ca niște cetățeni** , cari **cu nimic nu au jignit, nici sentimentul național românesc, nici interesele superioare de stat ale României** .[...]

Populația băștinașă din Dobrogea , care **a suportat colonizarea pe spinarea ei** , fără să spună nimic, care **a găzduit și găzduște pe coloniștii români de 8 ani de zile**[1926] , **a suportat acest lucru în tăcere**, iar noi nu am discutat asupra acestei chestiuni prea mult, pentru ca ea **să nu se speculeze în străinătate** . [...] Cu toate că **nu este an** , în care să nu dăm **cîte o jertfă nevinovată** , fără ca cineva să fie de vină , ci numai **situațiunea care s-a creat acolo** , cu toate astea **noi tăcem și suntem învinuiți "**

-Al.Ionescu : Nu ați tăcut întodeaua !

-Șt.Cicio-Pop : Dle Ionescu, nu aveți dreptul să suspectați pe nimeni ..

-Șt.Pencof : " **Noi ne-am creat un drum** , nu la împlinire , și prin faptul că **nu ne-am constituit în partid minoritar** , **unii** au socotit aceasta ca **o slăbiciune** , **alții** au crezut că am făcut-o din **motive de oportunitate**

Nici una , nici alta , nu este adevărat ._Dar, fiindcă noi am trăit în Dobrogea un regim de parlamentarism politic, sub statul bulgar, la anexarea României, după multe discuțiuni , am crezut că este foarte greu ca toată lumea să fie convinsă la aceeași idee , și de aceea **ne-am împrăștiat în toate partidele** , fiecare cu convingerile lui ; **unii** mergeau mai **la stînga**, alții mai **la dreapta** (aplauze la PNȚ) , **crezînd**, ba chiar fiind convinși , că fracturile vremelnice vor trece , iar noi, **înregimentați fiind în partidele românești** , vom reuși să facem **să se acorde minorității bulgare din Dobrogea - Nouă , drepturile** care credem că i se cuvin.

Cu toate acestea, mereu **suntem făcuți răspunzători de activitatea anumitor societăți sau grupuri iredentiste din Bulgaria**. Nu pot pricepe această învinuire .Cum pot eu să fiu făcut responsabil de o anume demonstrație iredentistă de la Varna ? Și cum pot să fiu

făcut eu responsabil de ceea ce se publică în presa bulgară ?

Pentru ca eu sau colegii mei să fim făcuți responsabili de ceea ce scrie presa bulgară , ar trebui să știm ce se scrie în această presă și ar trebui să putem să o influențăm.Ori, cum putem să facem lucrul acesta ?

-N.Constantinescu -Bordeni (PNL-2) : "Desmințiți și am terminat "

-Pencof : a cerut ziarul d.lui Papacostea . Dacă este așa , el desminte imediat ! [apaluze la pNT] [.....]

-V.Papacostea : Respinge acuzarea că este instrumentul lui Pucerea [PNL-1 ?] , dimpotrivă ... este adversar " În această privință **te înșeli, dle Carp Sandu**, căci **politica pe care am făcut-o eu în Cadrilater , dovedește tocmai contrariul ,** și însuși faptul că **eu conduc o revistă de studii istorice ,** în coloanele căreia își dau întâlnire **învățații din diferite state balcanice** și corespondența pe care eu o întrețin cu oamenii de știință de prin aceste state , **denotă că am un câmp de activitate în care mă întâlnesc cu oamenii de altă naționalitate**, există **un câmp în care îmi unesc și puterile de muncă cu ale lor**, și deci, **pregătesc pe planul acesta al intelectualității , veriga adevăratelor legături de frățietate** , care trebuie să domnească între popoare (apaluze la pNL-2) ... căci trebuie să recunoașteți acest adevăr , că **adeseori , intelectualii și fruntașii sunt cei care învrăjbesc. "** Mergeți și vedeți **poporul bulgar din Cadrilater**, **cît este de refractar politicii iredentiste** , pe care încearcă acolo **domnii aceia care-și zic < grup parlamentar bulgar >** , cînd este știut că **își datorește existența lor aici , numai și numai Partidului Național Tărănesc . "**

Mergeți și veți vedea acolo , **în Cadrilater** , cît de **refractar este țaranul bulgar politicii de agitație și de iritație iredentistă**.Ați auzit cu toții că **exponentul acestei politici Toșeff**, omul care a mers la **Liqa Națiunilor** ,

a căzut de două ori la rînd , iar anul acesta a sîrșit prin a nu-și mai pune candidatura .

Aceasta este dovada peremptorie **a aceluși bun simț , a aceluși realism înțelept, care înobilează poporul bulgar** , în rîndul căruia am prietenii reale "

Eu am rugat pe d.Pencof să desminte...

-Șt.Pencof : Am desmințit .

-Papacostea : ... și să ne arate : **de ce** nu s-a publicat în M.O ? ; **de ce** nu se află la arhivă ? :**de ce** nu este recută la sumar ? ;

A ținut această Comunicare ? **Unde ? Cînd ? De ce** se laudă în presa bulgară cu o acțiune pe care nu a făcut-o ?

-Șt.Cicio -Pop : " **Declar incidentul închis "**

Papacostea - Pencoff / 2 sept'32

50.) **Victor Papacostea (PNL-georgist) , Comunicare** : Turcii , 7 oct.'32 '32

Răspunde : **D.Gusti** , 8 oct.

(DAD, MO . 46, 7 oct.'32 , p. 1818)

(DAD, MO 47, 8 oct.'32, p 1890)

" O întregă populație a acestei țări , **minoritatea turcă**, în numele căreia am cerut să se aplice articolul din Consituție care le dă **dreptul de a avea un reprezentant în Senat** .

A cerut acest lucru acum o lună și jumătate ; a indicat și soluții pe care le-a cercetat cu juriști de frunte , soluții ce au primit aprobarea unor organe ala Ministerului Cultelor.

Să se dea satisfacție acestei populații " atît de vrednică și de loială " ,

care **așteaptă de 10 ani** înfăptuirea acestui deziderat (apaluze la pNL-2)

-P.C.Andrei (subsecretar de stat la minister Instrucție și Culte) :

Așteptarea d-lui Papacostea va fi satisfăcută mîine de d. ministru **Gusti va răspunde** .-----

-D.Gusti : Potrivit **art. 52 din Legea electorală și art.72 din Constituție** (aliniat b) care statuiază **capii confesiunilor recunoscute** care reprezintă un număr de **peste 200.000 de credincioși**,

precum **și reprezentantul superior religios al musulmanilor** din Regat.

/ La noi, **musulmanii** nu sunt decît ... **100 -150-000** .Cutoate acestea, **noi vrem să fie reprezentați în Senat** , deoarece **este o populație pașnică, loială**.

/ La noi, populația **musulmană din Caliacra și Durostor**, se călăuzește după

Regulamentul de dinainte de 1913,aprobata de **guvenul bulgar . Se lucrează acum la Regulamentul cultului musulman unificat**, pe țară,

și atunci **se va alege șeful cultului , inclusiv în Senat . "** (aplauze unanime)

51.) Lotar Rădăceanu (PSD) , interpelare : Ucrainenii , 3 oct.'32

(DAD, MO 42, șed. din 3 oct.'32, p. 1615-1616)

În numele fracțiunii parlamentare a PSD, ca reprezentanți ai unor judete cu populație ucraineană compactă, aduce la cunoștință revendicările naționale culturale.

Toate minoritățile încă nu au obținut drepturile firești de a se instrui , judeca și administra în limba proprie .

Dar

Din toate p.d.v. , populația ucraineană are "o situație excepțională "[....] este supusă regimului cel mai defavorabil , dintre toate minoritățile .

"Nu există în România absolut nici un așezământ școlar, național -cultural, fie public , fie particular, cu I. ucraineană .În timp ce ucrainenii, sub austrieci, aveau 199 școli primare și numeroase școli secundare ; în timp ce ucrainenii au obținut, prin revoluția de la 1917 , în Basarabia, drepturile lor național-culturale nesocotite de autocrația țaristă , astăzi , nici una dintre școli nu mai există , în vădită contradicție cu Constituția , cu Tratatul de pace .

Singura concesie , sub guvenul PNȚ (1929) : 6 ore de I. ucraineană săptăminal, în școlile primare din regiunile cu pop. ucraineană .Dar dispoziția nu a fost aplicată ; a fost sabotată de Revizoratele școlare.

"Poporul român , compus din muncitori și țărani , nu are nici interesul nici voința de a răpi masselor muncitoare minoritare - cu care conlocuiește , cu care împărtășește durerile lui și se află în aceeași situație de exploatare-
dreptul la școală națională și întrebuințarea limbei lor de stat."

Mai ales , masele românești din noile provincii care au cunoscut , în trecut , această discriminare .**Cere ca de urgență** Guvernul să ia măsuri pentru a face **dreptate unei populații nedreptățite** , conform cerințelor unui regim democratic .Să se rezolve **situația populației ucrainene** , prin :

1. Introducerea limbei de predare ucrainene în înv.primar , în toate comunele lor .
2. Înființarea de școli secundare , profesionale, agricole, în I. ucraineană .
3. Înființarea de secții ucrainene la școlile normale , pentru instruirea corpului didactic ;
4. Legiferarea dreptului de folosire a I. ucrainene în justiție și administrație (în cadrul legii generale pentru minorități)

PSD înțelege astfel, să lupte pentru întronarea unui regim cu adevărat democratic.
Lot.Rădăceanu / 3 oct.'32

52.) **Legea ptr. prelungirea termenului de înscriere ulterioară**

în listele de naționalitate română , 8 oct.'32

(DAD, MO 47, șed. din 8 oct.'32, p. 1892- 1905 ...)

[LD : Dincolo de orice considerații de ordin politic, dincolo de acțiunile deliberat ostile ale minoritarilor,

faptul că **guvernele românești nu au avut voința și capacitatea de a rezolva regimul minorităților**, este o mare eroare, o gravă greșală, politică, psihologică, culturală și națională. Sigur că este vorba de **anume mentalități**, și la unii și la alții ; sigur că existau **situații confuze**, încalcate , cerînd repararea și echilibrarea situației defavorabile romnilor , moștenite de la regimurile opresoare din trecut ; sigur, sigur... Dar ...să amii acest lucru , succesiv, pînă în 1939 !]

Mihai Popovici (ministr. Just) **Virgil Grossu** (Raportor)

[Legea era de fapt... o prelungire de termen !

Studiaz-o cu atenție pentru că de la această lege s-au tras multe !]

a) **M.Landau** / 8 oct.'32

▫ **Legea naționalității(p. 1892-1905)**

[LD : evreii voiau cetățenie română pentru oricine ... avea dovadă de domiciliu la 1919 ! Ori , se știe, că în timpul războiului , a revoluțiilor din Rusia , din Ungaria etc etc veniseră în România valuri, valuri de refugiați evrei. 1919 i-a găsit aici, cu "domiciliu " ...

Trebuia să li se acorde naționalitatea română ?]

Asemenea lege de "prelungire" **nu rezolvă problema**, deoarece legea [1924] are **greșeli fundamentale** .

Legea din 1924, "este în contradicție cu dreptul ginților , cu tratatele de pace și cu **Legea din 20 sept. 1920** (care ratifica Convenția de la Paris , din 9 dec.1919) , precum și **Tratatul de la Saint- Germain** .

Argumentează :

-Potrivit drepturilor ginților, **toți locuitorii unui teritoriu anexat**, dobândesc **ipso jure cetățenia statului nou**.

-Convenția de la Paris - "Tratatul de protecție al minorităților " - vorbesc de **domiciliu [?] , nu de indigenat** .

-Tratatul de la Trianon și Saint Germain **au luat sub protecție** și acele **persoane care**, la ratificare, **nu locuiau în țară [?]** , recunoscând și "**indigenatul** "

(identificat cu acel "Heimatsrecht" din legile austriacă și maghiară)

-**Transformarea naționalității austriace , ruse și ungare în română**,

s-a făcut automat, pe baza dreptului public internațional, **la alipirea teritoriilor la România**. S-au făcut **concesii reciproce**, pentru **optarea într-un an** și România a promis ... acceptarea .

-**Legea din 24 febr. 1924** , **nu a ținut cont de aceste considerații istorice** și a **impus "indigenatul "** ca singură condiție pentru obținerea **naționalității române**.

Legea din 1924 , **jigneste dreptul popoarelor , tratatele de pace, legile umanității**, transformând în "**heimatloși** " **oameni ce fuseseră cetățeni** , se bucuraseră de toate drepturile , iar acum trăesc sub amenințarea expulzării.

-În 1929-1930, **PNT a promis că va modifica legea** , și a anunțat-o și într-un Mesaj Regal.

-Pînă acum , **nici un guvern român nu s-a decis** " să pună degetul pe rană " , și să admită schimbarea unui singur paragraf : **să admită și domiciliul**.

Noi asta dorim .La 12 sept. am depus un Proiect în acest sens.

DI ministru să-l ia în considerare . De asta va depinde votul.

b) Gaspar Muth / 8 oct.'32

▣ Legea naționalității .

Există **3 categorii de cetățeni de drept, neînregistrați în listele de naționalitate** :

1. **Absenții** , care nu au cerut încă . Pentru ei, legea este binevenită, natural, echitabil.

2. **Neglijaiii, nedreptății**, cetățeni români de drept,. neînscrisi în liste din vina unor funcționari Există comune întregi netrecute pe liste (ex com. Batarci , Satu Mare) Pentru ei, nu se aduce nici o soluție.

3. **Neconfirmaiii** care, pe baza art.67din lege, au făcut cerere dar nu au fost confirmați. La ministerul Justiției sunt asemenea ... 12.000 cereri.

-**M.Popovici** (ministr.Just) : S-au rezolvat 15.000 cereri.Mai sunt 1.200.

-**Muth** : Cererile au fost trimise de 5 ani ! Procedură greoaie .

Este o domnișoară care pune ștampila...

-**M.Popovici** : Mă mir că d-tavorbești așa de nesperios! Rezolvarea nu o face o domnișoară , ci o Comisie !

-**Muth** : Știu de Comisie .Dar probabil numai ca să încaseze niște jetoane ! (proteste la pNT)

-**D.luca** : Se poate să vorbiți așa ?

-**Muth** : De ce aveți nevoie de o comisie ?

Nu e de mirare că aveți un buget dezechilibrat ! (proteste, zgomot...)

Voi face un amendament pentru descentralizarea lucrărilor...

Altfel, nici în10 ani nu se termină.

/ Problema **reemigrării românilor din America** ,frământă pe **românii din Ardeal și Banat**. Sunt **mii de familii , care au emigrat în America** , de unde revin , ca **indivizi valoroși, cu avere agonisită**. În loc să-l primim cu brațele deschise, că s-au întors din iubire de patrie, **noi le facem șicane , refuzându-le naturalizarea, șicanându-i, șantajându-i** Am făcut un amendament care **să li se permită naturalizarea , fără să aștepte 10 ani !**

/ Prin art. 8 al legii, **se acordă cetățenie : străinilor, utili națiunii române și străini căsătoriți cu românce** .(Numirea de româncă în sens cetățenesc, nu etnic)

Cu toate astea, la Comisie , se face distincție între românce " de sînge" și... "celelalte" ...

-M.Popovici : Foarte rău că se face o asemenea distincție ! Eu nu știu să se facă .
(aprobări PNȚ)

-dr.Haralab Vasiliu : "Trebuie să luăm exemplu de la de la statele mari , ca **America și Germania** , care iau măsuri excepționale , în favoarea consîngenilor lor

-Muth : Vă înșelați .Nici în SUA, nici în Germania , nu se iau aceste măsuri .

"Sunt unele tendințe ca ale lui Hitler , în Germania , și ale d-lui Stelescu aici, care au altă ideologie " (p. 1898)

c.) I.Willer / 8 oct.'32

▣ **Legea naționalității**

[După ce Popovici insistă că nu se modifică nimic din lege, că este doar o prelungire ...
Interesant și misterios pentru mine este atitudinea lui Willer față de Popovici , pe care-l laudă...]

- **I:Mirescu** : "Noi cerem revenirea la Legea din 1920 "

- **Popovici** . dar acum nu asta este în discuție .

- **Willer** : eurog să fiu lăsat să discut despre lege ...

- **Popovici** :Nu mă pot opune, Regulamentul vă dă dreptul... (ilaritate)

- **Willer** : Dacă veți veni cu o altă lege, veți ști ce importantă este pentru minorități...

Izvoare legislative : Tratatul asupra minorităților (Paris, 9 dec.1919) și

Legea din 1924.

Este natural ca legea noastră să se supună Tratatului din 1919 , pe care statul român s-a obligat să-l respecte.

Art. 2-8 stipulează ca aceste prevederi să fie tratate **ca legi fundamentale** ...

S-a respectat acest angajament de către România ? Nu! .De aceea amînarea legii este un paliativ. (dă exemple de respingeri)

Roagă să se rezolve cererile (peste 40.000 !)

Cu toate acestea, **P.Maghiar va vota legea ,**

din respect pentru ministrul Popovici,

căruia îi cunoaște mentalitatea, concepțiile ...

d.) Solomon Rozenberg -Basarabia / 8 oct.'32

▣ **Legea naționalității.**

(p. 1901-1903)

[LD : interesant ! Nu am știut asta ...

el spune că legea interesează nu numai minoritățile, ci ... pe **țărani moldoveni.**]

Chiar dacă este o chestiune "minoritară" , ea nu trebuie rezolvată pe baza tratatelor internaționale... ci printr-o **politică cuminte și înțeleaptă din partea statului,** tinzînd **să apropie, nu să depărteze pe minoritari, ca să nu aibă tendințe iredentiste .**

-M.Popovici : "Țara Romnească și-a ținut totdeauna angajamentele pe care le-a luat prin tratatele internaționale . Aceste angajamente au fost totdeauna respectate de

România .Tot așa le va respecta și de azi înainte (aplauze la pNȚ) Pentru noi însă, în chestiunea de față ,**nu sunt atît de mult hotărîtoare tratatele internaționale** ,

căci **unirea României nu s-a făcut pe baza tratatelor internaționale**

(aplauze la pNȚ)**Unirea Românilor** s-a făcut -cel puțin de către Ardeal - pe baza

hotărîrilor de la Alba Iulia ,la 1 decembrie 1918 . (aplauze la pNȚ)

Hotărîrile acestea sunt < **Magna Charta** > **a noastră,**

hotărîri care **au fost adoptate și de partidul nostru,** național-țărănesc. "

- Rozenberg : **În Basarabia, toată populația minoritară are statut de "Heimattos"**
"Locuitorii minoritari nu au patrie "

Cum ei nu au recunoscut Rusia Sovietică, au tot interesul să devină cetățeni români, și să fie loiali statului român .Ori :

/ Mulți copii sunt scoși din școli - pentru că nu au naționalitate ;

/ învățători scoși din posturi , pentru că " " " "

/ văduve care nu primesc pensia , " " " "

Articolul 56 din Lege a dat **dreptul de cetățenie** tuturor celor aflați în provinciile alipite, după război .

Dar :

/ Este la latitudinea organelor administrative ;

/ Primarii, pînă în 1928, nu au trecut pe Liste , pe cei din PNTJ ;

/ În Basarabia sunt oameni cu funcții în stat , care nu au cetățenia !

-VAPrelipceanu (LANC) : **De ce nu cereți revizuirea celor care au obținut cetățenia cu acte false, pe baza hirtilor eliberate de Rabin ?**

-Rozenberg : **Eu tocmai cer revizuirea tuturor .**

Sunt mulți cei ce au obținut cetățenia, fără drept ; ș alții cu drept, nu au obținut .

Dar ...pentru că PNTJ a promis că va veni cu o lege nouă, va vota această lege.

e.) Michel Weissman / 8 oct.'32

▣ **Legea naționalității .**

-Weissman : Legea se referă la cetățenii din provinciile unite .

Dar ... **cei din Vechiul Regat au avut la dispoziție doar 2 luni** (Decretul din 26 mai 1919) ...și erau în armată ... **Cere amînare și pentru ei .**

-VTPrelipceanu : Au dezertat !

-Weissman : Dta unde ai făcut armata ?

- **M.Stelescu** : Este invalid de război .Să-ți fie rușine obrazului ! Trădătorilor !

Nerușinaților ! Apărați onoarea noastră , dle președinte !

f.) N.Moscăuțeanu - Basarabia / 8 oct.'32

▣ **Legea naționalității**

La noi în Basarabia , cca 16.000 de tineri, au optat inițial pentru altă cetățenie ... ca să scape de armată !

Între 1918-1925, mulți tineri, rău sfătuiți, pentru a scăpa de armată , se duceau la **Consulatul rus sau ucrainean** (al Romanovilor !) și **căpătau pașapoarte , inaugurînd astfel o procedură de opțiune ! Ei au pierdut cetățenia română** , aveau 18-21 ani , nu erau încă majori...

/ **Propune să se revizuiască aceste opțiuni** , acești tineri vor să facă acum armata , au fost speculați de aceste ambasade și Siguranță , dădeau 5.000 de lei... pe pașaport.

g.) M.Stelescu / 8 oct.'32

[LD fără xerox.Reconstituire din fișe. Prilej de dezvoltare a doctrinei și programului

G-de F : naționalism , xenofobie, antisemitism . Invocare și citate din autori naționaliști , cu accent pe contemporani : Hitler , fasciștii .]

▣ **Legea**

Proiectul de lege îmi sugerează dictonul latin <dura lex, sed lex >

<lege aspră , dar lege > .

Constat că **legea "nu este nici aspră "** - pentru că nu se aplică ;

și "**nu este lege "** - pentru că se modifică din 2 în 2 ani.

Aceasta **este foarte rău** , mai ales în cazul acestei legi, care **are importanță** pentru statul nostru în privința **configurației geografice și etnice**.

-M.Popovici (ministr. de Just) : Nu se atinge de geografie !

- **M.Stelescu** : Vorbeam de hotarele ce ne despart de țări cu totul dușmane

-DRIoanițescu (Ministr.Muncii) : dl Stelescu deși este agresiv, este scurt.

-M.Stelescu : la această lege voi fi mai lung.

-DRIoanițescu : Să fii mai scurt, face o impresie mai bună

-D.luca : ia lecții de la DRI , care este scurt întotdeauna (ilaritate)

-M.Stelescu : **Legea asta este importantă și, dacă am fi făcut-o la timp, nu aveam nevoie nici de Conversiune, nici de altele, căci "am fi oprit intrarea anumitor elemente străine în țară, și nu am fi avut cămătăria care să speculeze pe țărani "** . (p. 1896) [-----Minorități -----]

-P.Firică : "Dta știi că în Basarabia , sunt mulți moldoveni -români , sate întregi, care au rămas **fără naționalitate română ?"**

-M.Stelescu : Sunt de acord că sunt mulți români în Basarabia și în Banatul dinspre Serbia .Legea naționalității nu pune, însă, stavilă străinilor , din moment ce acordă " naționalitate română "și celor ...absenți de la domiciliu .

Aveți o anume "curtuazie electorală " ...

[-----Evreii , Comuniștii -----]

Legea aceasta și altele, nu o pot admite , pentru că înseamnă :

- dominarea străinismului la orașe ;
- dominarea străinismului în pătura intelectuală ;
- "numerus clausus" aplicat românilor (prin taxele mari)

M.Stelescu / 8 oct.'32

▣ Stat național unitar.

A rămas surprins de afirmația ministrului Popovici la Senat (răspuns lui Binder) care vorbea de o altă lege , ce se va face , <în interesul statului român de azi . >

" Noi avem un stat național de ieri, de azi, de mâine ? Nu.

Statul național a fost același , este același și rămîne același.

Eu cred că nu trebuie să readucem iarăși povestea cuvintelor din

Mesajul guvernului de anul trecut

[Iorga] , cu <popoarele din România Mare >

-M. Popovici : Mi se pare că este tocmai contrariul.

-M.Stelescu : Eu aduc multumiri d-lui ministru de justiție pentru pasajul în care a răspuns lui Bender că se opune la lărgirea mai mult a acestui articol , în sensul că oricine poate obține cetățenia română dacă îndeplinește condițiile Tratatului de pace

-I.Hudiță (PT-Lupu) : Foarte bine ! Mă mir că mai încerci să pledezi o cauză pierdută

-M.Stelescu : " Nu pledez o cauză pierdută ! Am spus că este părerea dvs., ceea ce nu înseamnă că este părerea țării sau a interesului național. " (p. 1896)

[----- Minorități -----] La orașe, noi **suntem "majorați " de străini ;**

Din **18 milioane de locuitori**, minoritarii dau un procent infim ,

dar ... " **nu țărani de la țară**, de la coarnele plugului, conduc țara aceasta. Nu țăranul

este element diriguitor. **În majoritatea noastră**, a românilor, avem **o minoritate**

intelectuală , o minoritate a micii burghezii , o minoritate română ,

care este majorată -în adevăratul sens al cuvîntului .- **de străini.**

(dă ex. care ilustrează afirmația) [-----Minorități -----]

"Ce este o națiune ? : "este un **bloc granitic** , compus dintr-un număr de oameni al cărui **suflet bate la unison** ,

cari descind din **aceeași rasă**, vorbesc **aceeași limbă** și se închină la **acealși altar.** "

Invocă celebrul vers al lui Manzini :

< unită prin arme, prin limbă, prin altar , prin amintiri , sînge și inimă . >

" Eu înțeleg ca **națiunea română " să nu fie altoită " de elemente străine,**

cari ne pot vicia acest sînge tînăr și viguros, cari ne pot vicia obiceiurile, credința, cinstea , atitudinea demnă și recunoscută în decursul veacurilor."(p. 1897)

M.Stelescu / 8 oct.'32

▣ Minoritățile - " cetățenia "

"Atitudinea față de minorități este **punctul nostru vulnerabil.**

Noi nu suntem și eu **nu sunt minoritarofag cu minoritarii din țaranoastră**,

înțelegem să le dăm ospitalitate , înțelegem să-i primim în familia noastră, pe baza legilor ce facem ; **însă** înțelegem , în același timp, ca minoritarii să fie leali, și nu primim decît pe aceia care reprezintă un element de ordine , iar nu un element de pericol, pentru națiunea noastră."La orașe, noi **suntem "majorați " de străini ;**

din 18 milioane de locuitori, minoritarii dau un procent infim ,

dar ... " **nu țărani de la țară**, de la coarnele plugului, conduc țara aceasta.

Nu țăranul este element diriguitor.

În majoritatea noastră, a românilor, avem **o minoritate intelectuală ,**

o minoritate a micii burghezii , o minoritate română ,

care este majorată -în adevăratul sens al cuvîntului .- **de străini.**

(dă ex. care ilustrează afirmația)

Evreii

/ La facultate , unde este "pepiniera conducătorilor de mâine " , elementele străine ne majorază complet.La Universitatea din Iași , facult. de medicină ... sunt 382 români ,

243 jidovi .facult. de farmacie.....sunt 79 români , 322 de jidovi

Total 461 români , 631 jidovi

"Credeți-mă dlor, că **această deschidere largă a granițelor noastre** , sub forma

diferitelor legi, ne duce la un fel de colonizare a teritoriului nostru ,

ceea ce **art.3 din Constituție interzice "**

-Voce PNT : dvs sunteți împotriva legii acesteia ?

-**D.Man** (vicepreșed.) . Vorbiți la obiect
 -**M.Stelesc** : Nu este necesar să spun mereu "legea naționalității "
 -**D Ionescu** : Vă facem o concesie.Terminați cu încheierea .
 -**M.Stelesc** : Vă fac eu o concesie Am să ajung la încheiere !
Eu admit articolul cu termenul de prelungire pînă la 1932 ,
pentru " românii de origine etnică "
 -**Voce PNT** : " Analiza sîngelui ! " (ilaritate la pNT)
 -**Stelesc** : " Nu analiza sîngelui , sîngele nu are nimic de a face cu analiza juridică. "
 -**M.Landau** : " Nu cunoaște problema "
 -**M.Stelesc** : " Ce te amesteci ? Nu discut cu d-ta ! " [.....]
Comuniștii.
 - **Stelesc** : În Parlamentul Iorga au pătruns **4 deputați comuniști pe această " portită "**
a legii, trimiși de cine ? Nu puteți spune că de români ! Cu timpul, cu această lege,
vom avea nu 4 ci 40 de comuniști trimiși în Parlament .
 - **I.Mirescu** : Mizeria și sărăcia, dle !
 - **Stelesc** : Aceasta este părereadvș, a socialiștilor
 - **M.Weissman** (P:Evr.) : **Germania** este o națiune unitară și
are 70 deputați comuniști !
 -**Stelesc** : Eu știu că visul d-tale este să ajungem stat comunist,
ca în Rusia .
 -**M.Popovici** : "Eu cred mai mult în vitalitatea națiunii române , pentru ca să
 presupuicã am putea avea 40 de deputați comuniști " (aplauze la pNT)
 -**Stelesc** : De aceea nu trebuie să lãsăm să pătrundã anumite elemente străine ,
cu drept de vot, care aleg pe comuniști.
M.Stelesc / 8 oct.'32

▣ Ideologia rev.franceze

▣ Ideologia hitleristã

De la 1789 [revoluțiafrancezã !] se tot strigã **drepturi , drepturi, drepturi !** <Liga
 drepturilor omului > strigã și ea [...] Dar **în fața acestor < drepturi > ,**
 trebuie **sã se ridice <datoria > ,** trebuie să aveți și datorii !
 - **Voce** : Nu sunteți la lege !
 - **Stelesc** : " Sunt la lege, așa cum o văd eu , lege de apãrare a nației române "
 - **I.Hudiță** (PT) : "Teorii valabile pentru prima jumãtate a sec. XIX !"
 - **Stelesc** : "Priviți și în alte țãri , care se ridicã șã-și apre ființa neamului ...
 - **Hudiță** : **Italia !**
 - **Stelesc** : " Nu Italia , **Germania ! Hitler a spus :**
< dau o pîne străinului , dar numai atunci
cînd va rămîne ceva peste pîinea germanului .>
 -**Pavel Pavel** : "Este o teorie nouã !"
 - **Stelesc** : Nu este nouã.Dacă dta ai avea puținã idee de ideologia fascistã ,
ai vedea cã ideea aceasta de datorie , există acolo "
 - **Voce PNT** : Aveți vise fasciste ?
 - **Stelesc** : "Visul meu este ca această Românie , pe care au apãrat-o strãmoșii
noștri, cu prețul sîngelui lor, sã fie numai a românilor. "
 - **Michel Landau** : "Dta n-ai apãrat-o , eu am apãrat-o , am fost și mi-am frînt mîna "
 - **Pavel Pavel** : (vrea să întreprupã)
 - **Stelesc** : Dle Pavel , dta care ai fost la mitingul comunist, mai vorbești ?
 - **Pavel Pavel** : Da, am fost !
 - **Stelesc** : " Îmi pare bine cã recunoști și declari în Camerã.
 Rog presa și stenografii să noteze. "
 - **Preot Man** : Dle orator, te rog să rămii în chestie, nu vă mai întreprupeți.
 - **Stelesc** : "Atitudinea hotãrîtã a altor popoare le-a fãcut sã intre în rîndul țãrilor
civilizate .De ce acuzați dvs pe cei ce au idei noi în acestã țarã ?
 Cînd se clameazã sus și tare revizuirea tratatelor de cãtre alte țãri,
 nu nãvãlește nimeni asupra lor ; cînd se clamezã sus și tare atitudinea hotãrîtã și
rãzboinicã a Italiei , nu se supãrã nimeni " (întrepruperi la pNT) aceste țãri însã au tãria ,
au curajul de a privi viitorul , și, dupã cum spune Oriani :
< viitorul va fi al acelorã care nu se tem de el > "

Dvs vă temeți de viitor ; dvs vă temeți și de efectul electoral de mâine ; așa de redus este la dvs principiul acesta de înaltă privire a viitorului peste hotare [LD : cu ochii pe **ce zice Hitler ...**] Trebuie **să ne încadrăm în idei largi, în idei mari**, să intrăm în **concertul european, în concertul omenirii, dar ...** " de dragul unor principii umanitariste - nu umane, vă rog să faceți deosebirea - de dragul unei Europe sau a unei lumi , **nu o să pierdem noi neamul** , **admițând** ca în mijlocul nostru **să intre alții** , **care să ne subjuge. !**"

"Urmărirea acestor concepții și **abolirea acestui servilism de temere orientală**, trebuie de astăzi înainte **să anime politica noastră națională și politica noastră externă.**"

Stelesc / 8 oct.'32

▣ Legea

-M.Stelesc : **Votez legea dacă se prelungește termenul de înscriere în naționalitate pentru Românii de origine etnică.**

(Întreruperi, rîsete la pNT) "Dvs zîmbiți , unii rîdeți , alții mă ironizați ! poate căutați prin aceasta să stricați efectul oratoric (Întreruperi, rîsete la pNT)

Eu n-am căutat efect oratoric și nici n-am pretenția .Un cuvînt cald, sincer ...

-Voce pNT : Naiv !

-M.Stelesc : Prefer naivitatea , decît cea insinuare și cea încapăținare , de care dați dovadă dvs. " (Întreruperi, rîsete la pNT)

" Prin prelungirea termenului din acest proiect ,

se face **o mare nedreptate și o mare încurcătură**

în ce privește **principiile de naționalitate și de naționalism intransigent "**

Nu va vota legea. Este greu să-i convingă , dar este **convins că lupta**

nu se dă în Parlament , ci în **"incinta mare a țării "**

"Acolo vom vedea , mâine, cine are dreptate , al cui suflet este mai cald, mai sincer.

[.....] Termin cu cuvintele **marelui istoric și revoluționar** din sec.trecut

[nu-i dă numele] care ne spune : < **să ne înfrățim întru iubire de patrie .**

Acest **viitor al patriei vă aparține** și nu aveți decît

să vă liberați de socialismul care vă duce, negreșit, pînă la anarhie >

Dezbateri la Legea cetățeniei / 8 oct.'32

54.)Campania antirevizionistă inițiată de " Universul " , oct.'32 - ian.1933

// mari mitinguri antirevizioniste // Vezi pe larg la fișier Politica externă

(" Universul " , an 50, nr.150, 5 iun.'33 + **foto** manifestația de la Oradea))

Prin tratatele de pace, Ungaria a fost redusă la adevăratele ei proporții.

Această țară se simte nedreptățită, și dorește revizuirea tratatelor.

[-----]

În fața nepăsării cercurilor conducătoare, ziarul " Universul " a pornit o mare acțiune

antirevizionistă pentru informarea și pregătirea suflutească a opiniei publice .

În oct.'32 , "Universul" și-a început campania .

București, 6 nov.'32 , s-a ținut prima întrunire de protestare , în **Capitala țării** .

În țara "Eforie" , au răsunat glasurile conștiinței românești , prin reprezentanții tuturor

partidelor politice , asociațiilor patriotice și culturale, societăți, uniuni, federații,

realizându-se un front unanim .Zeci de mii de cetățeni au participat la această manifestație

.Au urmat Ploești (13 nov.'33) , Oradea, Beiuș, Cluj și multe alte orașe ardelenene (1

dec) Chișinău, Brăila , Focșani (11 dec.) , Cernăuți (11 dec.) , Râmnicu Vâlcea (11

dec.) ,

Iași (18 dec.'32) , Caracal (8 ian.'33) , și și

Prin această mișcare antirevizionistă, ziarul a reușit să coalizeze în jurul ideii apărării

tratatelor de pace, **toate forțele politice, culturale și sufletești ale nației** .

Universul / mișcarea antirevizionistă / oct.'32 - ian.'33

55.) A III-a Conferință interbalcanică , București, 23 oct.'32

(« Dimineața » , 24 oct.'32)

[LD : este prima apariție a lui Titulescu, în noua calitate de ministru de Externe

Ce mai !? Atmosferă destinsă, de lucru, de reuniune prietenească... ;

Ziarul publică toate cuvântările, eu extrag doar ale românilor... pentru că mă preocupă mentalitățile și ...]

Titulescu /

▣ Discurs la deschidere

Ștefan Cicio Pop

▣ Cuvântarea

Participă delegații din **6 state balcanice** ; societăți feminine din România ; grupuri parlamentare ; reprezentanți ai « coloniilor » din București .

Participă și **Barandon**, în numele **Societății Națiunilor**.

Cu acest prilej , mai sunt organizate :

/ Federația Balcanică de turism ;

/ Comisia de apropiere intelectuală (la care se discută crearea unui **Institut de istorie comun** la care să se fructifice tezaurul arhivistic al ț. balcanice ;

se propune și alcătuirea unui **tratat comun de istorie** al ț.balcanice)

/ Comisia de igienă , la care participă o suită de prof. doctori (președ. : Mezincescu)

la care discută necesitatea unor colaborări sanitar – medicale interbalcanice ,

Convenții sanitare și a Uniunii medicale interbalcanice .

/ Comisia interbalcanică a juriștilor (președ.VVPella) , la care se adoptă Regulamentul , și se discută probleme legate de cec, de cambie, etc etc....

/ Comisia interbalcanică economică (vicepreșed. I.Răducanu) : uniunii vamale balcanice ș.a.

/ Comisia interbalcanică de politici sociale : chestiunea femeii măritate (dna

Cantacuzino) ; chestiunea „supușilor „ ;

/ Comisia Comunicațiilor :maritimă, CFR, legături aeriene .

/ Comisia apropierii politice (președ.Șt.Cicio-Pop) .

Participă Helberlin – delegatul Biroului Internațional al Păcii .

Spiropolus face istoricul **ante-proiectului Pactului Balcanic**.

Expune principiile pactului , insistând asupra importanței acestui pact,

care părește sistemul pactelor bilaterale. Insistă ca proiectul să fie adoptat .

Topolavitch (iugoslav) repetă **rezervele** de la Istanbul... **privind „minoritățile”**

(Statutul minorităților) .

Triffonof (bulgar) explică deosebirea p.d.v. bulgar față de cel iugoslav ,

cerând să se introducă ca criterii :

„conștiința națională” , pe lângă **rasă, limbă, religie**.

Spiropolus consideră f.periculoasă introducerea acestui al patrulea principiu...

Din această cauză , se mai amână chestiunea...

[-----]

Titulescu /

▣ Discurs la deschidere

« În numele **augustului nostru suveran** și al **guvernului regal** al României , salut pe eminenții șefi de state ai **națiunilor prietene** reprezentate aici,și adresez cele mai călduroase urări domniilor voastre care **ați venit să lucrați** pe pământul românesc , pentru **cauza păcii** și a **fraternității popoarelor**.

« **Pacea** nu este sinonimă cu lipsa războiului .Ea este mai presus de toate **o stare de spirit** , , făcută din încredere , din înțelegere reciprocă, și din credința în viitor.

Pacea nu se proclamă ; pacea se cucerește .Sforțările care se fac pentru triumful ei, sunt mai grele și mai lungi decât acelea pe care le-ar cere orice altă cucerire.

De aceea **lupta pentru pace are un caracter sfânt**, căci ea trebuie să nimicească pe cei mai mari dușmani ai acțiunii creatoare : îndoiala și descurajarea.

La operă de acest fel sunt consacrate sforțările voastre.

« **Scopul conferințelor** domniilor voastre este să lucreze la **apropierea între națiunile balcanice și cu interes balcanic** și să găsească mijloacele de a pregăti în opinia publică terenul unei cooperări mai strânse între aceste națiuni.[.....]

« Parcurgând anumite rezoluții adoptate la **Conferințele de la Atena și Istanbul**,

constat că ați crezut de cuviință să afirmați că

numai o **aplicare scrupuloasă a trataelor de pace poate constitui temelia unei**

cooperări între statele balcanice . Pe de altă parte, ați insistat asupra necesității că

orice înțelegere

Între statele din Balcani ar trebui făcută în cadrul și în spiritul Societății Națiunilor.

[.....]

„Din pricina **situației lor geografice** și mai ales a **istoriei lor**, toate aceste națiuni au câștigat o seamă de elemente de civilizație comună. Ele au adesea **aceleași concepții și același stil de viață. Arta lor populară, proverbele, poezia și muzica** arată asemănări izbitoare. **Legate astăzi** unele de altele prin **comunitatea suferințelor** iscate de îngrozitoarele **războaie care au însângerat Balcanii**; legate unele de altele **printr-un trecut** care a contribuit mult la formarea unei **adevărate înrudiri**; legate în sfârșit unele de altele prin necesitatea actuală de a-și crește mijloacele lor de apărare, cu privire la **multiplele interese comune** de ordin politic și economic, națiunile din această regiune a Europei simt și ele efectele sănătoase ale solidarității internaționale.

„Voi spune deci că, **dacă în trecut Balcanii** au fost considerați ca **un focar de iritație** internațională, mulțumită eforturilor dvs. **vedem tocmai în Balcani apărând astăzi un curent nou** al cărui scop este să **azeze edificiul păcii pe singura temelidă solidă cu putință, fiindcă este morală: să ne ajutăm unii pe alții, fără a dăuna nimănui.**”

Ștefan Cicio Pop

▣ Cuvântarea

„**Conferințele de la Atena și Istanbul** s-au caracterizat printr-un **larg spirit de conciliațiune și de generoasă comprehensiune** ale diverselor probleme foarte delicate.

În cadrul acestei reuniuni, trebuie să **oferim Europei și întregii lumi o nouă probă de realitatea manifestațiunii noastre.**

Drumul parcurs în doi ani, marchează cât de mare era **necesitatea de a vedea pacea între popoarele peninsulei și cât de sinceră și categorică este voința lor de înțelegere și de cooperare.**

„Rezultatele obținute până astăzi, ne autoriză să vedem în eforturile noastre singura și adevărata cale posibilă care duce la **apropierea și la colaborarea popoarelor. Statele mari și mici** trebuie să țină seama de faptul că **salvarea lor stă în uniunea lor.**”

„Degajați de ostilitățile politice actuale și însuflețiți de un spirit de bunăvoință și înțelegere, să **examinăm problemele care se pun în ceasul de față în Balcani.**”

„Să **îngropăm un trecut de vicisitudini** și să reținem din existența noastră milenară numai amintirea aceia ce a putut să ne apropie. **Noile generații** să nu mai fie crescute în cultul războiului și al urei de rasă, ci, dimpotrivă, într-un spirit sincer, de pace și cooperare.

„Trebuie deci să acționăm, trebuie să reușim. Am speranțe că din întrunirile noastre se va desprinde o **atmosferă de pacificare durabilă în Balcani**, care să poată contribui la restabilirea încrederii între națiunile noastre.”

Conf. Balcanică / oct. '32

Guvern Iul. Maniu .Legislatura II.Sesiunea ordinară . 15 nov.- dec. '32

56.) Hans Otto Roth , discurs la mesj, 13 dec.'32

Intervenții polemice : **V.Serdici** (PȚLupu), **M.Landau** (p.Evreesc), **Leonte Moldovan, Dimitrie Gusti** , ș.a.

(DAD, MO 17 , 13 dec.'32, p, 290 - 297)

- **H.Otto Roth** (Pgerman) : în aug.1932, **P German și-a fixat p.d.v.** față de politica actuală astatului român.Rămâne la același program , regretând că guvernul nu trece la aplicarea lui, tergiversând și amânând .

La sfârșitul sesiunii extraordinare,) **gouv.Vaida a desființat**

Subsecretariatul pentru minorități, ceea ce este un regres regretabil.

Cere reînființarea Subsecretariatului; școli susținute de stat ; etc etc .

[-----]

-V.Serdici (PT-Lupu) : "Dacă dvs. vă întemeiați , poate , această credință , pe considerațiunea că **problema minorităților cere să se cruce multe susceptibilități în interior** - și aici sunt de acord cu dvs - dar **mai cu seamă în afară** , în cazul acesta din urmă sunt convins că) **această credință este greșită.**

Eu sunt convins că tocmai **liniștea cu care înconjurăm noi problema minorităților** , este aceea care) **vatămă interesele țării noastre** , **încurajând** în interior anumite **manifestări ale conducătorilor minorităților** , iar în afară , **împiedicând străinătatea să cunoască lealitatea țării noastre** , pe care noi o demonstrăm la fiecare pas, întru **îndeplinirea tratatelor** semnate pentru **garantarea drepturilor minorităților** ; după cum , de asemena, **împiedică străinătatea să cunoască bunăvoința unanimă a acestui popor** , care este desigur, **cel mai îngăduitor popor din lume.**
De asemena , cred că **dacă străinătatea ar cunoaște** mai bine atitudinea noastră în chestiunea minorităților, această străinătate, uneori, **în loc să ajute protestele** minorităților din țara noastră, **le-ar consilia."**

V.Serdici / 13 dec.'32

▣ **Subsecretariatul pentru minorități**

"Chiar de la această tribună, d.fost prim-ministru **Vaida -Voevod** , spunea că asupra anumitor chestiuni , întreaga opinie publică - și noi toți reprezentanții națiunii - **ar trebui să formăm un acord unanim** ; și între acestea chestiuni, d-sa **menționa chestiunea minorităților.**

Eu aș adăuga cu toată modestia , că nu este de ajuns ca în această chestiune , noi să fim de acord asupra țelului urmărit , dar este **absolut necesar ca toți șefii de partide** , factori răspunzători în această țară , **să fim de acord** asupra însăși amănuntelor **conduitei politicii minoritare .**

Dovada cea mai bună este **gestul fostului prim-ministru , d.prof.Iorga**, care , anul trecut, la 9 decembrie , în această Cameră,

- atunci **când am cerut desființarea Subsecretariatului de stat pentru minorități, d.Iorga mi-a răspuns că înființarea acestui Subsecretariat este cea mai fericită inovațiune a regimului său.**

[.....] nu mă pot împiedica să **aduc acum expresiunea mulțumirii a zeci și sute de mii de români**, pentru **curajul acțiunii și integritatea gândirii d-lui prim-ministru Maniu**. Aceasta , d-lor, pentru că **dânsul a fost , în sfârșit, acela care a avut curajul să desființeze acest Subsecretariat** de stat al minorităților.

Eu pun o deosebită greutate pe această chestiune , și de aceea trebuie să vă cer **îngăduința să vă demonstrez** , într-o foarte scurtă incursiune în **istoria tratatelor minorităților** ,) că **înființarea Subsecretariatului de stat pentru minorități** a fost una din **cele mai dureroase răni care s-a adus acestei țări, după război.**

[-----]

-Serdici : Eu v-am dovedit că **Subsecretariatul este un handicap** pentru țara noastră.

[-----] " **Totdeauna se vorbește de cetățeni minoritari** ,

nu se vorbește de o națiune minoritară la noi "

-HORoth : Legea ne recunoaște dreptul la școli autonome ; Biserica , are drepturi ca colectivitate...

V.Serdici / 13 dec.'32, retro ' 1919

▣ **Conferința de la Versailles**

▣ **Clauzele pentru minorități.**

▣ **Dezbateri la Liga Națiunilor**

" **În 1919** , s-a prezentat în fața **Conferinței de pace de la Versailles** , **o delegațiune a comitetelor evreești din America**. Ele erau **foarte puternic susținute** de fostul președinte al SUA , **Wilson**, și au găsit un puternic concurs în sânul Conferinței însăși în **colonelul House** , și chiar în președintele delegațiunii, în premierul francez , **Clémanceau .)Astfel s-a făcut că s-au adoptat în întregime cererile acestei delegațiuni evreești, și s-a înserat în tratatele încheiate cu 14 state [!? !]** ,

acele clauze numite < **clauze pentru protecțiunea minorităților** > ,

- adevărate **<capitis diminutio > a suveranității naționale** a acestor state .

Diferențierea aceasta de tratament a făcut ca să se creeze , de la început ,
o atmosferă de suspiciune în jurul acestor tratate ,

și s-a pus în discuțiune în fața **Ligii Națiunilor** , de câteva ori.

Pentru ultima oară s-a pus în discuție în urma **protestului unui stat mic , statul Leton.**

Și atunci, **s-au pronunțat cuvinte de o extremă importanță .**

Raportorul chestiunii fusese numit d.**Mello Franco.**

-Hans Otto Roth :)Este bine cunoscută chestiunea !

-V.Serdici : Cu toate acestea trebuie să v-o spun încă o dată, ca s-o cunoașteți
mai bine.De altminteri, este indispensabil să o reamintesc ,
pentru **un raționament care nu vă convine ...**

-H. O.Roth :)dacă vă referiți la **Mello Franco** , în nici un caz !

-Serdici :) De sigur, **este greu să-i admiteți raționamentul dar
de aceeași părere cu dânsul au fost și Briand și Austen Chamberlain .**

Dvs trebuie să căutați de partea dvs , cel mult pe Stresseman .

[**LD : cred că traducerea este defectuoasă !**]

Mello Franco , spunea în **1925 :**) < **Îmi pare irecuzabil că aceia care au conceput
acest sistem de protecțiune** nu s-au gândit să creeze în sânul anumitor state

o masă de locuitori care s-ar considera , din oficiu

ca străină de organismul general al națiunii , ci , din contra,

au dorit pentru aceste chestiuni **un statut de protecțiune juridică**,

capabilă **să asigure respectul și inviolabilitatea persoanelor** sub toate aspectele și
să prepare astfel condițiunile necesare **stabilirii unei comunități naționale . >**

Austin Chamberlain : < **Autorii acestui sistem al tratatelor minorităților** ,

nu au avut desigur vreo intenție să creeze în sânul națiunilor ,

- comunități care să rămână pe veci străine de viața națională .

Obiectul acestor tratate este [.....] **să asigure minorităților**

un grad de protecție și de dreptate , care să le pună , încet -încet ,

în măsură să se contopească cu restul nației .>

Dlor deputați, acestea sunt cuvintele pronunțate de membrii cei mai importanți

ai Ligii Națiunilor , și ele au o foarte mare însemnătate , căci vedeți, de la început,

**se spune că în nici un caz minorităților nu li se recunoaște dreptul de colectivitate ,
ci protecțiunea se înțelege ca statut individual.**

În acest sens, **Constituția polonă** , în art. 110 și **Constituția cehă** , în art. 128 ,

confirmă această părere . [-----]

-H.O.Roth :) Acest Subsecretariat a adus vreun rău ? Arătați-ne unul !

-Francisc Krauter : Afară de privilegiul de a aemigra, nici unul ! Care privilegii ?

-Cicio Pop :) Chestiunea aceasta nu se rezolvă cu strigăte !

-V.Lepădatu : Dar care este p.d.v. al partidului dvs ?

-V.Serdici : Partidul meu este un partid de stânga,

el este contra oricărui ultranaționalism, dar asta nu înseamnă că

dacă ești partid de stânga , nu-ți iubești țara , și nu ai voie să fii naționalist !

-IIMirescu : Ești în dezacord cu șeful d-tale !

[----- după intervenția lui Lupu -----]

-V.Serdici : Dle Lepădatu , v-a răspuns mai bine șeful meu.

Dar vreau să vă mai spun și eu ceva , cu riscul de a displace șefului meu ...

S-a spus că dvs sunteți în parlament mulțumită câtorva voturi pe care vi l-au dat sașii .

Eu am să spun că nu este așa. Eu trăesc în Ardeal și știu mai bine.

PNT și-a pierdut popularitatea datorită pactului cu sașii.

Dacă nu făceau pactul cu sașii, aveau mai multe voturi, românești,

decât le-a dat d.deputat Otto Roth.

Dr.Lupu / 13 dec.'32

▣ **Partidele minorităților**

-dr.Lupu : D.Serdici reprezintă aici punctul de vedere personal ,

punct de vedere rezultat din conviețuirea în mijlocul unei populații etnice
compusă din sași și români. [Târnava Mare]

M-a întrebat și eu i-am dat toată libertatea

Sunt în dezacord cu el [Serdici] doar în chestiunea Ligii Națiunilor ...

Nu ea a transformat partidele minoritare de la noi, mai mult sau mai puțin, în partide centrifugale,) ci politica mizerabilă a noastră !

Legea noastră electorală l-a obligat pe d.Hans Otto Roth și pe Gaspar Muth să meargă la Cetatea Albă și în com Șaba ,unde nu au fost de când sunt, să consolideze pe toți germanii din țară , într-un partid german unitar !

[-----]

" Să nu dăm vina pe alții , ci pe noi înșine . **Noi înșine am silit minoritățile să formeze partide pe țară.) Guvernele române, în dorința lor de a înăbuși mișcarea democrată**, care naștea, au făcut aceasta

Prin urmare ,**să nu dăm vina pe alții. Noi înșine am silit minoritățile să formeze partide politice pe țară.**

Altfel , ei ar intra în Parlament , în măsura în care sunt numeroși în fiecare județ. Dacă la Târnava Mare sunt sași mulți, e dreptul lor să intre .

Dar să vină sașii de la Saba , care nu au nimic comun cu sașii din Ardeal, aduși de ruși, acolo, să facă un conglomerat mai mult sau mai puțin centrifugal, nu este vina lor, ci este vina noastră.

În ceea ce mă privește pe mine și partidul meu,

dându-i libertatea dlui Serdici să vorbească cum vorbește,

noi suntem de părere că **minoritățile trebuie tratate și respectate în conformitate cu Tratatul Ligii Națiunilor** , interpretate așa cum trebuie .

Și chiar dacă nu ar exista tratatele acelea, **interesul nostru suprem este să-i tratăm cinstit, legal și drept**, cu totul dimpotrivă cum au fost tratate minoritățile române în celelate țări, în vechile imperii : austriac și rus.

Numai așa putem să-l facem cetățeni leali ai acestei țări, și să-i facem ca , în loc să privească peste graniță, să privească aici, în țară."

Dr.Lupu / 13 dec.'32

▣ **Evreii .**

-ACuza :) dar cu jidanii ce facem ?

-dr Lupu : " Evreii nu sunt o minoritate.Evreii nu aparțin unei țări existente.

Palestina a existat acum 4.000 de ani.Ungurii au Ungaria, germanii au Germania ; dar **arătați-mi care este statul Evreesc ?**

Evreii sunt cetățeni români de religie mozaică. Noi avem interesul să-l privim așa .

Dvs faceți o greșeală când îi priviți altfel.

De altfel, **nu sunteți numai dvs vinovați, sunt și ei** .După ce ați făcut dvs Liga Apărării Național Creștine, **au venit și ei să vă dea cel mai mare ajutor, formând Partidul Evreesc.** Ei v-au ajutat, dle Cuza .

-M. L andau : Țin să precizez că cuziștii au pătruns în Cameră de la 1926, în același număr ca și acum, deși în acel timp nu exista Partid Evreesc .

-dr.Lupu : dvs , dle Cuza , nu puteți reuși în diferitele părți ale țării, decât cu sprijimul guvernului ! Dvs ați început a vă întemeia ca partid puternic în Bucovina , în nordul Basarabiei și în Moldova , de atunci de când au luat naștere d-lor.) Cei mai puternici agenți ai dvs în propagandă sunt dnii : Landau, Fischer etc etc..

-M.Landau :) este inexact și puțin elegant ceea ce declarați aici.

V.Serdici / 13 dec.'32

▣ **Intenția lui Maniu : statutul minorităților**

"Ei bine, dlor, dacă este legitim să adresez mulțumirile mele și ale tuturor românilor din Târnava Mare d.lui Maniu , pentru gestul să de a desființa acest Subsecretariat de stat, apoi eu **trebuie să mă întreb) de ce chiar d.Maniu** a căutat să diminueze valoarea gestului său , prin **Comunicatul** pe care l-a dat dăunăzi prin presă, comunicat al Președinției Consiliului de miniștri , prin care anunță că o comisiune lucrează actualmente la alcătuirea unui **Statut al minoritarilor ?**

Oare , d-lor, **legile noastre , Constituția noastră,**

nu reprezintă o suficientă protecție ? Oare cunoașteți dvs o lege care să facă vreo deosebire între cetățenii Țării Românești ?

-Leonte Moldovan :) D.Maniu este în continuarea unei greșeli pe care a făcut-o la Institutul Social , în 1924, **când le-a promis un Statut** - și nu trebuia să le promită .

57.) *Notă : N.Petrescu Comnen (delegat permanent la Societatea Națiunilor)

Expozeu la "Academia Diplomației Internaționale " , Berna, nov.1927
//Tratatul pentru minorități //
(BCS , Fd.Saint Georges, pachet CLXII, ds. 6 , doc. 211, p. 1-5)

Expozeul oral făcut de Comnen la Academie .Președ. Academiei , Fontenay, ambasadorul Franței .
Venise doar să asiste , nu să ia cuvântul.S-a apelat la el sa-și spună părerea privind "problema minorităților " , ca reprezentant al României la Liga Națiunilor.

El ridică un unic aspect al Tratatului de pace din 1919-1920 :

regimul diferit stabilit prin tratate diferitelor țări.

Comnen / Berna 1927

Atunci când **Consiliul Superior al Conferinței** a prezentat pentru prima oară "**Proiectul de tratat " reprezentanților Poloniei, României, Cehoslovaciei și Iugoslaviei, ... a fost pentru ei o adevărată stupefacție .**

Unele țări, precum **Iugoslavia și România**, erau considerate ca țări completamente libere, înainte de război, contribuiseră la victoria Aliaților . Or, **delegații lor**, alarmați justificat, au constatat că , "**pentru a legitima realizarea unității lor naționale "** , ei **trebuiau să plătească nu numai cu bani [.....] asumându-și obligații financiare enorme** , dar trebuiau , de asemenea ,

" să abandoneze o parte considerabilă a suveranității lor naționale ."

Pe de altă parte, **Polonia**, confruntată în istorie cu grave vicisitudini, odată obținând independența, **nu putea concepe că această independență este grav diminuată .**

Reprezentanții acestor țări, **Paderewsky , Brătianu și Passitch** , **s-au hotărât să protesteze viguros**, contra noilor condiții care se impuneau țărilor lor.

Din p.d.v. intern, **acest tratat se transforma în " călcâiul lui Achile"**

pentru țările lor .) În acest caz, **toate Puterile** - mari sau mici - membrii Consiliului , Liga Națiunilor , **puteau interveni în politica internă a țărilor lor** , până la Liga Națiunilor și Curtea de la Haga.)Acest regim **era echivalent cu o "neo -capitulatie "**

Ceea ce a exasperat în mod deosebit pe reprezentanții guvernelor menționate , a fost "**regimul de inegalitate pe care noile tratate le-a creat între state "**

Comnen / Berna , 1927, retro 1919

▣ **Tratatul pentru minorități**

▣ **Atitudinea lui Brătianu**

Pactul proclama-și cu ce emfază ! - egalitatea perfectă a tuturor membrilor Societății Națiunilor.)Tratatul minorităților - demonstrează că **această egalitate " nu este decât o fațadă** și că **inegalitatea trecută continua să subziste** sub o altă etichetă , încă mai **neliniștitoare** , pentru că era mai **ipocrită ."**

" Este inadmisibil - și-au spus ele - ca marile puteri , care au pe teritoriul lor milioane de oameni de rase diferite , și care nu pot fi felicitate pentru tratamentul pe care-l practică asupra lor , nu sunt incluse - numai pentru că sunt mari puteri- la același regim , la care ele intenționau să supună țările noastre , pentru că sunt mici ."
Liga Națiunilor a avut intenția să realizeze democrația dintre state .

" Noi constatam că, din prima zi, această democrație nu exista "

că exista **tendința de a stabili două categorii de țări :**

" Țări din prima clasă , nesupuse nici unei obligații internaționale , și țări din a doua clasă , supuse unor obligații severe , în același timp periculoase "
DI Paderewski și Brătianu au declarat că sunt dispuși să admită toată diminuarea suveranității și toate dispozițiilor privitoare la minorități,
cu condiția ca **ele să fie acceptate (aplicate) uniform,**

pentru toți membrii Societății Națiunilor.

N.Comnen / Berna , 1927

▫ **Consecințele " Tratatului pentru minorități"**

▫ **Pericolul revizionismului**

Experiența ultimilor 8 ani de aplicare a Tratatului , a demonstrat **cât de mare dreptate au avut acei oameni** (Brătianu, Paderewski) .

Tratatul n-a făcut altceva decât "să creeze artificial în unele țări grave dificultăți "

El n-a făcut decât să permită , încă o dată , să se exercite asupra lor anumite presiuni , unii contra altora , și , în subsidiar , să lase ca noile ordini de stat încă provizorii , **să agite încontinuu problema minorităților**,

ca , prin mijlocirea dispozițiilor Tratatului , **să agite infailibil revizuirea tratelor.**

Pe deasupra, noi am asistat la **organizarea acestor acțiuni** , atât în interiorul țărilor noastre , cât și în afara țării, care **au creat o situație anormală guvernelor**, mereu "paralizate" . În afară , **s-a dezvoltat o literatură " în floare "** , care , uneori, nu sunt decât **atacuri prost disimulate contra tratatelor în vigoare** .

Această literatură -propagandă , **exploatează credulitatea sufletelor "caritabile "** .

Asociații nenumărate s-au constituit , care **au aroganța să afirme că ele sprijină aplicarea tratatelor** și controlul acestei aplicări - care se fac insuficient - **dezinformând Societatea Națiunilor**. Ei, bine, dacă mi-i permis să afirm, și pot și demonstra ,

că **în realitate** , în majoritatea cazurilor, **aceste " bune servicii "** , aceste "**asociații "** nu au decât **un scop** , acela de a da impresia atât minorităților cât și străinătății ... de "**instabilitatea noii ordini internaționale** "

[el poate pune la dispoziție numeroase dovezi din arhive]

Până în prezent, aceste acțiuni n-au fost luate în serios decât în cercuri restrânse, grație prudenței și răspunderii politice a Consiliului și Secretariatului Societății Națiunilor.

"Opinia publică internațională trebuie să țină cont de

injustiția ce s-a făcut celor 4 state , celor 4 guverne europene , impunând acest regim de excepție "

Asociațiile internaționale, savanții, oamenii politici , trebuie să ceară din ce în ce mai mult **egalitatea de tratament a tuturor membrilor Societății Națiunilor** .

Dacă nu ,... eu pot prevedea situația în care **cele 4 guverne supuse acestui tratament diferentiat , se vor coaliza într-o zi și vor denunța Tratatul...**

[LD : Fontenay l-a felicitat în numele colegilor]

P.Comnen 7 1927

Guvern Al.Vaida .Legislatura II.Sesiunea ordinară - continuă - ian.-apr.'33

58.).prof.M.Șerban (subsecretar de stat la Minorități) , Declarații , 3 febr.'33

// rostul Subsecretariatului // program minoritar interpolitic //

(" Lupta " , XII, nr.3380, 4 febr.'33 + foto M.Șerban)

[LD : Prof.Mihail Șerban , a făcut parte , în calitate de consilier tehnic, din delegația română la Conferința de pace din 1919-1920 ; era ardelean din Seghedin ; probabil fusese numit la Subsecretariat de către Maniu , căruia îi împărtășea ideile în materie ...]

Subsecretarul de stat al Minorităților, a făcut **reprezentanților presei minoritare** o expunere asupra **politicii guvernului față de naționalități**.

M.Șerban / 3 febr.'33

▫ **Chestiunea minorităților**

Chestiunea minoritară prezintă în general **două feluri de probleme** :

unele care trebuie luate în seamă **în mod practic , în prezent**,

altele, a căror soluționare este **în funcție de mersul evoluției** .

Tratatele internaționale) nu cer prea multe îndatoriri din partea minorităților , de aceea depinde și de atitudinea lor măsura în care se poate aplica în practică spiritul acestor tratate . Mai importantă este , deci, latura chestiunii minoritare care nu se poate încadra în texte de convențiuni !

Această parte depinde însă de la **reciprocitatea raporturilor** ce se dezvoltă între **națiunea alcătuitoare de stat și diferitele minorități conlocuitoare ."**
M.Șerban / 3 febr.'33

▣ **Mentalitate "kantiană" ardelenască**

▣ **Un ex- minoritar , în fruntea Subsecretariatului**

[LD : atenție ! poate vei pătrunde "ceva" ... din **Guvernul** înțelege să execute tratatele în vigoare , iar **eu**, care am luat parte la plămădirea lor, în calitate de **consilier tehnic la conferințele de pace**, am un motiv mai mult pentru a aprecia **importanța respectării angajamentelor**. **Vederile mele** asupra problemelor minoritare **mi le-am format** încă de pe vremea **când eram și eu minoritar la Seghedinul** dinaintea de război și **vă declar** că de atunci **schimbarea granițelor nu a putut constitui pentru mine un motiv pentru a-mi schimba principiile !**

La baza acestor principii stă **ideea** așa de bine formulată de **Emanuil Kant** :

< Lucrează înnașa fel , **ca lozinca voinței tale** să servească , în acelaș timp, drept **normă unei legiferări universale !** > Tradus în limbaj mai popular :

< **Ce ție nu-ți place , altuia nu -i face !** >

Iată **unul din motivele** pentru care **guvernul**, din care am cinstea să fac parte, a crezut că **rolul de conducător al acestui resort** îl poate îndeplini , cel puțin la fel de bine , **un fost minoritar**, ca și unul abia ajuns acum în această situație "

M.Șerban / 3 febr.'33

▣ **Problema minoritară - interesul național**

▣ **Stat democrat = Stat de drept**

În altă ordine de idei, **problema minoritară are două laturi** - care nu e permis să fie luate drept poluri opuse.

Este **latura** privită din p.d.v. mai nemijlocit al **intereselor minoritare**

și o **latură** ce privește **interesul colectivității de stat**.

Existența acestui, să zicem, **revers al medaliei** ,

este de obicei prea puțin luat în seamă.

Nu este permis să uităm că **problema minoritară** este una dintre acelea de la care **depinde** , în mare măsură, **consolidarea statului nostru**.

Astfel privită, ea apare, înaintea de toate , drept **o problemă de ordin național** , o chestiune **de interes general** , și numai în a doua linie și ca **o problemă de interes particular** , a fiecărei fracții etnice aparte .

Amintirile din trecutul poporului român ne învață în deajuns să apreciem însemnătatea **ideii democratice** .Or , **democrație înseamnă libertate pentru toți**.

Tocmai **pentru consolidarea statului nostru național**

trebuie să fim, înainte de toate , și **stat de drept**.

Iată logica unei **solide comunități de interese** între aspirațiunile legitime ale minorităților

M.Șerban / 3 febr.'33

▣ **Iuliu Maniu - "Problema minorităților "**

" Cât privește în special **drepturile cetățenești și politice** ale cetățenilor români de altă limbă , **d.Iuliu Maniu** - președintele partidului meu -

care , și dincolo de hotare contează drept o autoritate în materie minoritară ,

în conferința sa " Problema minorităților " a dat , între altele,

o serie de prețioase precizări , cari, evident,

vor fi și îndreptarul activității mele în acest Subsecretariat :

/ În ce privește **învățământul public** :

Maniu

< Încercări de a folosi învățământul pentru desnaționalizare forțată a unui popor , găsesc că este **cea mai mare greșală** și cea mai **inutilă sinamăgire** . Școli de românizare forțată vor produce chiar **efectul contrariu** . >
Urmează să stabilim în mod precis **criteriile după care Statul** (comuna, județul) va trebui să se îngrijească de **instrucția în limba maternă a fiecărei minorități etnice** .
Maniu

< **Dreptul de folosință a limbei proprii** este o **urmare firească a libertății personale** .>

Reglementarea acestei probleme a limbii, urmează să formeze **una din principalele obiective ale Statutului Minorităților** .

/ În ce privește **participarea la puterea legislativă** , principiile **dreptului de vot actual** , care este **universal, egal, secret** , cu sistemul **proporțional** și cu reprezentarea minorităților , poate fi considerat, cred , ca **satisfăcător** .

/ Privitor la **participarea minorităților în justiție și administrație** ,
Maniu

< În afară de latura de echitate indiscutabilă , și rațiunea de stat, pretinde **să-i legăm de ființa statului** cât se poate de mult și **cu cât se poate mai multe fire** , pe toți cetățenii lui.

Această rațiune de stat , nu admite să facă două categorii de cetățeni : unii alinați , cu și fără merit, iar alții persecutați și proscriși ;

de sine înțeles , luându-se toate garanțiile că ei sunt și vor fi sinceri și devotați cetățeni ai statului ! >

[LD : deci, în limba maternă ? - nu o spune explicit !

și cum se putea atesta sinceritatea și devotamentul ?!]

Or, adaug eu, **frații noștri de altă limbă** , cu excepția a foarte puține cazuri, **sunt și vor rămâne buni patrioți . "**

M.Șerban / 3 febr.'33

▣ **Atribuțiile Subsecretariatului de stat**

[LD : spune mai mult **ce nu trebuia să fie** - dar era ! - Subsecretariatul !]

"Cât despre **atribuțiile Subsecretariatului de Stat al Minorităților** , mai rămân puține de spus .

Dacă **rostul lui nu este** a se concepe **ca un serviciu de supraveghere** , sau drept **o arhivă pentru strângerea materialului documentar**

în vederea replicilor la forurile internaționale

și nici **ca un birou de compensațiuni** pentru **protecția românilor din străinătate** ,

la nici un caz însă rostul Subsecretariatului nu poate fi redus la

calitatea unui **comisar delegat al unui sau a mai multor națiuni minoritare** -

a unui fel de **observator supraconstituțional** al activității guvernelor ce se perindă .

" **Naționalitățile conlocuitoare** au mult mai mult interes ca diferitele guverne

să își aibă, fiecare, **câte un referent din sânul lor** ,

căruia să-i revie **rolul de organ consultativ în materie de politică minoritară** ,

care să contribuie , în măsura cea mai hotărâtoare ,

la studierea , rezolvarea și urmărirea diferitelor probleme minoritare ;

să ia **inițiativele necesare** , mai cu seamă în chestiunile de ordin principial,

și să fie un **factor de legătură între minoritari , națiunea română și între Stat** ,

contribuind la **conciliere cu interesele legitime ale consolidării Statului** . "

M.Șerban / 3 febr.'33

▣ **Program minoritar interpolitic**

▣ **Statutul minorităților**

" **Un grav neajuns al politicii minoritare** de la noi a fost faptul că **această politică**

- grație unor motive pe cari pentru moment nu vreau să le analizez -

în loc de a forma **preocuparea rectilinie și constantă a guvernelor**

ce s-au perindat la cârma țării de la război încoace ,

a alunecat pe panta tocnelilor politicianiste ,

transformându-se dintr-o serioasă problemă de stat ,

într-o **vastă și repetată târguială electorală** . "

" Scopul pe care-l urmăresc este de a situa, în sfârșit, **problema minoritară în locul pe care trebuie să-l ocupe în politica noului stat român** , dând acestei problem, **o directivă politică invariabilă** , ridicând-o astfel la rangul unui principiu de bază al consolidării vieții noastre de stat.

De aceea - în conformitate cu principiile partidului din care am cinstea să fac parte - mă voi strădui înainte de toate **să realizez un acord al tuturor partidelor de guvernământ** asupra unui **program unitar în chestiunea minoritară**.

Acesta este primul pas ce trebuie să netezească calea pentru mult așteptatul **Statut al Minorităților**. În acest scop, voi ruga în curând și pe reprezentanții diferitelor **grupări minoritare** , **să îmi acorde concursul lor**, pentru studierea materialului și alcătuirea proiectelor necesare.

M.Șerban / 3 febr.'33

▣ **Iuliu Maniu - vizionar : confederații statale**

[LD : va trebui să meditezi cât era "vizionarism " , cât era o continuare a curentului " federalist " saucât era " nostalgie " această credință la Maniu .

În orice caz , ea s-a exprimat într-un moment când statul național român , proaspăt întregit, încă nu se consolidase ! Și mie mi se pare în contratimp .]

" Pe lângă toate ostenele politice , **problema minoritară** mai are însă **un auxiliar prețios în evoluția imuabilă a timpului**.

Acum o sută și ceva de ani ,**chestiunea națională** , în forma ei de astăzi, era o problemă nouă.De atunci **s-au produs diversele revoluții de dezrobire națională** în urma cărora **ea se îndreaptă spre punctul ei culminant** din zilele noastre , de unde , observatorul atent întrevede o diminuare în acuitatea și virulența ei, problema urmând **să-și sape** în mod firesc **albia** pe care se îndrumă liniștită **spre concilierii inevitabile ale adversităților** de ordin național.

Domnul Iuliu Maniu , în partea finală a conferinței sale amintite , între argumentele aduse în favoarea unei politici mai înțeleghătoare față de revendicările minorităților , zice așa de just : **< Viitorul este al unităților mari sociale , ori economice ,** fie că ele se numesc **stat , confederațiuni** în materie politică , **cooperative sau tovărășii** în materie economică .

Statul român , mai curând ori mai târziu ,

va trebui să facă parte dintr-o astfel de unitate ,și rolul lui ,

în această perspectivă , **va depinde de modul cum a știut** să se organizeze și să se conducă , până în momentul acelei prefaceri.

De la **destoinicia** sa de astăzi și de la măsura în care va putea să-și câștige

autoritatea și prestigiul moral, încrederea și respectul vecinilor săi și

al lumii civilizate , **depinde dacă Statul român va fi un obiect de târguală ,**

ori un factor hotărâtor. Cred că această chemare nu o va putea împlini

decât susținând cu multă înțelepciune , cu multă abnegare , cu toată hotărârea ,

în toate ramurile vieții de Stat , **libertățile omenești, moralitatea,**

dreptatea socială și adevărata democrație. >

"Iată pentru ce , alături cu președintele Partidului Național-Țărănesc ,

văd în curs procesul de decădere a însemnătății frontierelor ,

în sensul demontării lor de elementele ce produc discordie în viața economică și politică a popoarelor avizate , din ce în ce mai mult unele de altele. **Evoluția firească ne duce** ,

mai repede decât credeam , **spre atrofierea funcțiunilor separatiste ale hotarelor.** "

M.Șerban / 3 febr.'33

59.) **dr.Ernest Marton (deputat) , poziția față de Subsecretariat , 3 febr.'33**

("Adevărul " , an 47, 15.058, 4 febr.'33)

Marton / 3 febr.'33

▣ **Desființarea -reînființarea Subsecretariatului**

Acum trei luni [nov.'32] **un grup de deputați minoritari** , între care și subsemnatul , intervenind **la dl Iuliu Maniu** , l-am întrebat pe fostul prim-ministru

care a fost cauza desființării Subsecretariatului de stat al minorităților,

al cărui titular era **singurul reprezentant al minorităților în guvern.**

DI. Maniu a răspuns că **fostul Subsecretariat** , în forma care a funcționat , **era inutil** neaducând vreun folos **nici statului, nici minorităților.**

- De altfel, ce ați spune dvs , mi s-a adresat d. Maniu ,

dacă aș numi în acest post un român ?

La această întrebare , am rămas dator cu răspunsul, dar schimbarea neașteptată intervenită în viața politică internă zilele acestea , a adus pe tapet în mod concret aceeași problemă și ne cere un răspuns urgent , la întrebarea retorică a dlui Maniu. Stăm în fața unor fapte împlinite. **Noul guvern Vaida** , în opoziție cu concepția dlui Maniu , nu numai că **nu a găsit inutilă reînființarea Subsecretariatului**, dar a și numit pe **d. Mihail Șerban în fruntea departamentului.**

Acum , trebuie să răspundem la întrebarea dlui Maniu ...

Marton / 3 febr.'33

▣ **Poziția minorităților**

Minoritățile nu prea și-au spus încă cuvântul.

/ Doar unele ziare germane și-au exprimat nemulțumirea pentru **înlăturarea dlui Rudolf Bradsch**. Cum față de d-sa , în **Partidul German** părerile erau contradictorii, partidul nu-și va spune prea curând părerea.

/ Partidul și presa maghiară, au o atitudine "rezervată" , deși persoana dlui Șerban este "simpatică" minoritarilor ...

/ Partidul evreesc, nu a avut încă vreme să-și exprime atitudinea...

[-----]

Pentru noi , **desamăgire** a fost și desființarea Subsecretariatului de către Iuliu Maniu, și reînființarea lui cu un român în frunte .

"Ministerul minorităților" , în forma actuală , nu ne interesează.

La diverse ministere , există servicii care se ocupă de problemele minoritare .

Nimic mai simplu decât... **dacă ar fi preluate de acest Subsecretariat**

(ex, problemele școlare* , de la Instrucțiune* ; probleme pendinte de la Ministerul de Interne ; problemel administrative etc etc .)

DI M.Șerban ar avea misiunea să se zbată pentru asta .

Marton / 3 febr.'33

▣ **Eșecul misiunii Subsecretariatului**

"Suntem cu totul de părerea dlui Iuliu Maniu că) **Subsecretariatul** , în forma în care a funcționat , a fost **o instituție " absolut inutilă "** , complet **" infructuoasă "** , chiar dacă dl Rudolf Bradsch a avut bune intenții...

Acest eșec era **o consecință logică a "structurii defectuoase "**

a Subsecretariatului, condamnat la **"sterilitate "** , un "oficiu de înregistrare și intermediere" , lipsit de putere efectivă și atribuțiuni concrete.

Marton / 3 febr.'33

▣ **Mentalitățile românilor**

"O mare parte a celor din **Vechiul Regat pur și simplu nu înțelege și nu poate să înțeleagă esența problemei minoritare** . Ar fi nevoie de o mai lungă perioadă de educație.

Marton / 3 febr.'33

Notă . * Școli finanțate de la buget în l.minoritare , în 1933 :

260 școli primare - l.maghiară ;

223 secțiuni sau 1483 stabilimente - l.maghiară

106 stabilimente - l.germană ;

câte 1sau 2 școli - în boemiană, slovacă, polonă, cehă, armeană, lituaniană

Deși Tratatul prevedea doar susținerea școlilor primare, statul român întreținea și :

10 școli secundare - maghiară

7 școli secundare - germană ;

În ele funcționau **1.514 profesori minoritari , plătiți din buget.**

Din 1925 , **statul a îngăduit și școlile confesionale :**

1.522 școli primare , din care : 879 maghiare , 411 germane ; 148 româno israelite , 40 sârbești , 3 româno-sârbe , 7 bulgare , 11 turcești , 5 ucrainene , 8 grecești , 3 armenesți , 2 poloneze , 3 rusești , 1 croată .

130 șc.secundare , din care :52 maghiare , 3 magh-române , 36 germane , 4 bulg , 1 poloneză , 1 greacă , 9 evreești , 16 româno-evreești , 3 ruse. , 3 germano-magh . În pofida crizei economice , statul a acordat acestor școli o subvenție de 30 milioane lei . (Cf.R Cernea, Roumanie ... " f.96 -97)

60.) Andrei Mathis (Bloc Economic Maghiar) , Comunicare , Senat , 10 febr.'33

(DS , MO 22, 10 febr.'33, p.621-622)

" Blocul Economic Maghiar " este o **unitate politică organică** care a luat ființă din **nevoile poporului maghiar** din cuprinsul țării . El dorește a colabora , în primul rând , la rezolvarea problemei politico-economice generale , căutând să fie și **"un sincer intermediar "** între **Statul Român și poporul maghiar** , în ce privește "soluționarea chestiunilor culturale , economice și politice **specifice poporului maghiar din România.**"

"Noi considerăm **Statul român drept un organism** în care **minoritatea maghiară are rolul unui organ.**" Este **interesul comun al poporului majoritar și minoritar** ca **atât organismul cât și organul să fie sănătoase** , iar relațiilor dintre ele să fie normale [-----] noi **dorim să fim loiali față de stat și față de poporul nostru**, deopotrivă.[-----] Dorim **să servim interesele minorității maghiare** în mod sincer , în sentimentul național neștirbit , dar **fără a-l exagera.** [-----]

S-a spus deseori să nu căutăm realizarea dezideratelor noastre peste granițe , ci aici , în țară . Acest principiu l-am adoptat și noi.[-----]

Nu cred că este posibil ca **popoare care trăesc pe același pământ** , în aceeași țară , să nu găsească **pista înțelegerii reciproce.**" [-----]

Românii din Ardeal au promis la Alba Iulia libertate tuturor.

A.Mathis / 10 febr.'33

▣ Minoritatea maghiară voluntară

" Guvernele române dinaintea războiului au dat cea mai mare libertate vechilor maghiari din București , și alte orașe din România antebelică , pe care îi pot numi **minoritatea maghiară voluntară** , și ale cărei organizații culturale, bisericești , sociale și economice , cu o vechime de peste 100 de ani , au putut să se dezvolte **în deplină libertate ."**

A.Matis / 10 febr.'33

▣ Lege pentru minorități !

Atitudinea statului român față de minorități este stabilită prin Pacea de la Paris (1919) Constituția din 1923, proclamă drepturi egale pentru minorități.

Parlamentarii BEM cer rezolvarea chestiunii minoritare , printr-o lege .

Motivul principal :

/ **partidele politice nu au programe bine stabilite** pentru minorități ,

și când se schimbă guvernele ... schimbă

/ S-a făcut un pas important în 1930 , prin înființarea **"Oficiului de studii minoritare "** de pe lângă Președinția Consiliului de miniștri .

Acest Oficiu este unic în Europa !

/ **Viitorul Proiect pentru statutul minorităților se poate clădi pe bogatul material științific al acestui Oficiu.**

A.Matis / 10 febr.'33

61.) Adunarea profesională PNL .Conferința a V-a , 10 apr.'33

// armată // minorități // politica externă // Moțiuni.

(„Universul” , an 50, nr.98, 11 aprilie.Arhiva BCS, Fd St.Georges;)

[LD : Este cu 3 zile înaintea închiderii sesiunii parlamentare PNT]

Este în aceeași zi cu lansarea Programului de guvernare PNA-Goga .

Este **ultima Adunare profesională** organizată de PNL, pentru consultarea diverselor

categorii de muncă și producție. S-a ținut tot la „Teatul liber” .A fost prezidată de **IGDuca**.
Cu ele, PNL și-a pus la punct întreg programul de guvernare ,
și a lansat campania de răsturnare a guvernului PNȚ]

IGDuca / 10 apr.'33 ▣ **Minoritățile**

Valeriu Roman (raportor) / 15 apr.'33 ▣ Probleme minoritare

Șerbescu ▣ Minoritățile și revizionismul.

Dna Glogoveanu ▣ Femeile și minoritățile

I.Nistor (ex ministru) ▣ Moțiunea

IGDuca / 10 apr.'33

▣ **Minoritățile**

În ceea ce privește minoritățile, țin să declar încă o dată și solemn că
Partidul național-liberal înțelege să aibă față de ele o politică însuflețită
de cel mai larg liberalism.

Valeriu Roman (raportor) / 15 apr.'33

▣ **Probleme minoritare**

[LD: cred că ședința este condusă de I.Nistor]

La noi în România problema minoritară se așează pe **trei pietre unghiulare** , și anume :

1) ca minoritățile să-și găsească **cea mai deplină libertate**

pentru dezvoltarea personalității lor ;

2) ca **unitatea și siguranța statului să nu sufere** nici o atingere ;

3) ca **elementul românesc**, ținut în urmă prin opresiuni ,

să fie reintegrat în drepturile sale firești .

Așezarea pe baze juridice a problemei minoritare ,

a făcut-o PNL în cursul rodniciei guvernării din 1922-1926.

**Credincios concepției sale că subiectele protecției sunt indivizii minoritari ,
iar nu colectivitățile .**

PNL nu a acceptat a întocmi o lege -statut a minoritarilor.

Constituția , în articolele 5, 7, 22, 25 și 28, garantează tuturor cetățenilor ,
cu mențiunea expresă , < fără nici o deosebire de origine etnică, limbă sau religie > ,
toate libertățile cari izvorăsc din personalitatea omului .

La adăpostul acestor texte constituționale , minoritarii își desfășură , nestânjeniți,

o viață politică foarte activă, prin partidele lor naționale, bine organizate,

o presă cu mult mai puternică ,decât au avut sub vechile stăpâniri.

S-au făcut **o serie de legi speciale** care asigură o bună funcționare a instituțiilor

minoritare : **legea generală a cultelor** ; **cele 3 legi ale învățământului**

(primar, secundar, particular) cari impun statului să influențeze și să susțină școli

cu limbă de predare minoritară ,sau secțiuni minoritare la școlile românești

iar **legea învățământului particular** acordă posibilități largi

pentru înființarea și susținerea de școli minoritare .

Șerbescu

▣ **Minoritățile și revizionismul.**

Este adevărat că protecția minorităților își are origina în ideile președintelui Wilson.

Minoritarii au dus o politică greșită , însă, când au căutat un sprijin extern,

și au alimentat campanii în contra statului român.

Ele au servit drept argument pentru cei ce cer revizuirea tratatelor.

Dna Glogoveanu

▣ **Femeile și minoritățile**

Nu vom desnaționalizarea minoritarilor , ci apropierea lor de noi,

asimilarea într-o patrie comună , atât și nimic mai mult.

Femeea română are rolul preponderent de a contribui la această apropiere a sufletului ,

prin firea ei blândă și bună, prin aprecierea către cultul frumosului ; este mai aproape de acel ideal ce călăuzește toate mințile și încălzește toate inimile.
Ea trebuie să facă legătura sufletească între toți cetățenii acestei țări, fără deosebire, prin cultul virtuților morale și iubirea aproapelui , pregătind generațiile viitoare în acest îndoit cult.

I.Nistor (ex ministru)

▣ Moțiunea

[LD : lipsește din documentar .Regret.]

I.Nistor a făcut o foarte interesantă expunere a felului cum s-a făcut infiltrația minoritară în diverse provincii , sub stăpânirile dușmane și a scos în relief caracteristicile generale ale problemei minoritare.
Adunarea profesională PNL / 15 apr.'33

62) Întrunirea Comitetului Executiv al Partidului Liberal , 14 mai'33

Declarațiile **IGDuca** („Universul” , an 50, nr.129, 15 mai 1933)

IGDuca / 14 mai'33

▣ Ordinea publică

▣ Pericolul extremismului de stânga și de dreapta

[LD : Atenție ! Cred că este prima provocare virulentă , nominalizată explicit, a lui IGDuca. Stalin și Hitler cu ale lor „coloane” , nu-l vor ierta , semnându-i condamnarea la moarte.Și deși , în istoriografia de până acum, de asasinarea lui Duca vor fi învinuiți legionarii... eu găsesc că , din p.d.v. moral, ambele curente , puteau fi cointeresate .]

Cînd ai pactizat în opoziție cu toate curente subversive ,
cînd ai apărât la bara justiției toate dezordinele comuniste,
cînd ai negat ani de-arîndul orice pericol bolșevic ;

cînd ai denunțat toate aceste agitațiuni primejdioase

ca fiind simple invențiuni interesate ale Siguranței Generale a Statului ;

cînd, pe de altă parte, ai tolerat, ba, mai mult, ai încurajat curente extremiste de dreapta ;

cînd ai găsit natural ca anumite minorități să se înarneze

după lozinci și cu stipendii peste hotare ;

e firesc ca valul extremismului de la stînga și la dreapta ,

să fi luat **proporții îngrijitoare** și ca la numeroasele greutăți ale zilelor de astăzi , să se aduge pentru România , în mod inutil și artificial , și **primejdia dezordinelor interne.**

Întrucât ne privește, **nu putem tolera ca viața și siguranța statului român să fie amenințate de asemenea curente destrămoătoare și anarhice.**

Omenirea trece , desigur, pretutindeni, printr-o criză gravă.

Dar **este inadmisibil ca România** , care își are rosturile și așezările ei,

care-i pot asigura în chip normal o viață liniștită și o evoluție fără de zbuciumări ,

să fie abătută de la drumul ei firesc prin imitațiuni fără rost , și după porunci

care vin fie de la **Moscova d-lui Stalin**, fie de **la Berlinul d-lui Hitler.**

Dacă sunt astăzi în țara noastră oameni atît de orbi încât să nu vadă că ,

prin aceste acțiuni , și imixțiuni , dușmanii noștri din afară urmăresc slăbirea României și

pregătirea terenului necesar tuturor uneltirilor revizioniste ,

PNL, al cărui nume este strîns legat de opera de întregire a neamului,

va ști să lumineze opinia publică și să determine astfel reacțiunile care se impun,

ca o **necesitate vitală de conservare și de apărare a patrimoniului național.**

IGDuca / 14 mai ,33

▣ Minoritățile

[LD : nici minoritățile nu avea de ce să-l iubească !

Mai ales cele cu dorinți și acțiuni subversive]

„ În nenumărate rânduri am arătat simțimintele noastre prietenești , față de minorități.
În interesul însă al conviețuirii frățești care trebuie să existe între ele și noi ,
suntem datori să le atragem în chip hotărât atenția că
nici un stat nu poate să admită ca minoritățile lui,
în loc să urmărească politica statului din care fac parte,
să urmărească scopurile politice ale altor țări,
și să execute poruncile de peste hotare ,
care vin în conflict direct cu interesele României.
Pe cât de larg este decis să fie PNL în privința tuturor revendicărilor minorităților ,
în cadrul statului român,
pe atât el va ști să pună stavilă pornirilor de destrămare națională
învesmântate în haina înșelătoare a drepturilor acestor minorități.”
IGDuca / 14 mai-'33

63.) Adunarea națională antirevizionistă din Capitală, 28 mai '33

IPSPatriarhul Miron Cristea , [GGMironescu](#), Stel.Popescu, [Dinu Brătianu](#),
[N.Iorga](#), [Gr.Periețeanu](#), [P.Negulescu](#) , [dr.Lupu](#), [Vasilescu-Valjean](#), [W.Filderman](#) ,
Vezi pe larg și alte episoade antirevizioniste la fișier Politică externă

64.) **Congresul IX al minorităților europene, Berna , 16- 19 sept.'33**

(AIC, fond MPN, dosar 28 / studii și documente / , f 1-85)

(Raport întocmit de Iosif Șchipul)

Chiar dacă n-a fost inspirat de Berlin, ideea congresului a pornit de la cercuri minoritare
germane , influențate de Berlin , interesat în politica sa externă
să-și subordoneze organizația .

Din România , au participat : [Balogh](#), [Jakabffy](#), [HORoth](#), [bulgarul Baitscheff](#), [ucraineanul Zalozieczki](#) .

De la înființare, Congresul n-a luat nici o decizie care să nu convină Berlinului,
încât Congresul servește mai mult intereselor germane.

Față de statul român, minoritarii din România s-au comportat loial, academic .
Congresul IX , Berna / 15-16 sept.'33

▣ **Dezasimilarea evreilor .**

Cea mai bună dovadă : la acest congres nu s-a discutat absolut nimic despre
persecutarea evreilor din Germania .

În schimb, din momentul deschiderii congresului, s-a evidențiat conflictul dintre evrei și
germani. La ordinea de zi a fost impusă teza "dezasimilării " care să justifice
(teoretic) acțiunea antisemită a guvernului Reichului.

Să înceteze asimilarea ! - spun germani ; cei "asimilați " să fie "dezasimilați !"
Evreii au refuzat să participe la lucrări , au protestat , au urmat o serie de consfătuiri ,
evitându-se oficializarea conflictului.

/ [HORoth](#) a făcut o Declarație , în numele grupărilor germane , exprimându-și
regretul că teza nu a rămas la ordinea zilei , considerând-o justificată, îndreptățită.

El a fost tot timpul (tribună, comitete, culoare) apărătorul tezei germane ... dar
Congresul n-a îndrăznit să adopte o rezoluție explicit antisemită.

/ **Ungurii** s-au găsit într-o **postură dificilă** : teza "dezasimilării " nu le este deloc
convenabilă , dimpotrivă ! Dar ... nu voiau să-i supere pe germani .

/ **Dacă evreilor li s-a refuzat să discute persecuțiile din Germania,**
ucrainenilor li s-a dat voie să discute despre persecuțiile din Rusia Sovietică.
Congresul de la Berna / 16 sept.'33
